

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE WISKITKI
NA LATA 2022-2027

Wstęp.....	3
MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
Podstawa prawna Strategii	4
Dokumenty krajowe	4
Dokumenty regionalne i lokalne	4
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	5
Charakterystyka Gminy.....	5
Położenie	5
Demografia.....	7
Warunki życia	9
Oświata.....	11
Kultura, sport i rekreacja.....	13
Współpraca z innymi społecznościami samorządowymi oraz z organizacjami społecznymi	16
Pomoc społeczna	17
Bezpieczeństwo publiczne	20
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej	21
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez M-GOPS	23
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	25
Ubóstwo	27
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	30
Bezrobocie.....	34
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza; potrzeba ochrony macierzyństwa	36
Uzależnienia	40
Przemoc w rodzinie	43

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Wiskitki	45
Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Wiskitki w opinii dorosłych mieszkańców	46
Problem uzależnień na terenie Gminy Wiskitki- dorośli mieszkańcy	47
Zjawisko przemocy w rodzinie w subiektywnej opinii dorosłych mieszkańców	59
Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców	64
Badania sprzedawców napojów alkoholowych.....	67
Problemy dzieci i młodzieży na terenie Gminy Wiskitki.....	76
Podsumowanie części diagnostycznej.....	122
Podsumowanie badań ankietowych	122
Analiza SWOT	128
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE WISKITKI NA LATA 2022-2027.....	132
Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	132
Realizacja strategii	134
Cele i kierunki działań.....	134
Monitoring i ewaluacja.....	149
Źródła finansowania	150
Spis tabel	152
Spis wykresów.....	153

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się, jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzająca do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Z kolei art. 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej gminy,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - ✓ celów strategicznych projektowanych zmian,
 - ✓ kierunków niezbędnych działań,
 - ✓ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - ✓ wskaźników realizacji działań.

Niniejsza Strategia została opracowana dla Gminy Wiskitki na lata 2022-2027.

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

Nowe Horyzonty

MERYTORYCZNE OPRAWOWANIE

STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawa prawna Strategii

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z artykułu 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który nakłada na gminę ten obowiązek. Poza tym, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wiskitki na lata 2022-2027 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano spis podstawowych dokumentów strategicznych stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wiskitki na lata 2022- 2027 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych, w szczególności:

- ✓ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wiskitki na lata 2022- 2027 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, między innymi takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030;
- Strategia Rozwoju Powiatu Przasnyskiego na lata 2021-2027;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żyrardowskiego na lata 2021-2026;
- Strategia Rozwoju Gminy Wiskitki na lata 2017- 2022.

Charakterystyka Gminy

Położenie

Gmina Wiskitki położona jest w zachodniej części województwa mazowieckiego w powiecie żyrardowskim. Gmina Wiskitki graniczy z miastem Żyrardów oraz z 7 gminami: Puszcza Mariańska (powiat żyrardowski), Bolimów (powiat skierniewicki, woj. łódzkie), Nowa Sucha (powiat sochaczewski), Teresin (powiat sochaczewski), Baranów (powiat grodziski), Jaktorów (powiat grodziski), Radziejowice (powiat żyrardowski). Przez teren Gminy przepływają następujące rzeki: Pisia Gągolina, Sucha, Sucha Nida i Wierzbianka należące do prawego dorzecza rzeki Bzury. Powierzchnia Gminy wynosi 15015 ha, w tym użytki rolne zajmują 10535 ha, czyli 70,16%. Powierzchnia lasów na terenie Gminy wynosi 3111 ha.

Zamierzenia rozwojowe Gminy Wiskitki związane są przede wszystkim z rozbudową infrastruktury wokół powstałej autostrady A2 i jednym z węzłów komunikacyjnych, który znajduje się w Wiskitkach. Również przez teren gminy Wiskitki przebiega nowa obwodnica miasta Żyrardów. Obie drogi są ze sobą połączone bezkolizyjnym węzłem w miejscowości Wiskitki. Fakt ten powinien zachęcić do inwestowania głównie w rozwój bazy hotelowej, gastronomię, stację obsługi pojazdów, stację paliw oraz inne usługi związane z planowanym przedsięwzięciem. Inwestycja ta powinna jeszcze bardziej pobudzić wzrost zatrudnienia, wpłynąć na poprawę stopy życiowej mieszkańców oraz rozwój miejscowości Wiskitki. Ponadto w południowej jej części przebiega magistralna linia kolejowa nr 1 relacji Warszawa–Katowice. Obecnie gmina traci swój wiejski charakter i przeobraża się w gminę miejską. Szczególnie widoczny jest rozwój funkcji usługowych w Wiskitkach oraz wokół miejscowości.

W 2020 roku złożony przez Radę Gminy Wiskitki wniosek w sprawie przywrócenia miejscowości Wiskitki praw miejskich został zweryfikowany pozytywnie i zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2020r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedziby władz gminy, od dnia 01 stycznia 2021r. Wiskitki ponownie zyskały status miasta.

W skład Gminy Wiskitki wchodzi 40 miejscowości, które tworzą 38 sołectw: Aleksandrów, Antoniew, Babskie Budy, Cyganka, Czerwona Niwa-P, Czerwona Niwa, Duninopol, Działki, Feliksów, Franciszków, Guzów, Guzów – Osada, Hipolitów, Janówek,

Nowe Horyzonty

Jesionka, Józefów, Kamionka, Łubno, Miedniewice, Morgi, Nowa Wieś, Nowe Kozłowice, Nowy Drzewicz, Nowy Oryszew, Oryszew Osada, Podoryszew, Popielarnia, Prościeniec, Różanów, Smolarnia, Sokule, Stare Kozłowice, Starowiskitki – P, Starowiskitki, Stary Drzewicz, Tomaszew, Wiskitki, Wola Miedniewska. Najbardziej zaludnione są sołectwa to Wiskitki oraz Jesionka, a najmniej Podbuszyce, Stara Wieś oraz Morgi².

Rysunek 1. Położenie Gminy Wiskitki.

² Raport o stanie Gminy Wiskitki za 2020 rok.

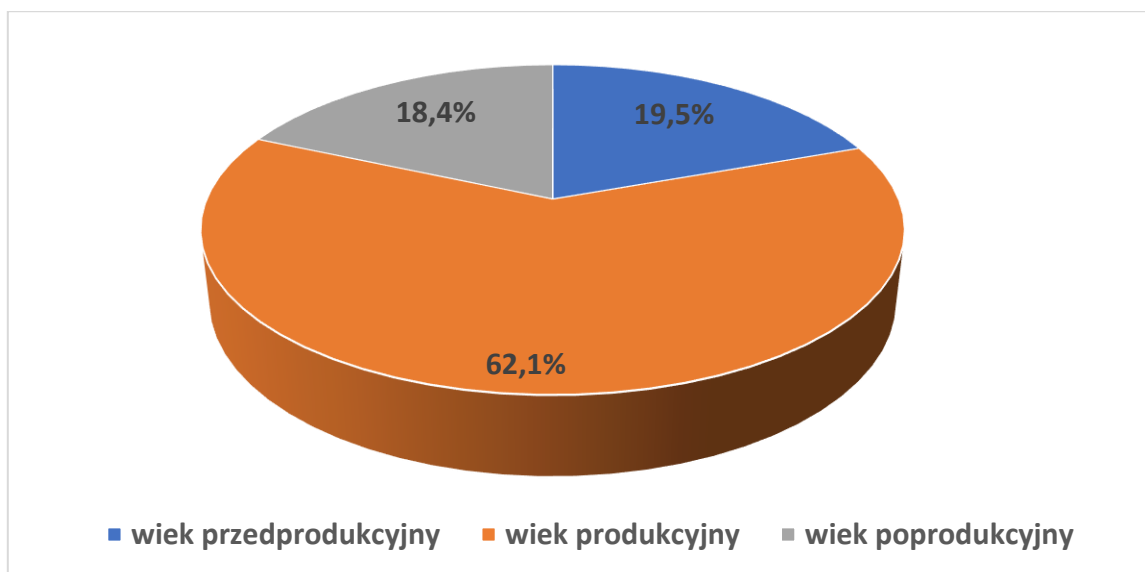
Demografia

W 40 wsiach, które tworzą 38 sołectw, na dzień 31.12.2020 r. w Gminie Wiskitki zamieszkiwały **9644 osoby**, z czego **4 881 stanowiły kobiety (50,6%)**, a **4 763 stanowili mężczyźni (49,4%)**. W porównaniu do roku 2019 liczba mieszkańców zwiększyła się o 46 osób. Liczba mieszkańców Gminy Wiskitki w ogólnym trendzie od roku 2007 do 2020 wzrastała. W 2012 roku nastąpił wzrost liczby mieszkańców gminy, po czym w 2014 zmalał do 9 605 osób. Od 2018 roku zachowana jest tendencja wzrostowa³.

W 2020 roku w Gminie Wiskitki odnotowano **ujemny przyrost naturalny** wynoszący -(minus) 42. W 2020 roku na terenie gminy **urodziło się 83 dzieci**, a **zmarło 125 osób**. Ludność Gminy od wielu lat cechuje ujemny poziom przyrostu naturalnego. Wyjątek stanowił rok 2017 r, kiedy wystąpił wynik dodatni. Ujemny przyrost naturalny jest efektem wysokiego poziomu zgonów oraz niskiego poziomu urodzeń, które w Gminie utrzymują się od wielu lat⁴.

5 993 mieszkańców Gminy Wiskitki jest w wieku **produkcyjnym**, **1 876** w wieku **przedprodukcyjnym**, a **1 775** mieszkańców jest w wieku **poprodukcyjnym**⁵.

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.

³Raport o stanie Gminy Wiskitki za 2020 rok oraz Raport o stanie Gminy Wiskitki za 2019 rok.

⁴Raport o stanie Gminy Wiskitki za 2020 rok.

⁵Raport o stanie Gminy Wiskitki za 2020 rok.

Mającą obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilały osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych⁶.

Ujemne saldo przyrostu naturalnego, zmniejszająca się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) i zwiększająca w wieku poprodukcyjnym (osób starszych) wyznaczają obiektywną sytuację demograficzno-społeczną, do której będzie musiała być dopasowana struktura usług społecznych i działań w zakresie polityki społecznej prowadzonej przez lokalne samorządy, gminne i powiatowy.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

⁶ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*, Warszawa 2014.

Warunki życia

Na terenie Gminy, ze względu na jej rolniczy charakter, brak jest dużych zakładów przemysłowych. Natomiast dość dobrze rozwinął się sektor usługowy związany z budownictwem, transportem, handlem i naprawami. Większość mieszkańców wsi z wyjątkiem miejscowości Wiskitki utrzymuje się jednak z dochodów uzyskiwanych w rolnictwie. Wiskitki wykazują zdecydowaną przewagę ludności zatrudnionej poza rolnictwem. O poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego świadczy obecność instytucji i podmiotów świadczących usługi na rzecz ludności. Funkcjonujące w Wiskitkach podmioty gospodarcze tworzą sferę usługowo-handlową dla mieszkańców okolicznych miejscowości.

Na terenie Gminy Wiskitki funkcjonuje 2799 gospodarstw rolnych, z czego większość to gospodarstwa od 1 do 5ha. Stanowią 80,35% wszystkich gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 3,37 ha. Podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy to przede wszystkim małe i średnie zakłady rodzinne. Zgodnie z Bazą raportów Serwisu informacyjnego Biznes.gov.pl, według stanu na dzień 31.12.2020 r. status „aktywny” posiadały 505 podmiotów, status „wykreślony” posiadało 74 podmioty, status „zawieszony” posiadały 94 podmioty, a liczba podmiotów do prowadzenia działalności wyłącznie w formie spółki cywilnej obejmowała 13 pozycji.

Podstawą gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wiskitki jest „Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wiskitki na lata 2021- 2028”. Program ten określa zasady i cele prowadzonej polityki gospodarki mieszkaniowej, której celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej prowadząc politykę mającą na celu zaspokojenie popytu na lokale mieszkalne. W skład mieszkaniowego zasobu Gminy Wiskitki według stanu na dzień 30.11.2020 r. wchodzi 70 lokali w 17 budynkach.

Na terenie Gminy Wiskitki funkcjonuje jedna jednostka świadcząca podstawową opiekę zdrowotną- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medycyna Rodzinna” w Guzowie. Na terenie Gminy funkcjonują dwa punkty apteczne.

Pandemia COVID- 19 znacząco wpłynęła na zmianę funkcjonowania całego świata –można przypuszczać, że skutki makrospołeczne i makroekonomiczne w poszczególnych regionach świata są podobne, różnią się jednak natężeniem i sposobami radzenia sobie z nimi. Jak wynika z Raportu „Polskie miasta w czasach pandemii” Polskiego Instytutu Ekonomicznego⁷,

⁷ Polski Instytut Ekonomiczny, *Polskie miasta w czasach pandemii*, Warszawa 2020.

pandemia uderzyła w warunki życia mieszkańców w miastach, najbardziej zaś w służbę zdrowia, gdyż to na niej spoczęła główna walka o zdrowie i życie mieszkańców. Zaburzyła też dotychczasowe funkcjonowanie placówek edukacyjnych i zdecydowanie pogorszyła sytuację bytową mieszkańców. Jedyne obszary tworzące warunki życia – który uległ poprawie – to bezpieczeństwo sanitarne. W związku z lockdownem gospodarczym, który został ogłoszony nie tylko w Polsce (strategię zamrożenia gospodarki zastosowały też inne kraje), niepewne stały się źródła utrzymania. Niektórzy utracili pracę, co przełożyło się na pogorszenie sytuacji materialnej rodzin. Choć trudno jednoznacznie przewidzieć długofalowe skutki pandemii w odniesieniu do warunków życia mieszkańców, to ponad 40% ich przedstawicieli ocenia, że w związku z pandemią COVID-19 sytuacja bytowa mieszkańców pogorszyła się, chociaż aż 39% uważa, że się nie zmieniła. Podobne nastroje odzwierciedlone zostały w badaniu Związku Banków Polskich przeprowadzonym w listopadzie 2020 r., z którego wynika, że aż 40% Polaków zauważa pogorszenie swojej sytuacji finansowej w ostatnich trzech miesiącach, natomiast nieco ponad połowa badanych nie odnotowała znaczących zmian.

Oświata

Na terenie Gminy Wiskitki znajdują się cztery szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Wiskitkach,
- Szkoła Podstawowa im. A. Kamińskiego w Guzowie,
- Szkoła Podstawowa im. prof. Zbigniewa Religi w Miedniewicach
- Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II we Franciszkowie
- Zespół Szkół Nr 3 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Wiskitkach (w tym liceum ogólnokształcące).

Od października 2019 r. w Wiskitkach rozpoczęły swoją działalność: Żłobek Publiczny oraz Przedszkole Publiczne w Wiskitkach. W Nowych Kozłowicach funkcjonuje Przedszkole Niepubliczne „Dolina Krecika”.

Corocznie prowadzone są działania w celu poprawy bazy lokalowej poprzez prowadzone remonty i rozbudowy istniejących placówek. W roku 2019 przebudowano boisko sportowe o nawierzchni poliuretanowej do gry w piłkę nożną, ręczną, koszykową i siatkową przy Szkole Podstawowej w Guzowie oraz zakończono budowę nowego Przedszkola w Wiskitkach przy ul. Spółdzielczej. Obecnie w nowym budynku funkcjonuje również Żłobek Publiczny.

W roku 2020 kontynuowano realizację dwóch projektów:

1. „Z małych szkół w wielki świat” - kompleksowy rozwój edukacji w Gminie Wiskitki – łączna wartość projektu 880.533,06 zł. w tym dofinansowanie UE – 704.426,45, budżet państwa 132.015,53 zł. oraz wkład własny 44.091,08 zł.

W ramach projektu dokonano zakupu:

- ✓ pomocy dydaktycznych stanowiących wyposażenie pracowni:
 - pracownia przyrodnicza – 40.820,85 zł
 - pracownia matematyczna, biologiczna, chemiczna – 38.796,63 zł
 - pracownia fizyczna, geograficzna – 27.703,90 zł
- ✓ wyposażenie pracowni międzyszkolnej TIK w Szkole Podstawowej im. Marii Kownackiej w Wiskitkach – 188.235,22 zł.
- ✓ Kursy doskonalące dla nauczycieli ze wszystkich szkół – 28.990,00 zł
- ✓ Sprzęt specjalistyczny do pracy z uczniem SPEDU – 13.199,29 zł.

Realizowane są również zajęcia w grupach z przedmiotów: matematyczno-przyrodniczych, podnoszące kompetencje językowe (język angielski, język niemiecki), ortografitti, terapia pedagogiczna oraz zajęcia indywidualne z uczniem: spotkania

z psychologiem, logopedia oraz terapia ręki. Dzięki wyposażeniu pracowni międzyszkolnej TIK prowadzone są zajęcia z programowania. W ramach projektu prowadzone są również zajęcia CREATIVE BEASTS – zajęcia kształtujące umiejętności kreatywności i innowacyjności z wykorzystaniem słownictwa w języku angielskim oraz gra biznesowa – kształtująca umiejętności myślenia strategicznego, trening umiejętności miękkich oraz nauka reguł poruszania się po współczesnym rynku.

Łączna kwota zaplanowana na realizację powyższych zajęć wynosi 280.800,10 zł. W projekcie uczestniczą 4 gminne szkoły podstawowe.

2. „Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3” – łączna wartość projektu 1 066 602,82 zł. w tym dofinansowanie UE – 699.402,82 zł oraz wkład własny 367.200,00 zł. W ramach projektu zostało zakupione wyposażenie dwóch sal dla dzieci w meble i zabawki. Profesjonalne i bezpieczne wyposażenie żłobka przyczyniło się do poniesienia jakości oferty, co miało wpływ na wzrost zainteresowania wśród rodziców. Wysoka jakość zakupionych zabawek, mebli czy innego wyposażenia pozwoliła na minimalizację barier rodziców jakim są obawy przed oddaniem dziecka do niedostosowanej placówki. W ramach projektu również zostało sfinansowane wynagrodzenie personelu sprawującego bezpośrednią opiekę nad dziećmi (4 opiekunki, 3 pomoce opiekunek, intendenta i pielęgniarka).

Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku realizował program „Dobry Start”. W ramach tego zadania wypłacono jednorazowe świadczenia w wysokości 300,- zł dla każdego dziecka rozpoczynającego rok szkolny. Na realizację tego programu wydatkowano 405.033,70 zł. Z tej kwoty sfinansowano: wypłatę 1307 świadczeń na kwotę 392.100,00 zł oraz koszty obsługi programu w kwocie 12.933,70 zł z tego: wynagrodzenia i pochodne – 10.464,07 zł., wydatki rzeczowe - 2.469,63 zł

Kultura, sport i rekreacja

Ośrodkiem kultury w gminie jest Gminna Biblioteka Publiczna w Wiskitkach. Prawie każda gmina prawnie zobowiązana jest do prowadzenia publicznej biblioteki, jednak w żadnym wypadku w Gminie Wiskitki jej prowadzenie nie jest obciążeniem czy innego rodzaju niepotrzebnym wydatkiem, a już na pewno nie jest bezsensowne. Gminna Biblioteka Publiczna w Wiskitkach wraz z działającymi filiami bibliotecznymi (Stare Kozłowice, Jesionka i Guzów) ma do zaoferowania swoim czytelnikom naprawdę wiele. Wypełniając działalność statutową oraz podejmując działania niestandardowe biblioteka służy mieszkańcom Gminy Wiskitki upowszechniając i promując czytelnictwo, prowadząc działalność informacyjną oraz kulturalno-oświatową.

Ogólny księgozbiór biblioteki wynosi ponad 21 tysięcy pozycji dla wszystkich grup wiekowych czytelników. Poza tym jest ona świetnym organizatorem spotkań tematycznych i prelekcji, dzięki czemu nasi mieszkańcy mogą zdobywać nową wiedzę i poszerzać horyzonty, a uczestnicząc w różnorodnych warsztatach (na przykład popularnych warsztatach rękodzielniczych dla dzieci i młodzieży) i innych zajęciach nabywać nowe doświadczenia i pracować nad swoją kreatywnością. Gminna Biblioteka Publiczna w Wiskitkach jest także czynnym organizatorem lub współorganizatorem wszelkiego rodzaju konkursów plastycznych i recytatorskich. Doskonała większość z nich to konkursy o charakterze patriotycznym – także lokalnego patriotyzmu.

Działalność kulturalna biblioteki w 2020 roku została ograniczona z powodu wybuchu pandemii wirusa SARS-CoV- 2 oraz ogólnych obostrzeń obowiązujących w instytucjach kultury na terenie całego kraju od 12 marca do 5 maja. Ponadto, przeniesienie siedziby biblioteki głównej do innej lokalizacji i kilkumiesięczny proces przygotowania jej do ponownego otwarcia, przyczyniły się do zredukowania różnego rodzaju imprez kulturalnych organizowanych przez bibliotekę. Biblioteka w minionym roku, tuż przed czasowym zamknięciem instytucji kultury, zorganizowała Ferie zimowe w dniach 17.02-21.02. 2021r.

Gmina Wiskitki posiada bogate zaplecze kulturowe. Na jej terenie działa wiele formalnych i nieformalnych grup społecznych, które wpływają na życie kulturalne mieszkańców. Na terenie Gminy Wiskitki działa aktywnie dziewięć kół gospodyń wiejskich. Znajdują się w Rózanowie, Wiskitkach, Guzowie, Miedniewicach, Franciszkowie, Starym i Nowym Drzewiczu, Nowych Kozłowicach, Starych Kozłowicach, Kamionce oraz jedno Koło Gospodarzy i Gospodyń Wiejskich w Sokulu.

Na terenie Gminy Wiskitki działają także kluby sportowe i stowarzyszenia. To one właśnie mają niemały wpływ na kształt gminnej codzienności. Stowarzyszenia aktywnie włączają się w ochronę interesów mieszkańców Gminy Wiskitki czego przykładem są działania podejmowane w temacie budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego. Działa również bardzo aktywnie Stowarzyszenie Kuźnia Inicjatyw „Wiskitki.org”. Główna działalność nastawiona jest na działania z dziećmi i młodzieżą oraz seniorami z obszarów wiejskich. Stowarzyszenie Kuźnia Inicjatyw „Wiskitki.org” jest organizacją, która ewoluowała ze Stowarzyszenia Przyjaciół Gminy Wiskitki, i działa już kilkanaście lat.

Niezwykłą dumą dla Gminy Wiskitki jest działalność Ochotniczych Straży Pożarnych. Druhowie są bardzo zaangażowani w życie gminne, zarówno podczas oficjalnych gminnych uroczystości jak i pomniejszych wydarzeń.. Jednostki aktywnie włączają się w kształtowanie budżetu gminnego, wnioskując do krajowych funduszy o pomoc w dofinansowaniu zakupu profesjonalnego sprzętu ratunkowego, aby móc działać jeszcze szybciej i jeszcze lepiej. Strażacy często własnym nakładem finansowym czy kosztem wolnego czasu remontują strażnice i dbając o ich otoczenie.

Gmina Wiskitki położona jest na wyjątkowym terenie na mapie geograficznej naszego kraju, ponieważ w tym momencie stanowi bardzo dobre, potencjalne miejsce dla przedsiębiorców (zakładów przemysłowych chociażby), ale też posiada stale ubogacane zaplecze sportowe i rekreacyjne. Atutem Gminy Wiskitki jest dobre skomunikowanie drogowe, co pozwala także na rozwój turystyki w samej gminie oraz w gminach sąsiednich. To, co Gmina Wiskitki w temacie turystyki ma do zaoferowania, to z pewnością zabytkowe budowle i tereny: wzniesiony w XVIII wieku pałac w Guzowie, wybudowany w XVI wieku kościół parafialny w Wiskitkach, sanktuarium z XVI wieku w Miedniewicach, który wraz z klasztorem franciszkanów stanowi jeden z najcenniejszych zabytków barokowych Mazowsza. Wierni z całej Polski w ramach wycieczek/pielgrzymek spotykają się w tym sanktuarium oglądając cudowny obraz Matki Boskiej Miedniewickiej.

Turystyce i rekreacji sprzyja obecność Bolimowskiego Parku Krajobrazowego zajmującego około 30% obszaru Gminy Wiskitki, będącego częścią Puszczy Bolimowskiej. Na jej terenie spacerujący i przemierzający te krainy na rowerze odkrywają każdego roku bogactwo walorów przyrodniczych, krajobrazowych, a także historycznych. Położenie Parku pomiędzy Łodzią a Warszawą przynosi mu niemal tak samo wiele zalet i korzyści, co Gminie Wiskitki – wielu mieszkańców tych miast przyjeżdża w te tereny celem odpoczynku

i rekreacji właśnie, ponieważ wystarczające oddalenie tych terenów od tych miast daje odczuwalną różnicę chociażby w jakości powietrza.

Także agroturystyka posiada kilka ośrodków, które stanowią dobrą bazę wypoczynkową i noclegową. W miejscowości Józefów oraz Sokule prężnie działają i rozwijają się ośrodki i kluby jeździeckie, które mają do zaoferowania więcej, niż naukę jazdy konnej. Dzięki tak bogatym w naturę terenom oferują one dla odwiedzających różne rodzaju konne wycieczki krajoznawcze – także bryczkami i wozami traperskimi – oraz ogniska, zbieranie grzybów i jagód, bezpieczne place zabaw, a także kuligi będące obowiązkowym punktem dnia w okresie zimowym. Wykorzystanie tak bogatych terenów w agroturystyce może dawać realne szanse prywatnym gospodarstwom domowym na poprawienie sytuacji finansowej oraz zwrócenie uwagi na jakość własnych wyrobów spożywczych.

Na terenie Gminy Wiskitki działa dużo boisk szkolnych i boisko sportowe „Orlik 2012”. W swojej bazie rekreacyjnej Gmina Wiskitki posiada także dwa boiska piłkarskiej, które określane są mianem stadionów. Obydwa są niezadaszone, ale obydwie też są aktywne i eksploatowane. Pierwszy z nich znajduje się w Wiskitkach w sąsiedztwie rzeki Pisi – jest obiektem sportowym wykorzystywanym na co dzień do rozgrywek 8 ligi piłki nożnej i treningów przez lokalny Klub Sportowy „Pogoń” Wiskitki. Na jego murawie organizowane są także szkolenia dla dzieci i młodzieży w piłce nożnej z terenu całej Gminy Wiskitki. Drugi z nich znajduje się w Guzowie w sąsiedztwie urzędu pocztowego i parku pałacowego – jest obiektem sportowym wykorzystywanym na co dzień także do rozgrywek 8 ligi piłki nożnej przez lokalny Klub Sportowy „Guzovia” Guzów. Ponadto Gmina Wiskitki dysponuje przyszkolnymi boiskami w Wiskitkach, Guzowie i Miedniewicach. W planach rokuje powstanie kolejnych takich miejsc, które miałyby być odpowiedzią na zapotrzebowanie dzieci i młodzieży na sport. Przy Zespole Szkół nr 3 w Wiskitkach znajduje się eksploatowana na co dzień wielofunkcyjna hala sportowa. Nieco mniejsza, jednak tak samo popularna jest hala sportowa przy szkole podstawowej w Guzowie. We Franciszkowie natomiast znajduje się boisko sportowe – „Orlik 2012”⁸.

⁸ Raport o stanie Gminy...

Współpraca z innymi społecznościami samorządowymi oraz z organizacjami społecznymi

W roku 2019 współpraca Gminy Wiskitki z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego opierała się w szczególności na zlecaniu zadań publicznych w formie powierzenia zadań wraz z udzieleniem dotacji na ich realizację, po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert.

Mając na uwadze potrzeby oraz priorytetowe zadania określone w Programie Program współpracy Gminy Wiskitki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w 2019 roku ogłoszony został otwarty konkurs ofert w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu.

Zadanie publiczne zgłaszane do otwartego konkursu ofert było realizowane poprzez następujące zadania:

Zadanie 1. Szkolenie młodzieży w grupie wiekowej 13-18 lat w piłce nożnej.

Zadanie 2. Szkolenie dzieci i młodzieży w piłce siatkowej.

Zadanie 3. Szkolenie dzieci i młodzieży w tenisie stołowym.

Zadanie 4. Szkolenie dzieci i młodzieży w szczególności wielodyscyplinarne przygotowanie sportowe do udziału w rozgrywkach organizowanych przez powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie związki sportowe.

W wyniku konkursu w roku 2019 finansowane były zadania ujęte w rocznych kalendarzach o bardzo zróżnicowanym charakterze, zasięgu i skali oddziaływania, poczynając od lokalnych imprez sportowo-rekreacyjnych, a kończąc na zawodach sportowych o randze wojewódzkiej. Zadania realizowały 3 podmioty.

Działania przeprowadzono z wykorzystaniem kwoty 100 000,00 zł. Środki zostały wydatkowane m.in. na: doposażenie sprzętowe, wynagrodzenie instruktorów, nagrody dla uczestników rozgrywek, opłaty związane z uczestnictwem w zawodach.

Osiągnięte rezultaty, wymienione przez organizacje w sprawozdaniach z realizacji zadań przeprowadzonych w r. 2019 to m.in.:

- ✓ większe zaangażowanie się dzieci i młodzieży w czynny udział w zajęciach sportowych, co skutkowało zwiększonym zainteresowaniem zajęciami z trenerem na Orliku we Franciszkowie;
- ✓ popularyzacja różnorodnych dyscyplin sportu, szczególnie w zakresie tenisa stołowego;

- ✓ zapewnienie aktywnego spędzania wolnego czasu;
- ✓ nauka sportowego trybu życia i rywalizacji na zasadach fair-play, dzięki przyswojeniu nowych dziedzin sportowych i gier zespołowych;
- ✓ kształtowanie postawy świadomego uczestnictwa w różnych formach aktywności;
- ✓ propagowanie zdrowego trybu życia oraz aktywnego spędzania czasu wolnego;
- ✓ podniesienie umiejętności psychoruchowych dzieci, młodzieży i dorosłych z terenu Gminy Wiskitki.

Z wyżej wymienionych informacji wynika, iż wykonane zadania miały istotny wpływ na upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie Gminy Wiskitki oraz zwiększyły dostępność społeczności lokalnej — w szczególności dzieci i młodzieży — do działalności rekreacyjnej i sportowej⁹.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Za całokształt problematyki społecznej i koordynację działań w tym zakresie odpowiedzialny jest Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach. Podstawowym celem Ośrodka jest organizacja i wykonanie zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Miasta i Gminy w szczególności:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
- wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości;
- podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem;
- wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;

⁹ Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy Gminy Wiskitki z organizacjami pozarządowymi za 2019 rok.

Nowe Horyzonty

- prowadzenie działań prewencyjnych zapobiegających powstawaniu patologii społecznych;
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń.

Ośrodek działa i realizuje zadania wynikające z przepisów prawa w szczególności:

prowadzenie zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;

- ustalanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- prowadzenie zadań związanych z postępowaniem w sprawie przyznania i wypłaty świadczenia wychowawczego przewidzianego ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- prowadzenie zadań związanych z postępowaniem wobec dłużników alimentacyjnych oraz przyznawaniem świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- prowadzenie zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- wspieranie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- prowadzenie zadań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- prowadzenie zadań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii w oparciu o ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- prowadzenie zadań związanych z postępowaniem w sprawie przyznania i wypłaty świadczeń przewidzianych ustawą z dnia z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i ich rodzin „Za życiem”;
- prowadzenie zadań związanych z postępowaniem w sprawie przyznania i wypłaty świadczeń przewidzianych Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”;
- prowadzenie zadań związanych z postępowaniem w sprawie przyznania i wypłaty dla opiekunów na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;

Nowe Horyzonty

- potwierdzanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- realizacja zadań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

Ośrodek realizuje także inne zadania i programy osłonowe w obszarze pomocy społecznej o charakterze własnym i zleconym na podstawie innych właściwych aktów prawnych.

Przy realizacji zadań Ośrodek współpracuje z organami administracji rządowej oraz samorządowej na szczeblu gminy, powiatu, i województwa, urzędami, instytucjami i organizacjami społecznymi, kościołem katolickim innymi kościołami i związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami, osobami fizycznymi i prawnymi oraz innymi podmiotami realizującymi cele i zadania z zakresu zadań określonych w statucie Ośrodka wynikających z przepisów prawa.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach jest podstawową jednostką systemu pomocy społecznej Miasta i Gminy Wiskitki. W strukturze Ośrodka działają ośrodki wsparcia Kluby Senior +. Nadzór nad działalnością ośrodków wsparcia Senior + sprawuje Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiskitkach. Organizację oraz zasady funkcjonowania Klubów „Senior+” określa regulamin organizacyjny Klubu¹⁰.

¹⁰ Uchwała Nr 100/XXV/20 Rady Gminy Wiskitki z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Statutu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiskitkach.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi.

Gmina we wszelkim możliwym zakresie dba o bezpieczeństwo mieszkańców. Jedną z form wsparcia było pod koniec 2020 roku dofinansowanie zakupu nowego radiowozu. Pięć aut trafiło z końcem ubiegłego roku do Komendy Powiatowej Policji w Żyrardowie. Jedno z nich służy policjantom z Posterunku Policji w Wiskitkach. Gmina Wiskitki na zakup nowego auta dla policji przekazała 60 tys. zł.

W 2020 roku w gminie Wiskitki stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 210 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 21,20 przestępstw. Jest to wartość nieznacznie większa od wartości dla województwa mazowieckiego oraz większa od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Wiskitki wynosi 66,00% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego oraz mniejszy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Wiskitki najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 12,78 (wykrywalność 50%) oraz o charakterze kryminalnym - 13,01 (wykrywalność 54%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 5,14 (77%), drogowe - 2,25 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,42 (82%)¹¹

¹¹ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/> (data dostępu: 05.12.2021r.)

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie Gminy Wiskitki zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa,
- ✓ sieroctwa,
- ✓ bezdomności,
- ✓ bezrobocia,
- ✓ niepełnosprawności,
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- ✓ przemocy w rodzinie,
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ alkoholizmu lub narkomani,

- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W okresie od stycznia do grudnia 2020 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wiskitkach zatrudnionych było 20 pracowników na pełny etat. Wewnętrzny podział organizacyjny przedstawiał się następująco:

- Kierownik-1 osoba,
- Główny księgowy-1 osoba,
- Starszy inspektor -1 osoba,

Pomoc społeczna:

- Główny specjalista -1 osoba,
- Pracownicy socjalni - 5 osób,
- Asystent rodziny-1 osoba,

Usługi opiekuńcze:

- Opiekunki środowiskowe - 4 osoby,

Świadczenia 500+

- Podinspektor - 1 osoba
- Inspektor – 1 osoba

Świadczenia rodzinne, Fundusz Alimentacyjny, KDR:

- Inspektor – 2 osoby

Klub Senior +:

- Terapeuta – 2 osoby.

Jednocześnie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudniał pracowników na umowy zlecenia: 2 pedagogów specjalnych świadczących specjalistyczne usługi opiekuńcze, 1 inspektora ochrony danych. Jedna osoba była zatrudniona w ramach robót publicznych na stanowisku podinspektora- umowa na czas określony, ponadto Ośrodek współpracował z dwoma firmami zewnętrznymi dotyczącymi usług informatycznych i prawnych.

W Gminie Wiskitki na dzień 31.12.2020 r. wsparciem systemu pomocy społecznej objęto 218 rodzin, a liczba osób w rodzinach wynosiła 470 osób. Dane w poniższej tabeli wskazują, że w ostatnim roku na terenie gminy obserwuje się spadek liczby rodzin będących beneficjentami pomocy społecznej.

Tabela 1. Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba rodzin ogółem	240	248	218
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	4	16	15

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez M-GOPS

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Ośrodka jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracownicy socjalni poprzez świadczenie pracy socjalnej wzmacniają zdolności swoich podopiecznych, motywują do samodzielnego rozwiązywania problemów oraz aktywizują zawodowo i społecznie. W roku 2020 z pomocy w postaci pracy socjalnej skorzystało 150 rodzin o łącznej liczbie osób w rodzinach 313. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- ✓ zasiłek stały,
- ✓ zasiłek okresowy,
- ✓ zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- ✓ zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ pomoc dla rodzin zastępczych,
- ✓ pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,

- ✓ świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
 - ✓ wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.
- Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje:
- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 461 zł.;
 - osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 316 zł.;
 - rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2–15 ustawy po pomocy społecznej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej, uprawniające do zasiłków okresowego i celowego.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- ✓ praca socjalna,
- ✓ bilet kredytowany,
- ✓ składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- ✓ składki na ubezpieczenia społeczne,
- ✓ pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ sprawienie pogrzebu,
- ✓ poradnictwo specjalistyczne,
- ✓ interwencja kryzysowa,
- ✓ schronienie,
- ✓ posiłek,
- ✓ niezbędne ubranie,
- ✓ usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- ✓ specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,

- ✓ mieszkanie chronione,
- ✓ opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- ✓ pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej są niezmiennie od kilku lat ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz bezrobocie. W następnych podrozdziałach zaprezentowano hierarchię problemów i liczbę rodzin objętych pomocą M-GOPS w ostatnich trzech latach.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin¹².

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Niepelnosprawność	115	108	106
Bezrobocie	66	63	61
Ubóstwo	134	136	135
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	87	89	99
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	107	108	121
Alkoholizm	4	16	14
Trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego	7	5	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	17	21	27
w tym wielodzietność	15	16	21
Bezdomność	9	15	16
Zdarzenie losowe	4	4	1
Sytuacja kryzysowa	0	4	4
Przemoc w rodzinie	0	0	1
Narkomania	0	0	1

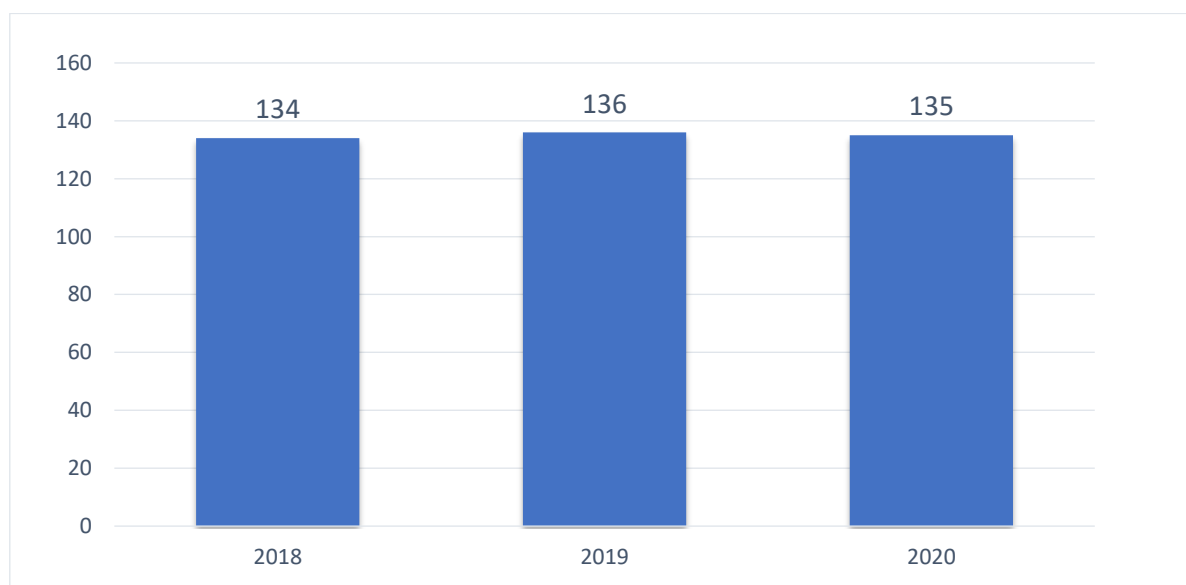
¹² W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

Ubóstwo

Ubóstwo określa się, jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych. Analizując problem ubóstwa nie możemy pominąć dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Sytuacja epidemiologiczna, w jakiej znalazła się Polska od marca 2020 roku z powodu pandemii COVID-19 i związane z nią ograniczenia w istotny sposób wpłynęły na rynek pracy, wysokość wynagrodzeń, ceny i inne zjawiska, takie jak m.in. izolacja społeczna czy przemoc domowa, w sposób bezpośredni i pośredni związane z występowaniem ubóstwa. Prawdopodobnie utrzymująca się niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w znacznym stopniu przyczyni się do zwiększenia zasięgu ubóstwa w skali całego kraju.

Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Wiskitki z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.

Dane M-GOPS w Wiskitkach wskazują, że w ostatnich latach liczba rodzin w gminie korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie. W 2018 roku z pomocy społecznej z powodu ubóstwa korzystały 134 rodziny z terenu gminy, w 2019 roku liczba ta wynosiła 136 rodzin, natomiast w 2020 roku było to 135 rodzin.

Gmina Wiskitki realizuje wieloletni gminny program osłonowy „Posiłek w szkole i w domu”. Adresatami programu są dzieci od 0-7 roku życia, uczniowie szkół podstawowych, średnich oraz osoby dorosłe w trudnej sytuacji życiowej w szczególności samotne, starsze, chore, niepełnosprawne jeżeli ich dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej. W roku 2020 w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” objęto posiłkiem 86 dzieci i wydano 4.109 posiłków na łączną kwotę 22.841,20 zł. Z powodu epidemii Covid-19 szkoły prowadziły naukę zdalną i w tym czasie nie wydawały posiłków. Rodzinom objętym programem wypłacono 245 zasiłków celowych na zakup żywności w kwocie 16.415,00 zł. Ponadto 46 osobom wypłacono zasiłek celowy na zakup żywności na kwotę 24.150,-zł. Ogółem wydatkowano kwotę 63.406,20 zł.

MGOPS kontynuuje współpracę z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej. Gmina Wiskitki udostępniła lokal, w którym wydawane są paczki żywnościowe z Banku Żywności. W ramach pozostałej działalności MGOPS pokrywa koszty utrzymania tego lokalu i koszty personalne związane z wydawaniem paczek żywnościowych. W 2020 r. wydano 489 skierowań, na podstawie których mieszkańcy Gminy Wiskitki otrzymali paczki żywnościowe. Pomocą żywnościową w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa objęte są osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, spełniające kryteria określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej i których dochód nie przekracza 220% kryterium dochodowego określonego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 poz.1358) Wydatki związane z tym zadaniem w 2020 roku wyniosły 15.211,60 zł.

Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielanie schronienia należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni, która umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach

wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące. W 2020 roku pokryto koszty schronienia dla 11 osób na kwotę 123,439,49 zł.

W 2020 roku Ośrodek zrealizował pochówek dla 2 osób na kwotę 5.500,00 zł. Zadanie to jest realizowane w sytuacji, gdy jest to osoba bezdomna lub na pochówek rodzina osoby zmarłej nie może otrzymać zasiłku pogrzebowego z ZUS. W takiej sytuacji koszty pochówku pokrywane są ze środków własnych gminy.

W 2019 r. w gospodarstwach domowych w województwie mazowieckim przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę wynosił 2108,01 zł. Jego wartość zwiększyła się o 3,8% (o 76,42 zł) w stosunku do analogicznego dochodu sprzed roku i była o 15,9% (o 288,87 zł) wyższa od przeciętnego dochodu rozporządzalnego w kraju (1819,14 zł). W kraju w tym samym okresie wzrósł o 344,58 zł (o 23,4%). W porównaniu z 2018 r. największy wzrost dochodów o 11,1% nastąpił ze świadczeń społecznych, w mniejszym stopniu z pracy na własny rachunek o 7,5% oraz z pracy najemnej o 2,4%. Natomiast spadek dochodów odnotowano w przypadku dochodów osiąganych z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie o 20,7%. Najwyższym dochodem rozporządzalnym w 2019 r., podobnie jak w 2016 r., charakteryzowały się gospodarstwa domowe z województw mazowieckiego – 2108,01 zł i dolnośląskiego – 1955,20 zł.¹³

W 2019 r. w województwie mazowieckim odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych, co znalazło odzwierciedlenie w spadku zasięgu trzech rodzajów ubóstwa: skrajnego, relatywnego i ustawowego. Zauważalna pozostawała różnica poziomu życia między aglomeracją warszawską i pozostałą częścią województwa.

W 2019 r. na Mazowszu stopa ubóstwa skrajnego¹⁴ wyniosła 3,7% (w kraju 4,2%) i w odniesieniu do 2018 r. nastąpił jego spadek z 4,3%.

W przypadku stopy ubóstwa relatywnego¹⁵, której wartość na Mazowszu w 2019 r. wynosiła 10,2%, nastąpił spadek do roku poprzedniego o 2 punkty procentowe. W kraju wskaźnik ten wynosił w 2019 r. 13,0% i zmniejszył się odpowiednio o 1,2 punktów procentowych.

¹³ <https://warszawa.stat.gov.pl/opracowania-biezace/opracowania-sygnalne/warunki-zycia/budzety-gospodarstw-domowych-w-wojewodztwie-mazowieckim-w-2019-r-2,17.html> (data dostępu: 06.12.2021).

¹⁴ Przyjęcie granicy ubóstwa na poziomie minimum egzystencji pozwala na oszacowanie skali ubóstwa skrajnego. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla biologicznego rozwoju człowieka.

¹⁵ Zastosowanie wskaźnika relatywnej granicy ubóstwa na poziomie 50% kwoty, którą przeciętnie miesięcznie wydają gospodarstwa domowe w Polsce, pozwala na wyodrębnienie tych, których poziom konsumpcji znacząco odbiega od poziomu przeciętnego.

Natomiast stopa ubóstwa ustawowego¹⁶ wynosząca w 2019 r. w województwie mazowieckim 6,9% obniżyła się w porównaniu z rokiem ubiegłym o 2,2 punktów procentowych. W kraju nastąpił spadek odpowiednio o 3,7 punktów procentowych. Jeśli jednak w wyliczeniach uwzględnimy województwo bez regionu stołecznego, to wskaźniki te przyjmują wartości wyższe. Rozbieżność taka wynika z dużych dysproporcji pomiędzy warunkami życia mieszkańców aglomeracji warszawskiej i reszty województwa.

Zaobserwowany w 2019 r. spadek zasięgu ubóstwa ekonomicznego miał miejsce w sytuacji równoczesnego wzrostu poziomu przeciętnych dochodów i wydatków gospodarstw domowych. Było to obserwowane zarówno w ujęciu nominalnym, jak i realnym – czyli uwzględniającym zmiany poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych¹⁷.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Dane z M-GOPS w Wiskitkach wskazują, że w ostatnich latach długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność są jednymi z najczęściej występujących przyczyn trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc

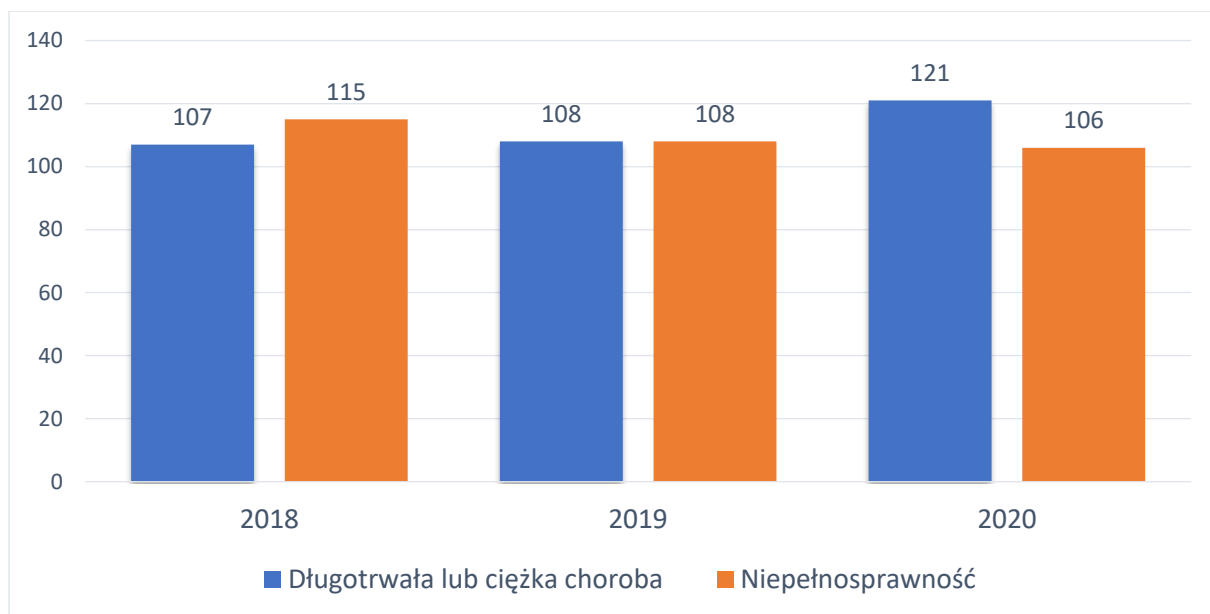
¹⁶ Wskaźnik "ustawowej" granicy ubóstwa wskazuje na grupę osób, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

¹⁷ <https://warszawa.stat.gov.pl/dla-mediow/informacje-prasowe/17-pazdziernika-miedzynarodowy-dzien-walki-z-ubostwem,215,1.html> (data dostępu: 05.12.2021).

społeczną. Co ważne, w ciągu ostatnich trzech lat nieznacznie zmniejszyła się liczba osób otrzymujących pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności. Jednakże, w tym czasie wzrosła liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Wiskitki z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2018-2020.

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta). W 2020r. GOPS prowadził specjalistyczne usługi opiekuńcze dla jednego dziecka autystycznego i jednego dziecka niepełnosprawnego intelektualnie. Usługi były świadczone przez dwóch specjalistów zatrudnionych w Ośrodku w ramach umowy zlecenia. Na powyższe zadanie wydatkowano kwotę 8.500,00 zł.

Usługi opiekuńcze przyznaje ośrodek pomocy społecznej, ustalając jednocześnie ich zakres, okres i miejsce świadczenia. Odpłatność za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze określa uchwała rady gminy (oprócz opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, których wysokość określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej). W 2020 roku z pomocy w postaci usług opiekuńczych korzystały 33 osoby. Usługi świadczone są przez 4 opiekunki zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy. Łącznie na wydatki w postaci usług opiekuńczych wydatkowano kwotę 251.548,75zł.

Osobie, która potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia, zapewniającą warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu (określonego rozporządzeniem Ministra), w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej „Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.” Ustawa wprowadza też podział DPS-ów, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone. I tak np. osoby niepełnosprawne fizycznie nie powinny przebywać w tych samych domach pomocy społecznej, co osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy przewlekle chore psychicznie.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu oraz jeżeli mieszkaniec domu nie ponosi pełnej odpłatności,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- gmina, z której osoba została skierowana do DPS.

W roku 2020 z tej formy pomocy skorzystało 8 osób a wydatki związane z realizacją tego zadania wyniosły 241.925,12 zł.

Pełnoletniej osobie niepełnosprawnej całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej, jeżeli:

- jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej w przypadku osoby samotnej,
- jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały jest ustalany jest w wysokości różnicy między odpowiednim kryterium dochodowym a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie (nie może być jednak niższy niż 30 zł). W roku 2020 z zasiłków stałych skorzystało 51 osób, gdzie liczba wypłaconych świadczeń wynosi 555 na kwotę 308.467,50.zł.

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla Gminy, wskaźniki te pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Celem strategicznym programu „Wspieraj seniora” jest zapewnienie usługi wsparcia osobom starszym i samotnym powyżej 70 roku, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydują się na pozostanie w domu. W ramach programu „Wspieraj Seniora” do ośrodka wpłynęły dwa zgłoszenia, z czego jedno miało inną właściwość miejscową. Poniesione wydatki w kwocie 994,55 zł zostały przeznaczone na zakup środków ochrony osobistej dla pracowników gotowych do realizacji programu.

Na terenie Gminy Wiskitki funkcjonuje również Klub Senior + w Guzowie. Do Klubu należy 15 osób. MGOPS zatrudnia do pracy z seniorami dwóch terapeutów (każdy na 6/40 etatu). Klub działa dwa razy w tygodniu po 6 godzin. Prowadzone są zajęcia hobbystyczne i warsztaty mające na celu aktywizację osób starszych. Z powodu pandemii COVID-19

w okresie marzec – grudzień 2020r. działalność klubu była zawieszana lub prowadzona z zachowaniem zaleceń służb epidemiologicznych.

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

W 2020 roku na terenie Gminy Wiskitki nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych o 15 osób w stosunku do roku 2019. Wzrost ten dotyczy zarówno płci (wzrost kobiet o 6 osób, wzrost mężczyzn o 9 osób), jak i wszystkich kategorii wiekowych. Obserwuje się także wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.

Tabela 3. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z Gminy Wiskitki w PUP w Żyrardowie.

	Kobiety	Mężczyźni	Razem
2018	202	220	422
2019	193	234	427
2020	199	243	442

Tabela 4. Zarejestrowani bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

	do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
2018	117	70	121	276
2019	124	60	123	258
2020	127	65	128	292

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie.

Sytuację pozostawania bez pracy, wskutek długotrwałej bezczynności, bezrobotny może traktować, jako sposób na życie. Wydłużający się okres bez zatrudnienia może spowodować, iż bezrobotni będą bardziej skłonni zaakceptować swoją sytuację. Sprzyja to tendencji do godzenia się na niższy standard życia, na uzależnienie od pomocy innych, do zmniejszenia aktywności poszukiwania. Długotrwałe pozostawanie bez pracy stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szansę znalezienia zatrudnienia, a tym samym powoduje degradację materialną i izolację społeczną jednostki¹⁸.

W ostatnim czasie ogromnym zagrożeniem dla rynku pracy stała się pandemia COVID-19, która od marca 2020 roku spowodowała duże utrudnienia w funkcjonowaniu i rozwoju wielu dziedzin naszej gospodarki. Długo utrzymujący się stan epidemii będzie rodził różnego rodzaju problemy, może prowadzić do upadania instytucji, firm, przedsiębiorstw, zakładów pracy lub ograniczenia ich działalności. W ślad za tym zacznie zmniejszać się liczba wolnych miejsc pracy, a miejsca pracy już istniejące będą likwidowane. Konsekwencją takiej sytuacji może być wzrost liczby rejestrujących się osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

¹⁸ Kozłowska B., *Długotrwałe bezrobocie* [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza; potrzeba ochrony macierzyństwa

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współlistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej,

w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zobowiązany jest Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do realizacji zadań związanych ze wspieraniem rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W 2020 roku Ośrodek realizował Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020, który został przyjęty do realizacji Uchwałą nr 15/XLI/18 Rady Gminy Wiskitki z dnia 09 marca 2018 r. Celem głównym Programu było wzmocnienie potencjału rodzin zamieszkujących gminę Wiskitki poprzez budowę i udoskonalenie rozwiązań na rzecz wsparcia rodziny naturalnej. Cele Programu realizowane były poprzez kształtowanie świadomości społecznej w zakresie prawidłowego i odpowiedzialnego funkcjonowania rodziny, zapewnienia rodzinom z małoletnimi dziećmi kompleksowego wsparcia oraz budowanie i wzmacnianie lokalnego systemu wsparcia rodzin naturalnych.

Wspieranie rodziny prowadzone jest za jej zgodą (wyjątek – Postanowienie Sądu) z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. W przypadku, gdy GOPS poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy i dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z przeprowadzonej analizy

wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny wówczas wnioskuje do kierownika GOPS o jego przydzielenie. W 2020 roku wsparciem asystenta rodziny objęto 22 rodziny wychowujące łącznie 55 dzieci. Wydatki związane z realizacją tego zadania wyniosły 62.596,88 zł.

Pracownicy Ośrodka systematycznie monitorują sytuacje rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W 2020r. współfinansowano pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej dla 12 dzieci. Łącznie na ten cel wydatkowano kwotę 50.214,62 zł.

Z kolei prawo do świadczeń pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci. Dane M-GOPS wskazują, że w ostatnich latach wzrosła liczba rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (2018 rok- 17 rodzin; 2019 rok- 21 rodzin; 2020 rok- 27 rodzin).

Do roku 2017, Ustawa z 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej była jedynym podstawowym aktem prawnym, który definiował różnorodne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wspomniane dokumenty zaczęły obowiązywać w styczniu 2017 roku. „Za życiem” wspiera rodziny z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujące niepełnosprawne dzieci. Proponowana przez rząd pomoc obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomaganie dziecka i jego rodziny, usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa „Za życiem” przewiduje również m. in. że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy. Ustawa ma również znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych.

Nowe Horyzonty

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i ulg przysługujący rodzinom wielodzietnym tj. rodzinom mającym na utrzymaniu 3 lub więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 r.ż. gdy uczą się lub studiują oraz bez ograniczeń wiekowych — w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta przysługuje rodzinie niezależnie od dochodu i na jej podstawie rodziny mogą korzystać z uprawnień, jakie znajdują się w katalogu ulg i zwolnień zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. W 2020 roku wydano w Gminie Wiskitki 254 Kart Dużej Rodziny dla rodzin wielodzietnych.

Program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Świadczenie dobry start przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20. roku życia. Na dziecko niepełnosprawne, uczące się w szkole, świadczenie przysługuje do ukończenia przez nie 24. roku życia. Na realizację tego programu wydatkowano w 2020 roku w Gminie Wiskitki 405.033,70 zł. Z tej kwoty sfinansowano: wypłatę 1307 świadczeń na kwotę 392.100,00 zł oraz koszty obsługi programu w kwocie 12.933,70 zł z tego: wynagrodzenia i pochodne – 10.464,07 zł., wydatki rzeczowe - 2.469,63 zł.

Rządowy program "Rodzina 500+" jest najbardziej znaczącą i realnie odczuwalną pomocą finansową ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci. W ramach tego programu rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł. na dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia. W ramach tego programu sfinansowano wypłatę 11.588 świadczeń na kwotę 11.487.693,01 zł.

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczania jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiąże zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej. Nadużywanie alkoholu stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów. Zjawisko to stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia dla wielu mieszkańców naszej gminy i to nie zależnie od płci, wieku ani poziomu wykształcenia. Ostatnio sprzyjającym czynnikiem do spożywania alkoholu stała się izolacja ze względu na pandemię wirusa Covid-19.

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznacza konkretne zadania i wskazuje środki na ich realizację.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii należy do zadań własnych Gminy. Realizacja wymienionych działań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii uchwalanego corocznie przez Radę Gminy Wiskitki. Realizacja Gminnego Programu warunkuje w dużym stopniu skuteczność, systematyczność i cykliczność podejmowanych działań.

Formy działalności Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Wiskitkach w 2020 roku:

- ✓ festyny, organizacja wolnego czasu dla dzieci i młodzieży (w tym dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych: wyjazdy do kina, na basen, wycieczki itp.),
- ✓ udział dzieci w imprezach, konkursach, zabawach integracyjnych,
- ✓ prowadzenie na terenie szkół podstawowych programów profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- ✓ występowanie do biegłego sądowego w przedmiocie wydania opinii uzależnienia,
- ✓ udział w postępowaniach sądowych i prokuratorskich,
- ✓ dostęp do psychologa.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 41 ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 5 ww. ustawy). Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- ✓ inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 41 ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 41 ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- ✓ kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

Nowe Horyzonty

Dane z działalności GKRPA w Wiskitkach za 2020 rok przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- 2020 rok.

	2020 r.
Liczba spotkań GKRPA	7
Liczba spotkań z osobami zgłoszonymi do komisji	6
Liczba spotkań z rodzinami osób zgłoszonych do komisji	9
Liczba skierowanych osób do biegłych sądowych	4
Liczba wniosków skierowanych do Sądu o zastosowanie poddania się leczeniu odwykowemu	3

Poza tym, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wiskitkach zgodnie z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania narkomanii w Gminie Wiskitki w 2020 roku prowadziła dyżury dla mieszkańców gminy. Dyżury te są przeznaczone dla osób chcących uzyskać informacje na temat zakresu wsparcia i pomocy świadczonej przez GKRPA. Osoby mogą zgłosić problem rodzinny, poradzić się w trudnych sprawach rodzinnych dot. nadużywania napojów alkoholowych lub używania innych środków psychoaktywnych, ryzykownych zachowań, uzależnień behawioralnych (od zachowań, np. hazard) lub stosowania przemocy. Udział w rozmowie daje możliwość zapoznania się ze sposobem rozwiązywania przez Komisję problemów związanych z nadużywaniem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych zarówno przez osoby uzależnione, jak i przez ich rodziny. Ponadto, raz w tygodniu dyżur pełnił psycholog¹⁹.

¹⁹ <https://gops-wiskitki.pl/informacja-gkrpa-w-wiskitkach/> (data dostępu: 5.12.2021).

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie (zwana także potocznie przemocą domową), to *jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich).*

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Do zadań własnych gminy zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą,

doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania gminy w zakresie wspierania rodziny dotkniętej przemocą. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, przyjęty Uchwałą Nr 73/XXVI/16 Rady Gminy Wiskitki z dnia 29 grudnia 2016 roku, realizowany był w latach 2016-2020.

Opracowanie i realizacja Gminnego Programu miało na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w gminie Wiskitki, zapewnienie ochrony jej ofiarom oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców. Nadużywanie alkoholu stanowi istotny czynnik ryzyka wystąpienia przemocy w rodzinie. Istnieje duża zależność pomiędzy stanem nietrzeźwości sprawcy a stosowaniem przez niego przemocy. W związku z powyższym przed gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych stoi duże wyzwanie. Trafiają do nich osoby które zgłaszają, że członkowie ich rodzin nadużywają alkoholu, a będąc pod wpływem alkoholu, stosują przemoc.

W zakresie przeciwdziałania przemocy działa Zespół Interdyscyplinarny zrzeszający specjalistów z różnych dziedzin (GOPS, policja, oświata, kuratela, komisja ds. problemów alkoholowych). Zespół tworzy grupy robocze do pracy z rodzinami.

Tabela 6. Procedura Niebieska Karta.

	2019 r.	2020 r.
Liczba spotkań ZI	15	19
Liczba posiedzeń grup roboczych	33	31
Liczba procedur „NK” kontynuowanych z roku poprzedniego	5	9
Liczba sporządzonych „NK” wszczynających procedurę w danym roku	16	19

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Wiskitki

Jednym z głównych założeń niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wiskitki na lata 2022 - 2027 jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy.

Badania zostały przeprowadzone w drugiej połowie 2021 roku i miały charakter ankiety. Obejmowały trzy grupy reprezentujące lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Celem badań była diagnoza problemów społecznych związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk oraz wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną mieszkańców.

Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Wiskitki w opinii dorosłych mieszkańców

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi:

Tabela 7. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	22%	52%	14%	12%
Zanieczyszczenie wody	30%	42%	23%	5%
Wzrost uzależnienia od alkoholu w ostatnim czasie	17%	56%	21%	6%
Bezrobocie	26%	29%	40%	5%
Bieda, ubóstwo	18%	42%	25%	15%
Bezdomność	22%	33%	37%	8%
Wzrost przestępczości	15%	40%	25%	20%
Kryzys rodziny	19%	27%	39%	15%
Kryzys norm moralnych	32%	39%	22%	7%

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Wiskitki w zasadzie wszystkie problemy uznali za istotne. Aczkolwiek, największy odsetek badanych wskazał na zanieczyszczenie powietrza- łącznie 74%, wzrost uzależnienia od alkoholu w ostatnim czasie- łącznie 73%, zanieczyszczenie wody- łącznie 72%²⁰.

²⁰ Sumy odpowiedzi: bardzo istotny i raczej istotny.

Problem uzależnień na terenie Gminy Wiskitki- dorośli mieszkańcy

Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie²¹.

Odpowiedzi respondentów na pytania odnośnie spożywania alkoholu różnią się w zależności od płci, wieku i grup zawodowych. Wśród kobiet jest dwa razy więcej abstynentów niż wśród mężczyzn (21% w stosunku do 10%). Z przeprowadzonych badań wynika, że w ciągu 9 lat nastąpił wzrost spożycia alkoholu wśród kobiet- w roku 2010 abstynencję deklarowała, co trzecia kobieta. Biorąc pod uwagę grupy wiekowe, to alkohol najczęściej piją badani w wieku 25-34 lata. Natomiast w 2010 roku relatywnie najwięcej pijących alkohol było wśród najmłodszych badanych (18-24 lata). Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że styl konsumpcji alkoholu nie zmienia się wraz z upływem czasu. Sytuacja wygląda podobnie w przypadku osób z grupy wiekowej 65 lat i więcej, którzy 9 lat temu plasowali się w przedziale 55-64 lata- odsetek abstynentów wśród tych osób jest stały i wynosi 28%²².

Jeżeli chodzi o częstotliwości spożywania alkoholu, to większość Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, 8% spożywa go często, a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle go nie spożywa. Porównując te wyniki z wynikami badań CBOS z 2010 r. zmniejszył się odsetek osób deklarujących częste picie (z 11% do 8%) i całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Jednakże, wzrósł udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%)²³.

Od 2010 roku znacząco zmalał udział piwa, jako najczęściej spożywanego alkoholu, kiedy to, co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% respondentów, którzy nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku czy whisky – obecnie, co dziewiąty badany pijący alkohol (11%) deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem²⁴.

²¹ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

²² Tamże.

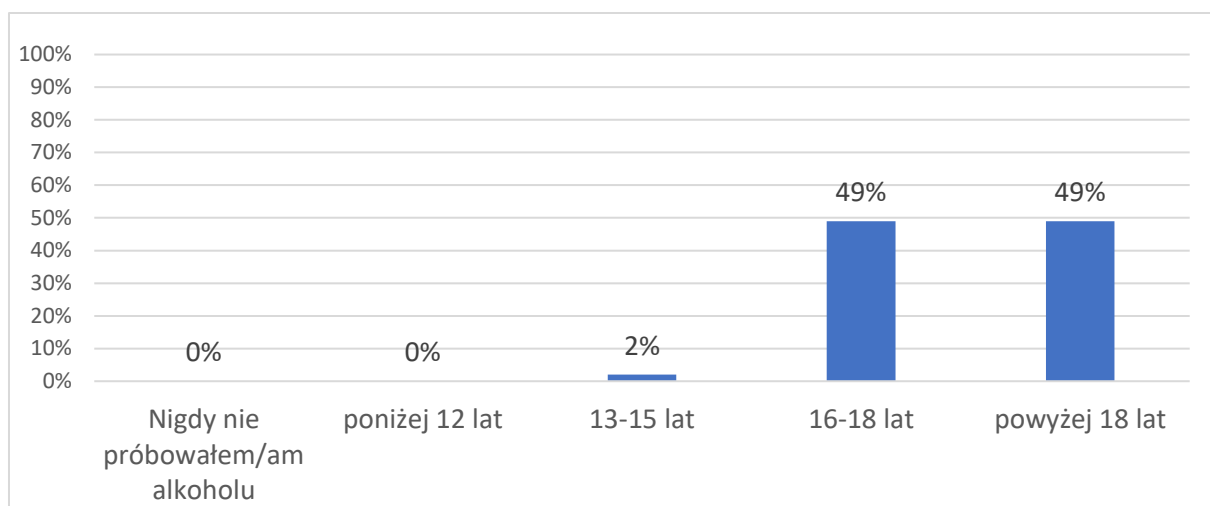
²³ Tamże.

²⁴ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

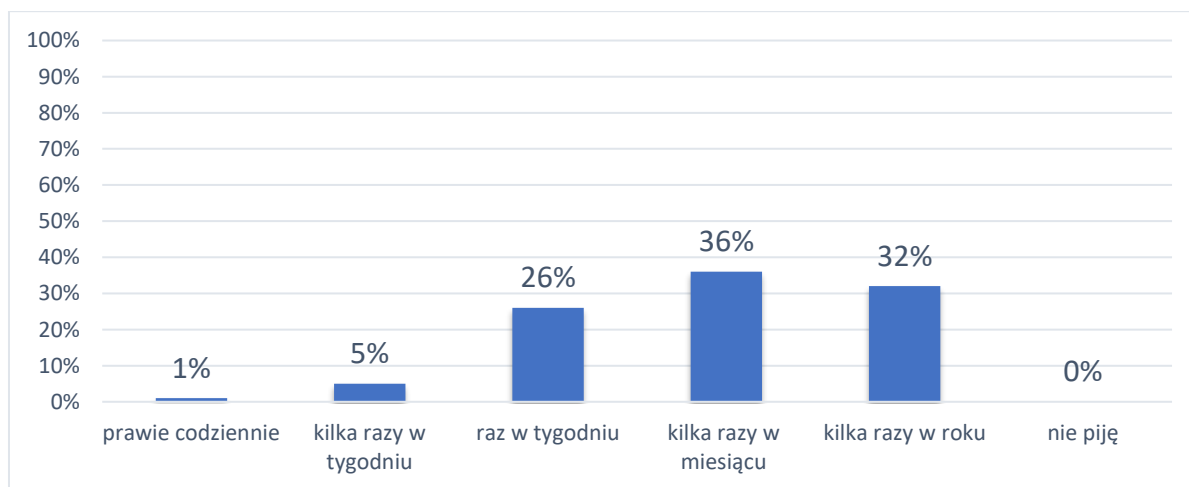
W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Wiskitki również zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. Badani mieszkańcy określając wiek inicjacji alkoholowej najczęściej wskazywali na wiek **powyżej 18 roku życia- 49% oraz pomiędzy 16 a 18 rokiem życia- 49%**. Pozostałe 2% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała u nich miejsce **pomiędzy 13 a 15 rokiem życia**.

Wykres 4. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Do picia alkoholu **kilka razy w miesiącu** przyznało się **36% badanych, kilka razy w roku-32%, raz w tygodniu- 26%, kilka razy w tygodniu- 5%, a prawie codziennie- 1%**. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że większość badanych mieszkańców dość często spożywa alkohol- **68% zadeklarowało, że pije go kilka razy w miesiącu lub częściej**.

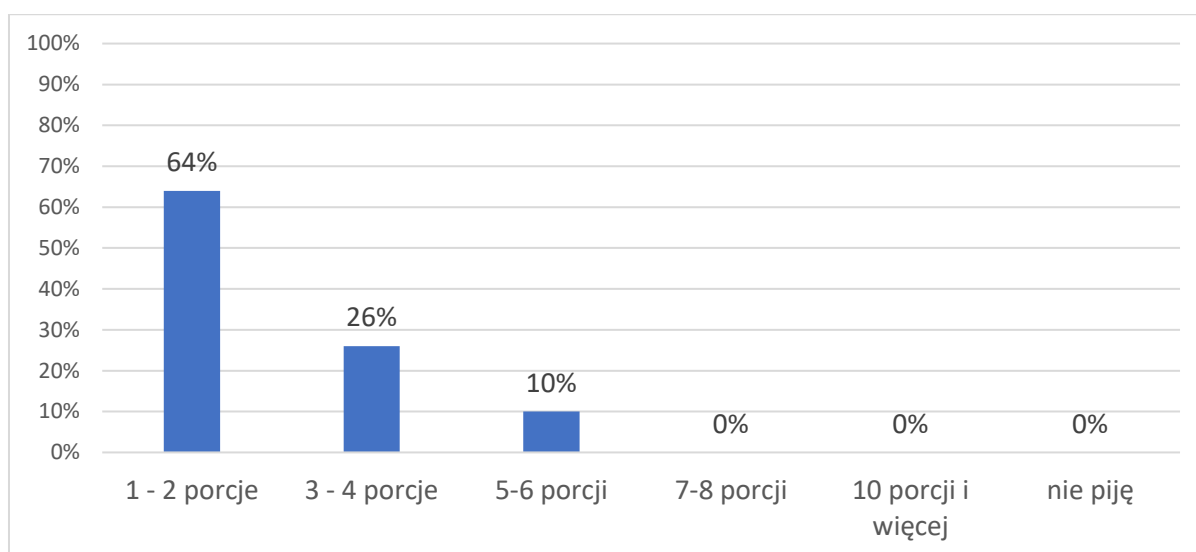
Wykres 5. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także **ilości jego jednorazowego wypicia**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

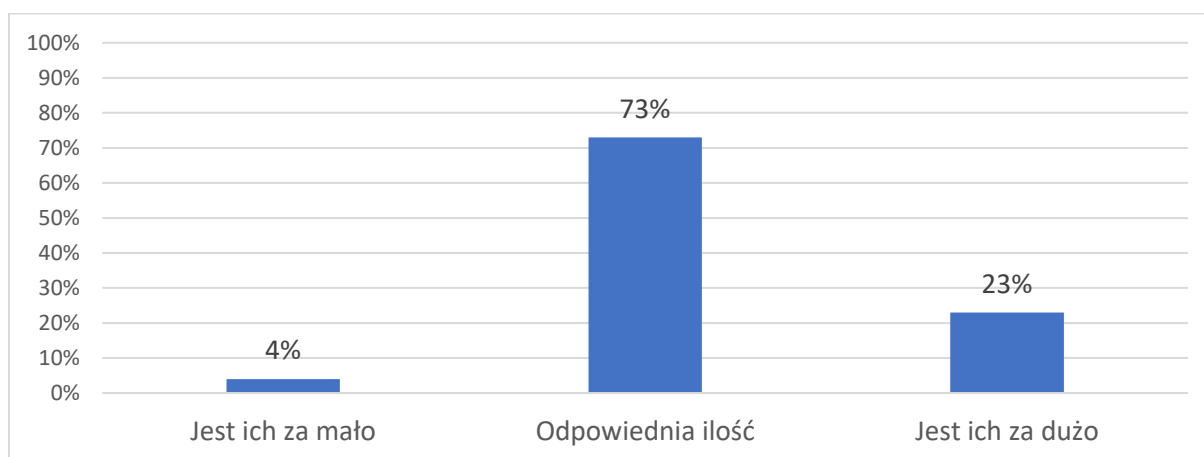
Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu- 64%. Pozostali przyznali, że **spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu- 26%**, czy też **5-6 porcji- 10%**. Wobec tego należy uznać, że większość mieszkańców nie spożywa jednorazowo znacznych ilości alkoholu.

Wykres 6. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy.

Zdecydowana większość- 73% mieszkańców Gminy Wiskitki uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie, **23% badanych twierdzi, że lokali jest za dużo, a 4%, że jest ich za mało.**

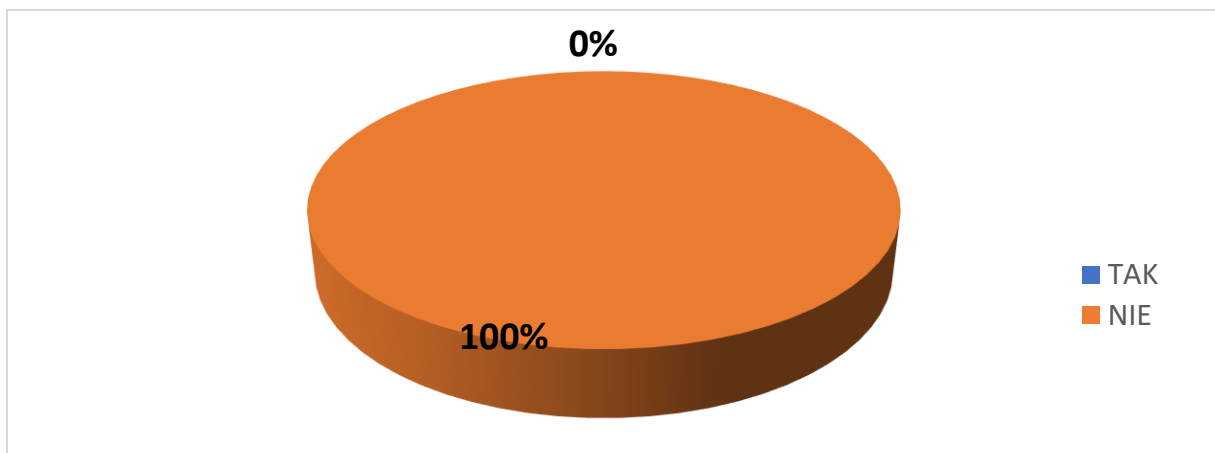
Wykres 7. Stopień dostępności lokali w Gminie Wiskitki, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.

Co ważne, **żaden z badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.**

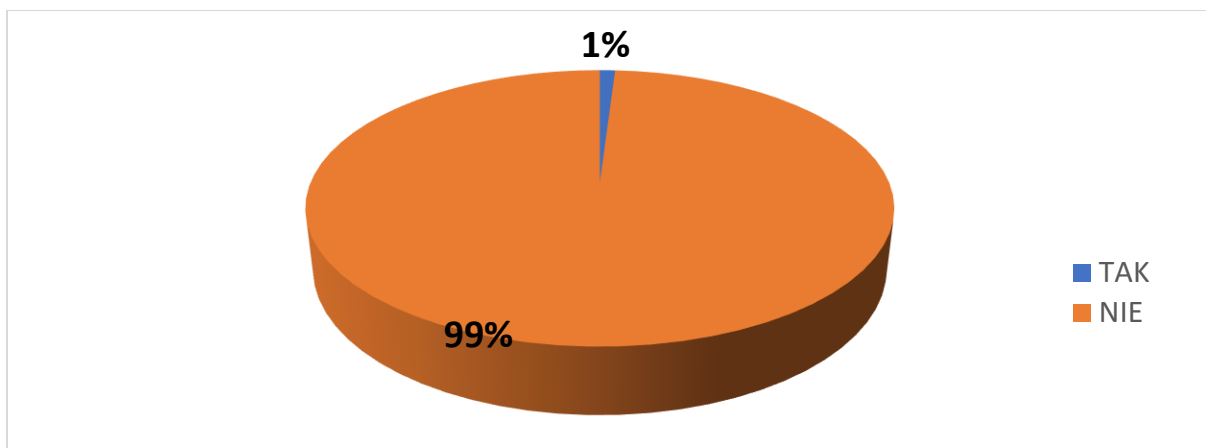
Wykres 8. Czy wie Pani/Pan gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze uwarunkowane postawami. Natomiast postawy zależą m. in. od wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, a także emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwszym pytaniem w tym obszarze, jakie zadano mieszkańcom było: „Czy według Pana/Pani alkohol może pomóc radzić sobie z trudnościami życiowymi?”. Prawie wszyscy badani, bo 99% zaznaczyło odpowiedź przeczącą.

Wykres 9. Czy według Pana/Pani alkohol może pomóc radzić sobie z trudnościami życiowymi?

Następnie respondenci zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród połowy dorosłej społeczności Gminy Wiskitki, ponieważ łącznie **51% badanych** zaznaczyło, iż **zgadza się z powyższym stwierdzeniem**. Jednocześnie **49%** respondentów uważa, że alkohol zawarty w np. piwie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie tylko 20% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”**. Dodatkowo, **35%** respondentów ocenia **osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym**. Jednocześnie **100%** badanych uważa, że **osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach**.

Wszyscy respondenci uważają, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu (100%), a także, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest zabronione (100%)²⁵.

²⁵ Suma odpowiedzi „raczej nie zgadzam się” oraz „zdecydowanie nie zgadzam się”.

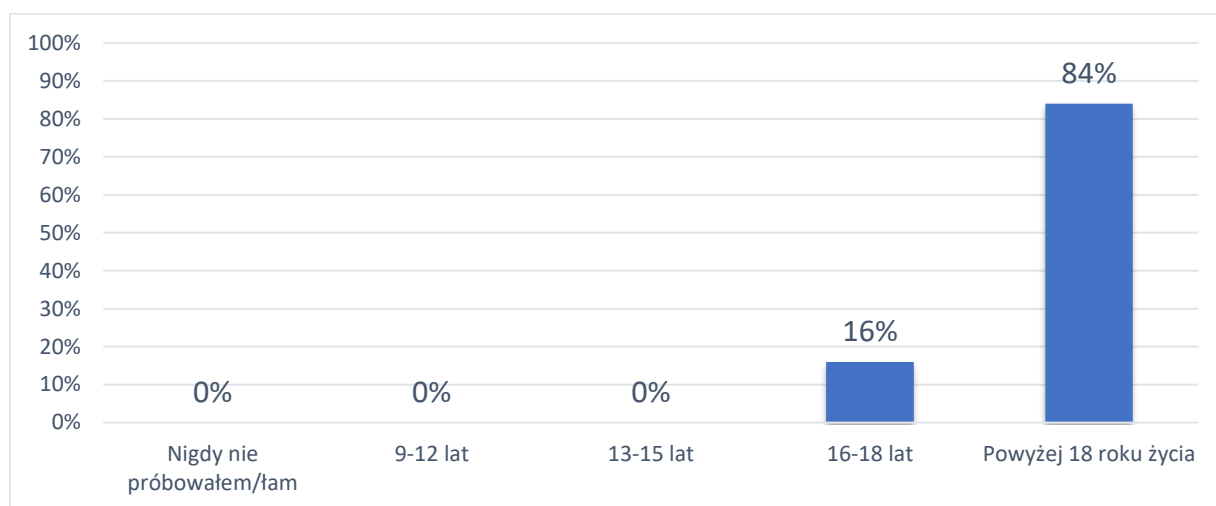
Tabela 8. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	50%	1%	9%	40%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	20%	0%	0%	80%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	25%	10%	0%	65%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	5%	5%	7%	83%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	0%	0%	100%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	0%	100%

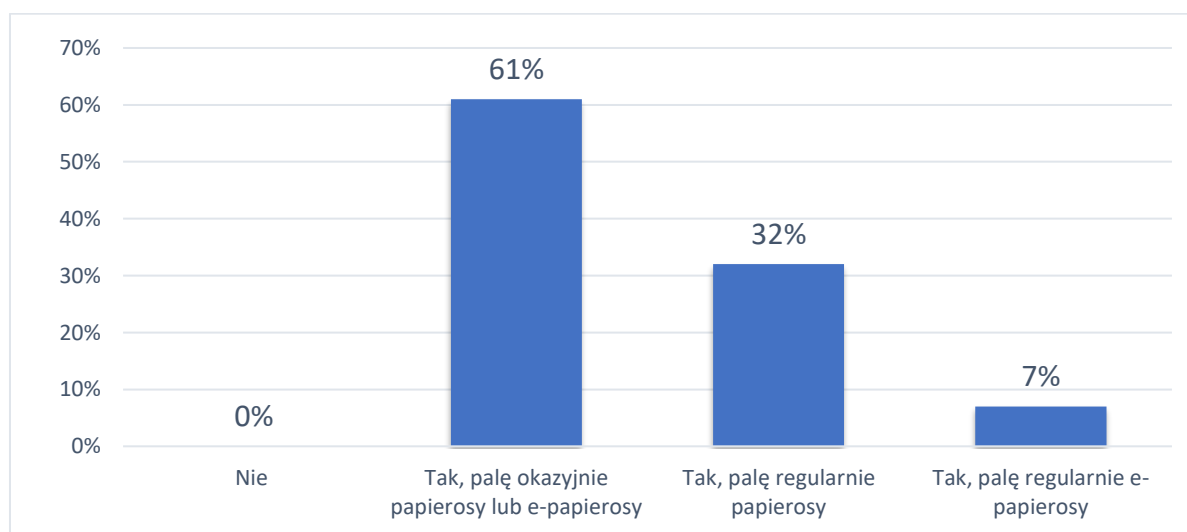
Kolejnym badanym zagadnieniem było rozpowszechnienie wyrobów papierowych. Pierwszą z poruszanych kwestii w obszarze nikotyna, był wiek inicjacji nikotynowej. Jak wynika z badań **84%** zapaliło pierwszego papierosa w wieku **powyżej 18 lat**. Pozostałe **16%** mieszkańców deklaruje, że **inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy mieli między 16 a 18 lat**.

Wykres 10. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Większość badanych- **61%** odpowiedziało, że aktualnie **pali papierosy lub e-papierosy okazjnie**. Natomiast **32%** wskazało, że **pali regularnie papierosy**, a **7%** **pali regularnie e-papierosy**. Wobec tego należy uznać, że palenie wyrobów papierosowych jest wśród dorosłych mieszkańców wciąż popularnym nałogiem.

Wykres 11. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?

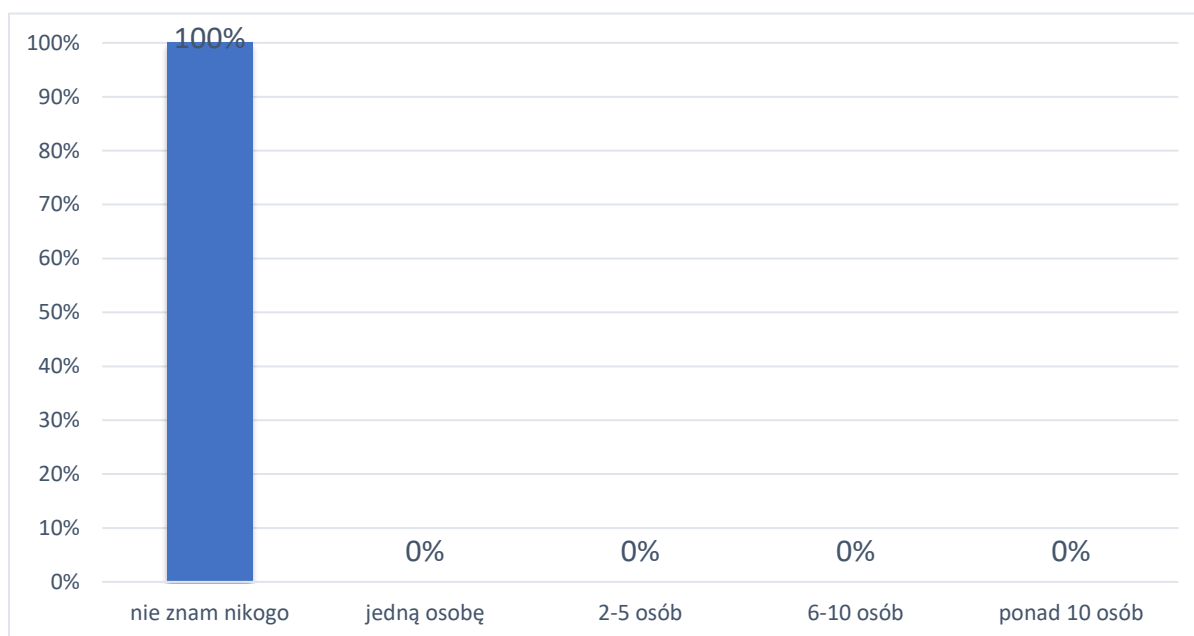

Nowe Horyzonty

Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie 89,7% (badanie z 2014 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)²⁶.

Wszyscy badani twierdzą, że nie mają w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. Wskazuje to na pozytywną tendencję w zakresie zażywania substancji psychoaktywnych na terenie gminy, jednakże nie oznacza, że problem ten nie występuje.

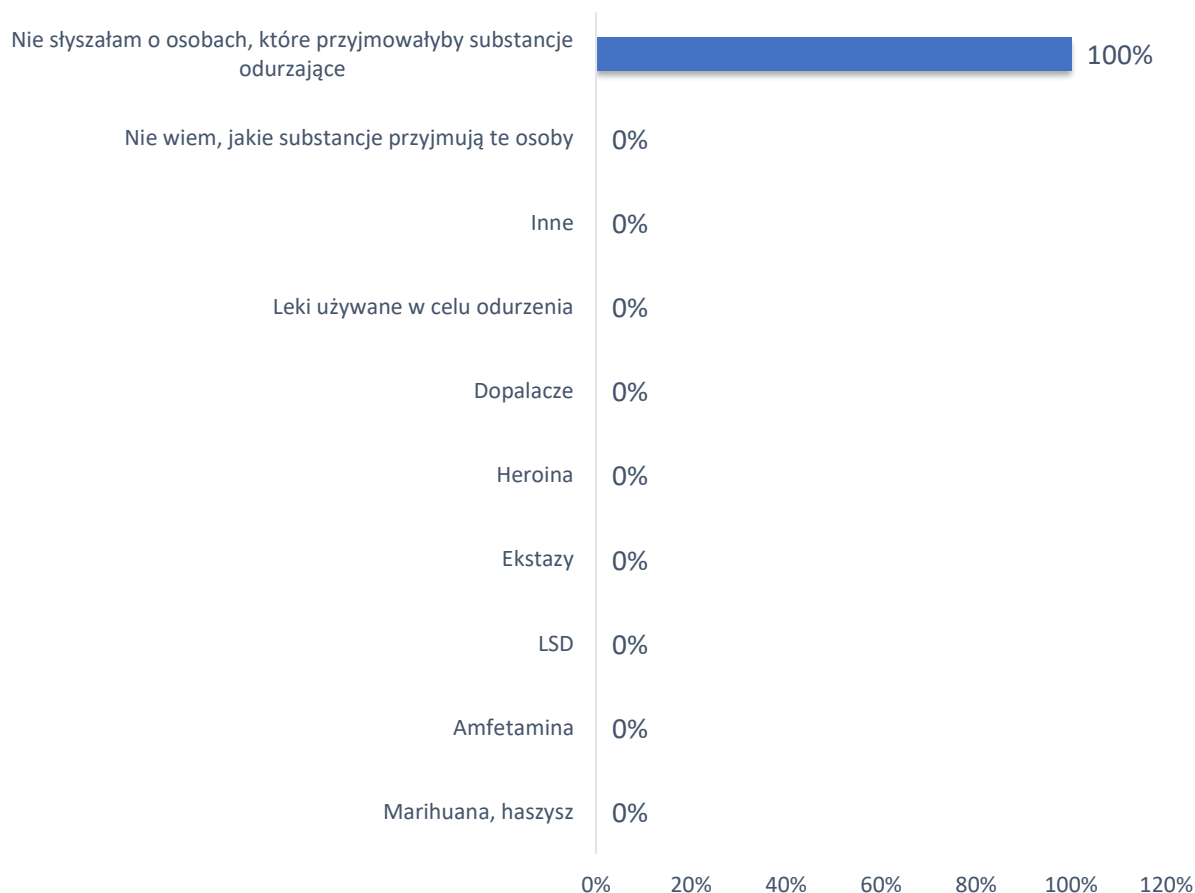
Wykres 12. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

²⁶ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019*, Warszawa 2019.

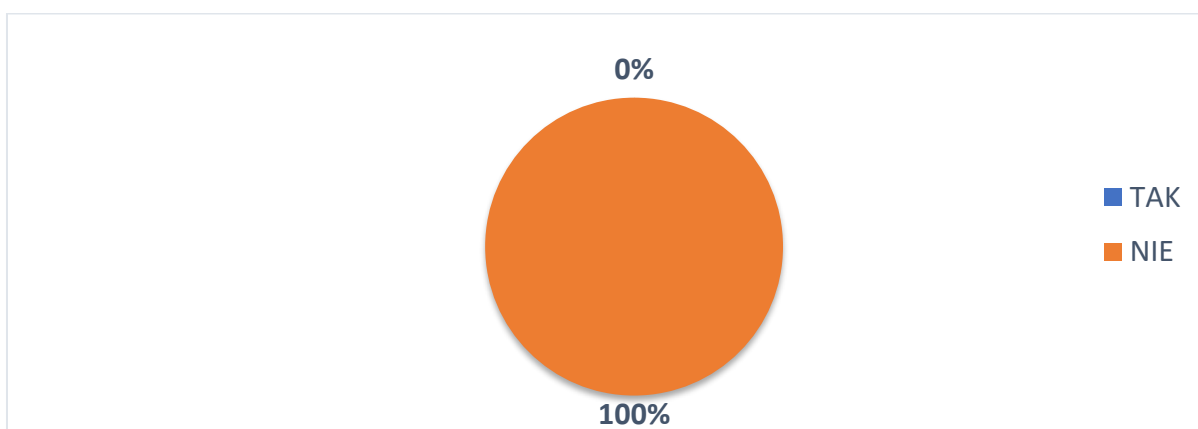

Wykres 13. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?

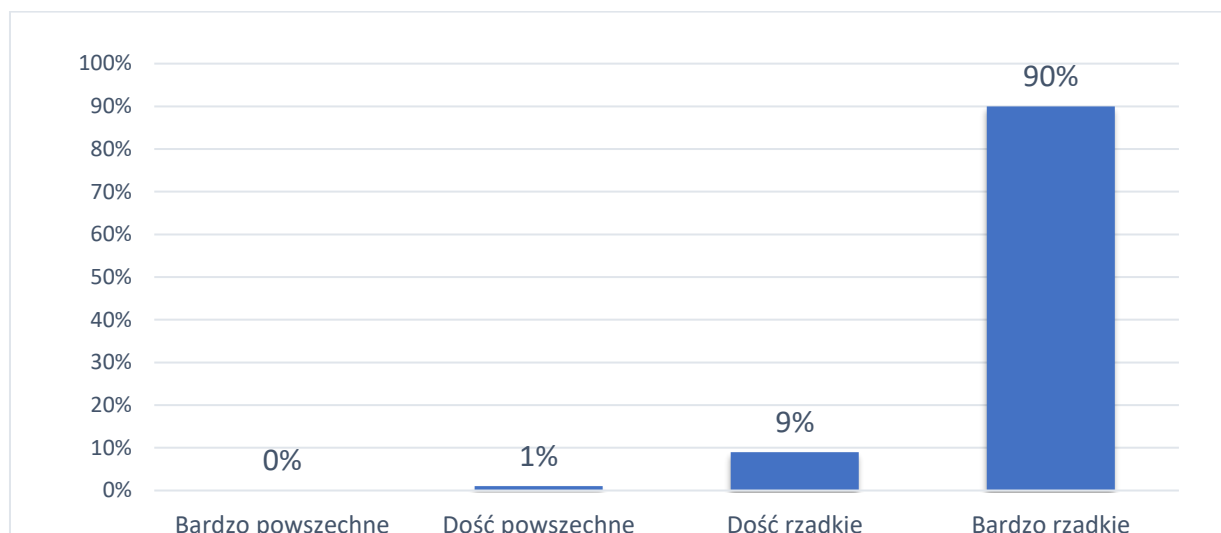
Wszyscy respondenci wskazali, że nie wiedzą, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Wykres 14. Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

W subiektywnej ocenie większości przebadanych mieszkańców Gminy Wiskitki **zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 99%**. Tym samym, **1%** badanych ocenia uzależnienie od hazardu, jako **dość powszechny problem w ich środowisku lokalnym**. Wobec tego ryzyko uzależnienia od gier hazardowych na terenie gminy należy uznać za niskie.

Wykres 15. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?

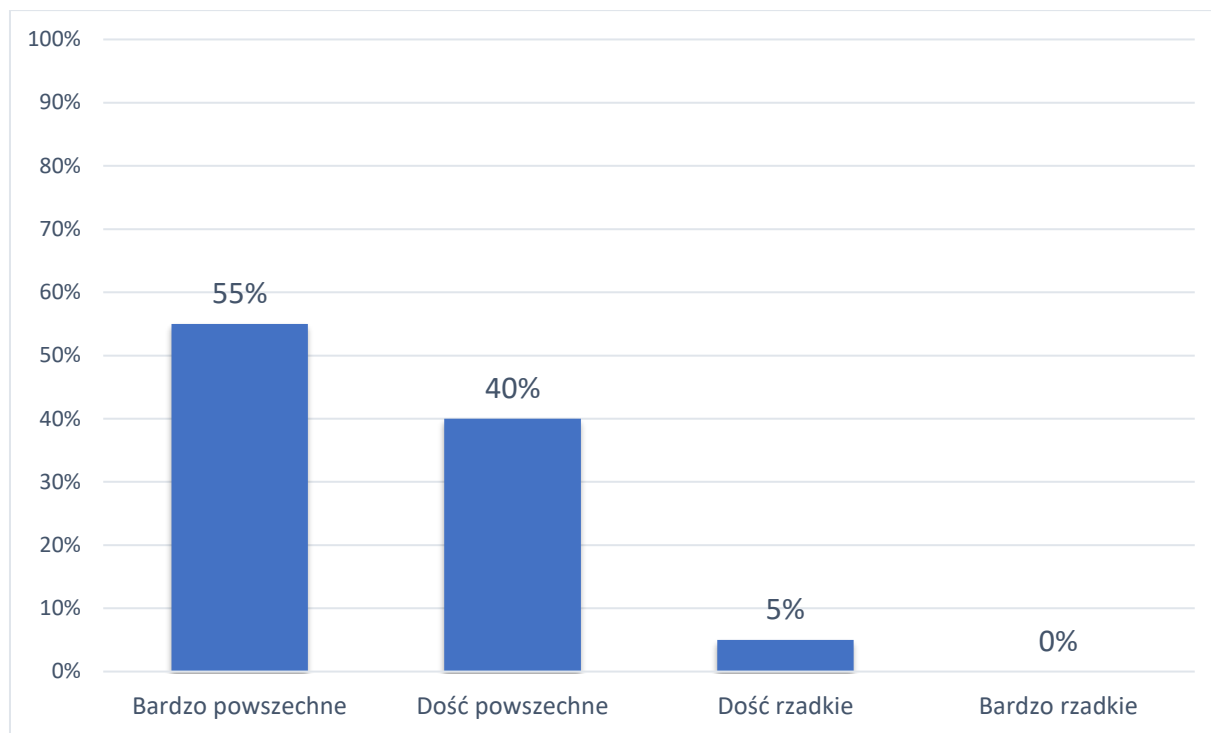
Szerokie upowszechnienie technologii informacyjnych owocuje korzystnymi zmianami we wszystkich dziedzinach aktywności ludzi. Jednocześnie stanowi źródło rozmaitych zagrożeń. Ponieważ użytkownikami technologii informacyjnych są ludzie o bardzo zróżnicowanych właściwościach, stąd różnaitość postaw i postępowań obserwowanych w takich sytuacjach. Dla jednych komputer i internet będą wspinałymi i możliwymi do racjonalnego wykorzystania narzędziami ułatwiającymi przebieg aktywności (w życiu, pracy, uczeniu się, uczestnictwie w kulturze, odpoczynku). Dla drugich będą przedmiotem uzależnień²⁷.

²⁷ W. Furmanek, *Uzależnienie od komputera i internetu*, Dydaktyka Informatyki 9, s. 49-48.

Dość niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Łącznie **95%** mieszkańców Gminy Wiskitki uważa, że tego typu **uzależnienie jest dość i bardzo powszechne** w ich środowisku lokalnym. Natomiast **5%** ocenia je, **jako dość rzadkie zjawisko**.

Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?

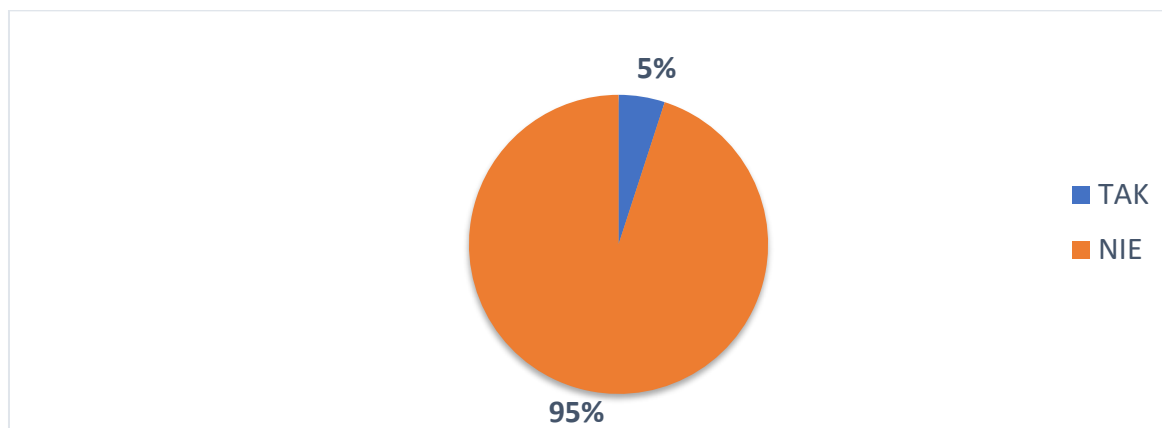
Mieszkańcy Gminy Wiskitki zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań tylko **5% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o braku wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

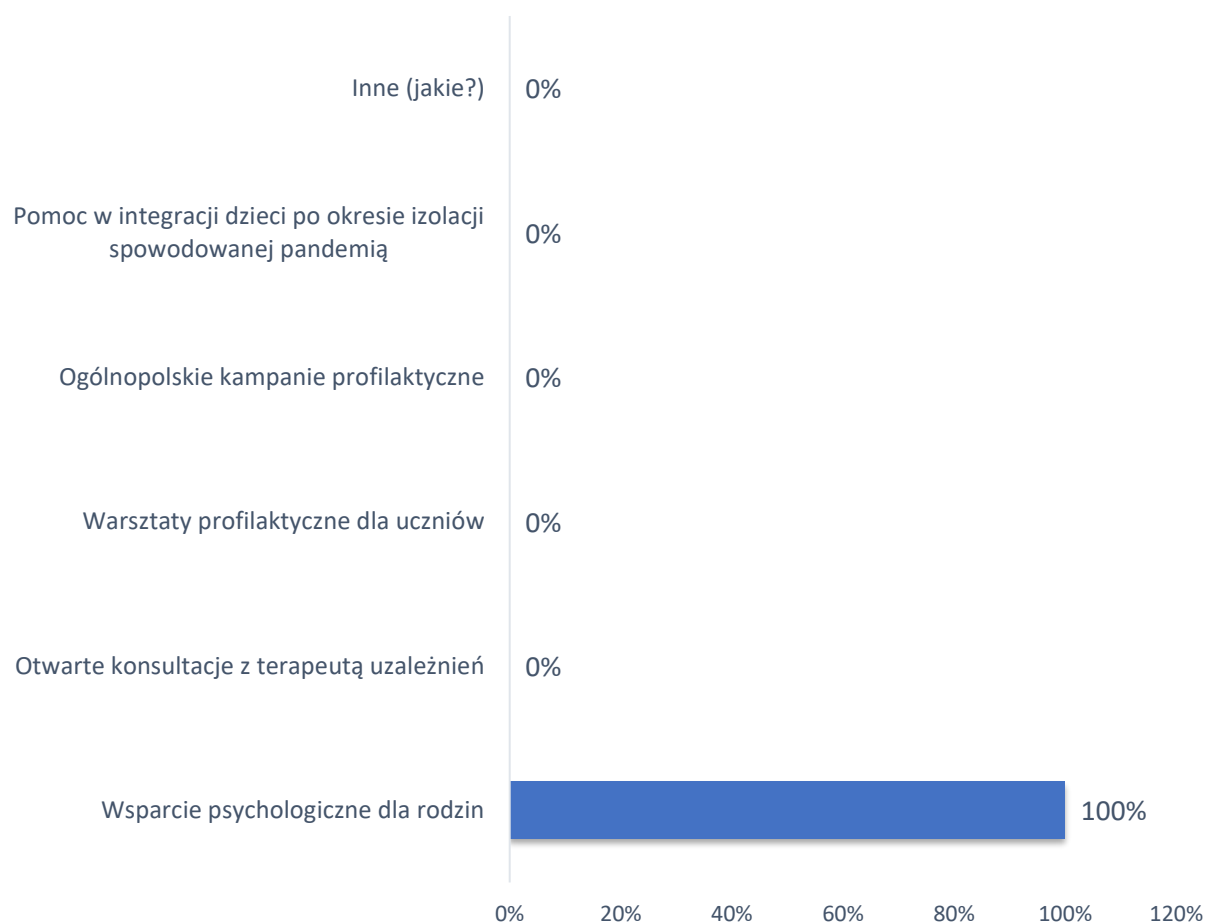

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę **udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (100%)**.

Wykres 17. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień?

Wykres 18. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?

Zjawisko przemocy w rodzinie w subiektywnej opinii dorosłych mieszkańców

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, do których trafności mieli się odnieść. Uzyskane **wartości pozwalają sądzić, że zdecydowana większość mieszkańców Gminy Wiskitki nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania** (model ten zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem. Rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, starają się kierować dzieckiem wydając polecenia i zakazy. Uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu. W razie nieposłuszeństwa stosują surowe kary. Od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim poleceniom i nakazom rodziców).

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z negacją większości respondentów – **łącznie 74% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem.** Tym samym, kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” spotkało się z negacją 100% respondentów. Dodatkowo, **100% badanych zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości. Jednakże, 100% jest zdania, że bicie dziecka nie jest oznaką bezradności rodziców.**

Poza tym, **100% mieszkańców uważa, że nawet łagodne kary fizyczne są przemocą w rodzinie. Aczkolwiek, 100% badanych zdecydowanie nie zgadza się, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem.**

Szczegółowy rozkład deklaracji badanych przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie.

Tabela 9. Przekonania dotyczące wychowania.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa.	22%	4%	6%	68%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.	0%	0%	0%	100%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.	0%	0%	0%	100%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.	0%	0%	0%	100%
Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.	0%	0%	0%	100%
Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.	0%	0%	0%	100%

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstą (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)²⁸. Wyniki te zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania.

Prawie wszyscy badani- **99% wskazali, że nie mają w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy w rodzinie**. Pozostałe 1% podejrzewa, że osoby, które znają mogą być ofiarami przemocy w rodzinie. Należy jednak pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doznających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

Wykres 19. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

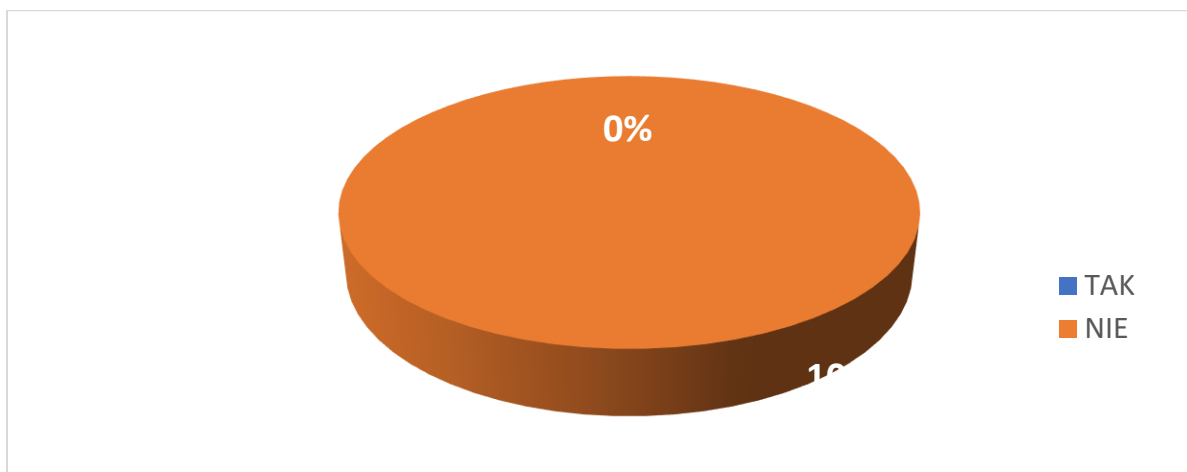

Żaden z badanych nie wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.

²⁸ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Wykres 20. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Większość- 62% badanych zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach” – **żaden z respondentów nie myśli w ten sposób o przemocy w rodzinie. 96%** respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że **ofiara przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – **0%**;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – **0%**;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – **0%**;
- „Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy”- **0%**;
- „Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie”- **0%**.

Powyższe wyniki świadczą o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat mechanizmów przemocy w rodzinie. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie.

Tabela 10. Przekonania dotyczące przemocy.

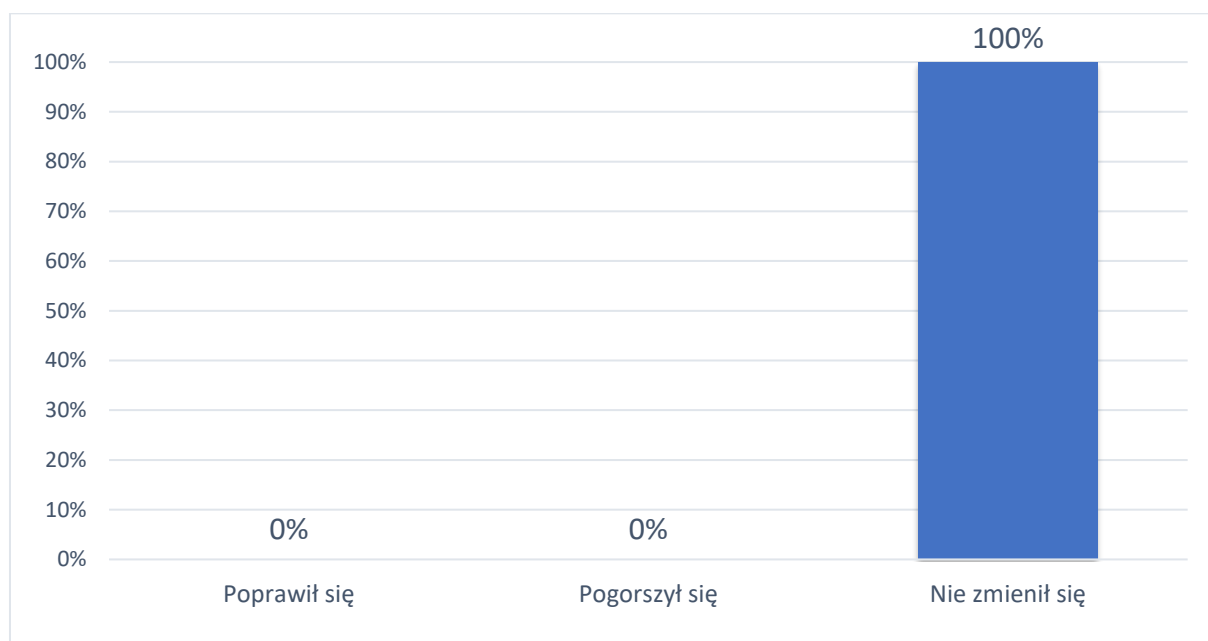
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	38%	0%	0%	62%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	0%	0%	0%	100%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	96%	0%	0%	4%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	0%	0%	100%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	0%	0%	100%
Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy.	0%	0%	0%	100%
Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie.	0%	0%	0%	100%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	0%	0%	100%

Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców

W wyniku panującej pandemii COVID-19 szczególnie drastycznie zmieniają się warunki życia ludzi na całym świecie, a jej skutki społeczne i gospodarcze są dla nas ciągle nieprzewidywalne. W związku ze zmianami, lękiem i izolacją, wywołanymi skutkami pandemii COVID-19, pogorszeniu uległa ogólna kondycja psychiczna społeczeństwa. W wielu przypadkach obecna sytuacja powoduje zagubienie, a w konsekwencji obniżanie poczucia własnej wartości oraz rosnącą głęboką frustrację, bezradność i alienację społeczną. Zjawiska te najsilniej przejawiają się i są najbardziej widoczne w rodzinach i małych społecznościach, manifestując się w postaci uzależnień, przemocy psychicznej i fizycznej. Jest to szczególnie groźne w relacjach rodzinnych.

W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali zapytani o to, czy zmienił się ich nastrój w wyniku izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19. **Żaden z respondentów nie zaobserwował zmian w swoim nastroju.**

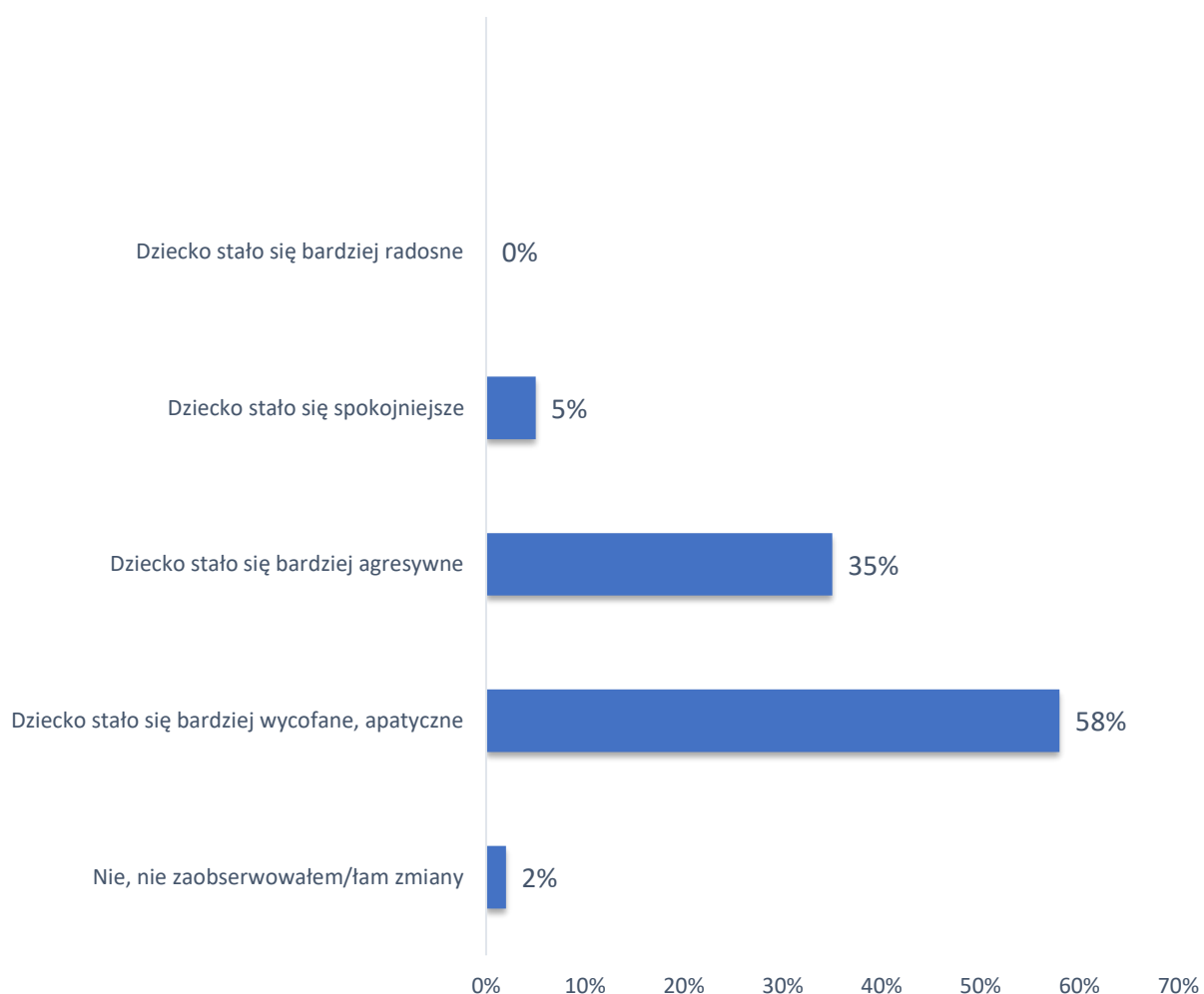
Wykres 21. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?

Następnie zapytano mieszkańców czy zaobserwowali jakieś zmiany w zachowaniu swoich dzieci odkąd wybuchła pandemia COVID-19. Wyniki wskazują, że większość respondentów zaobserwowało negatywne zmiany w ich zachowaniu- **58% wskazało, że ich dziecko stało się bardziej apatyczne i wycofane, a 35% zaznaczyło, że ich dziecko stało się bardziej agresywne.** Co ciekawe, **5% badanych zaznaczyło, że ich dziecko stało się spokojniejsze.** Pozostałe **2% nie zaobserwowało żadnych zmian w zachowaniu swojego dziecka.**

Wykres 22. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka odkąd wybuchła pandemia?

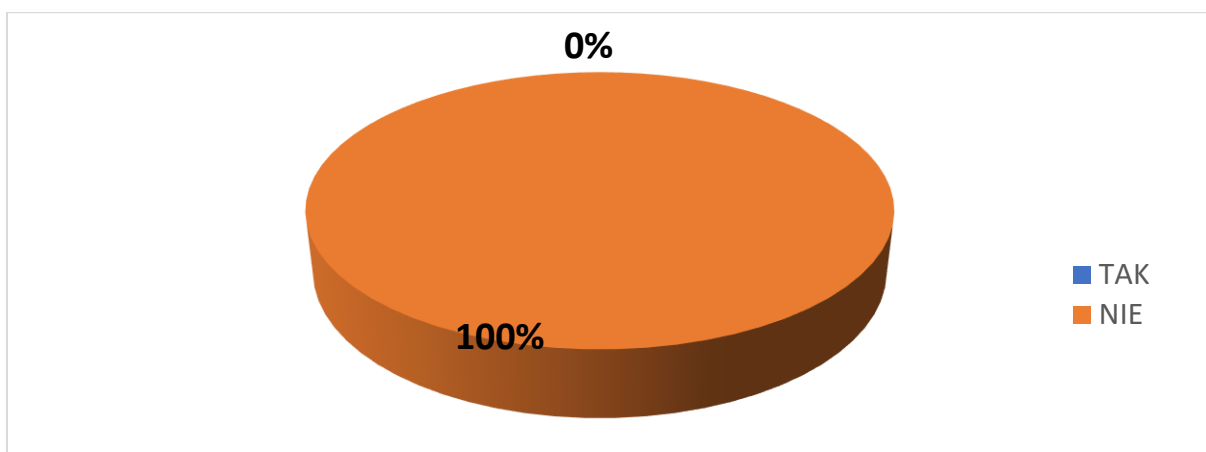

Jak wynika z najnowszego sondażu przeprowadzonego w czerwcu 2021 roku przez Centrum Badawczo-Rozwojowe BioStat® 22,9% Polaków deklaruje, że ograniczyło lub całkowicie zrezygnowało ze spożywania alkoholu podczas pandemii COVID-19. Równocześnie jednak do picia alkoholu w większych ilościach przyznaje się 10,9% uczestników sondażu. Zmian w zachowaniu dotyczącym picia alkoholu nie zauważyło 48,6% respondentów, natomiast 17,6% nie pije wcale²⁹.

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Wiskitki zapytano ich czy w trakcie trwania pandemii COVID-19 zaobserwowali zwiększenie spożycia alkoholu w swoim środowisku. Żaden z badanych nie zauważył takiej tendencji.

Wykres 23. Czy zaobserwował/a Pan/Pani zwiększenie spożycia alkoholu w swoim środowisku w trakcie trwania pandemii COVID-19?

²⁹ https://www.biostat.com.pl/zwyczajne_prozdrowotne_polakow_podczas_covid_19.php (data 06.12.2021).

(data dostępu:

Badania sprzedawców napojów alkoholowych

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących na terenie gminy są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Badanie zostało przeprowadzone wśród 20 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Wiskitki. Grupa badana stanowiła 18 kobiet oraz 2 mężczyzn. Wszyscy badani to pracownicy punktów.

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

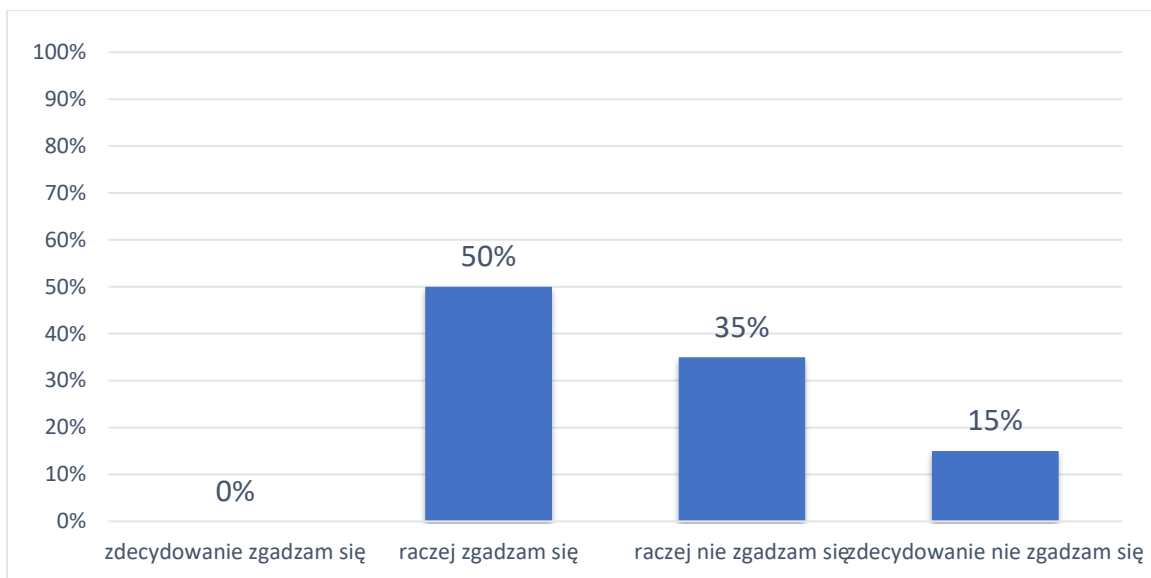
Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Nowe Horyzonty

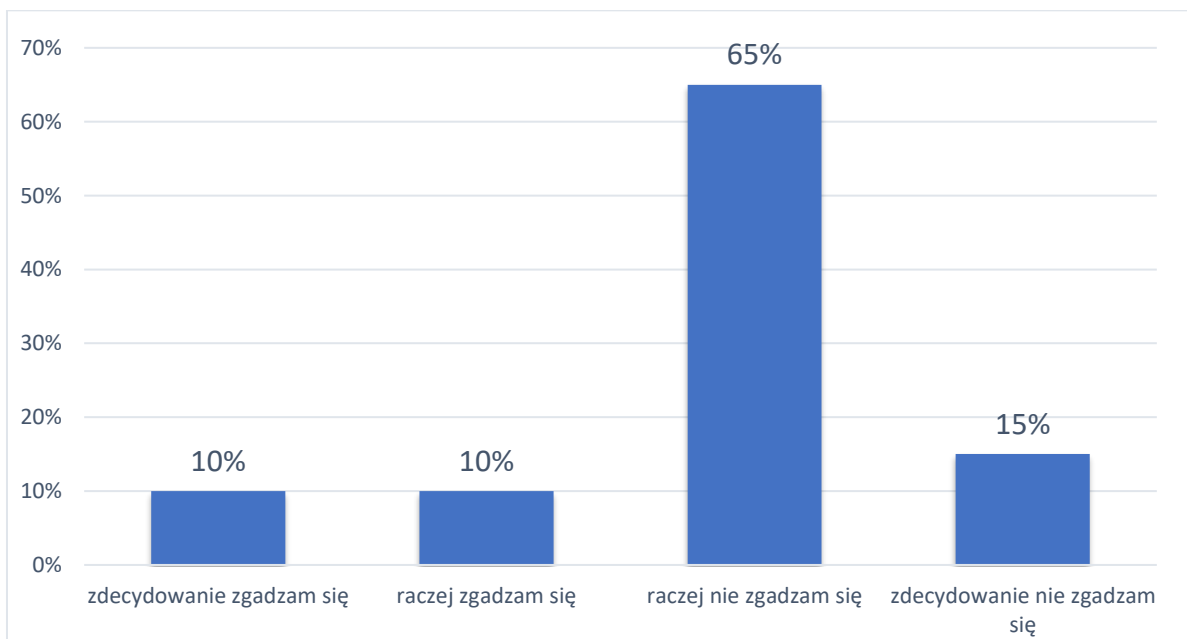
Półowa sprzedawców wskazała, że zdecydowanie lub raczej nie zgadza się, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o wysokim poziomie świadomości tej połowy badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Wykres 24. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?

Tylko 1/5 sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

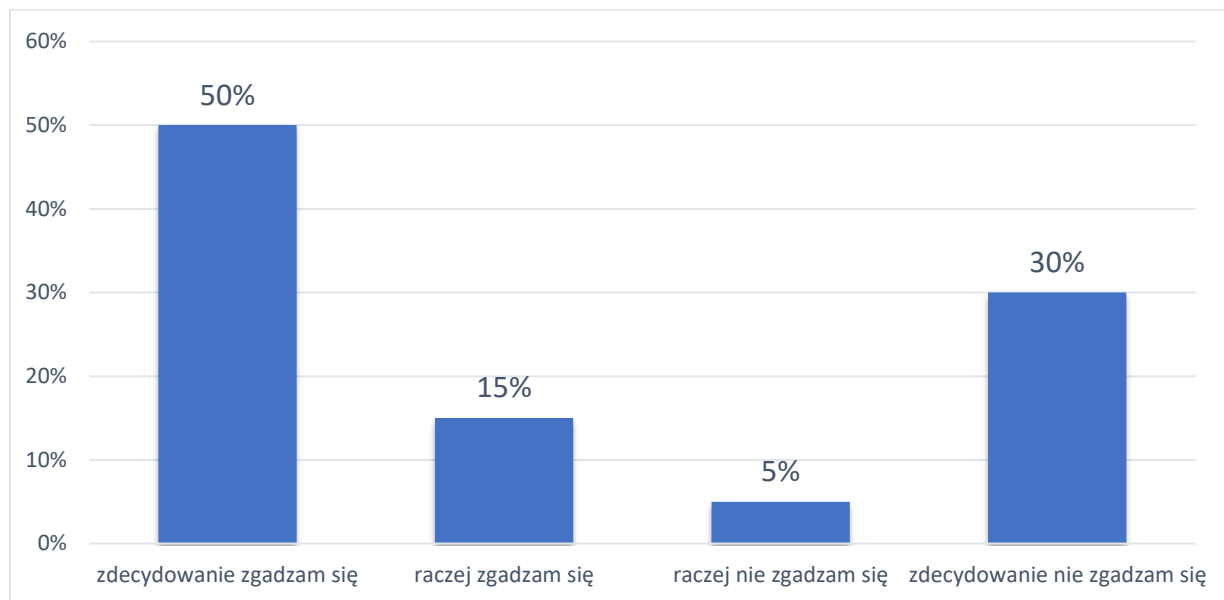
Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?

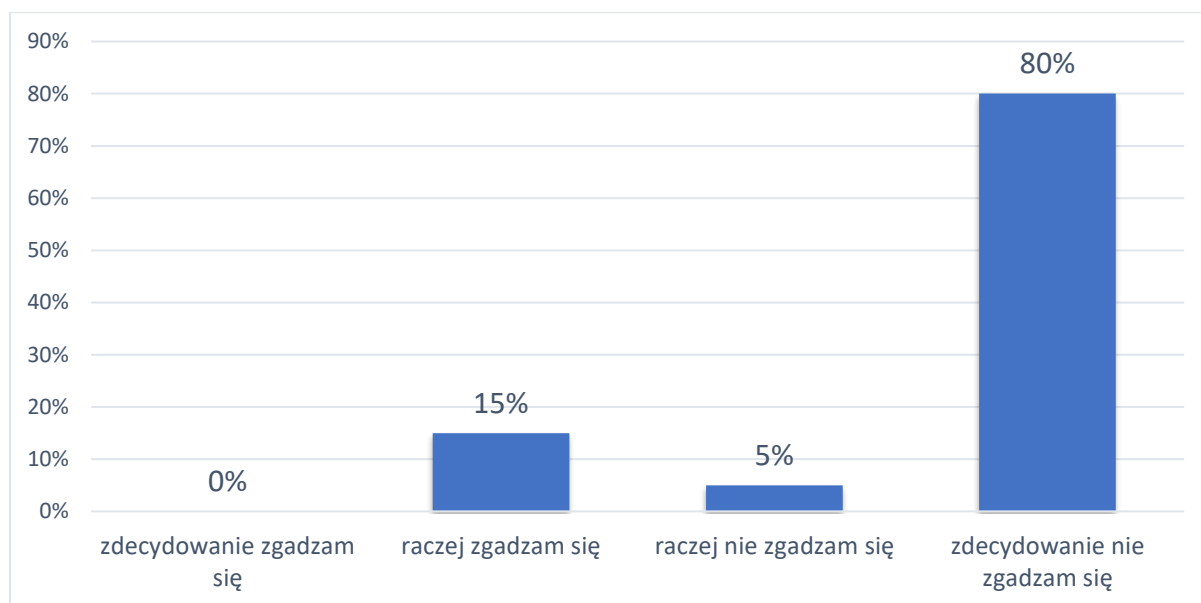
65% sprzedawców zdecydowanie lub raczej zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

Wykres 26. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 85%³⁰ nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**

Wykres 27. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?

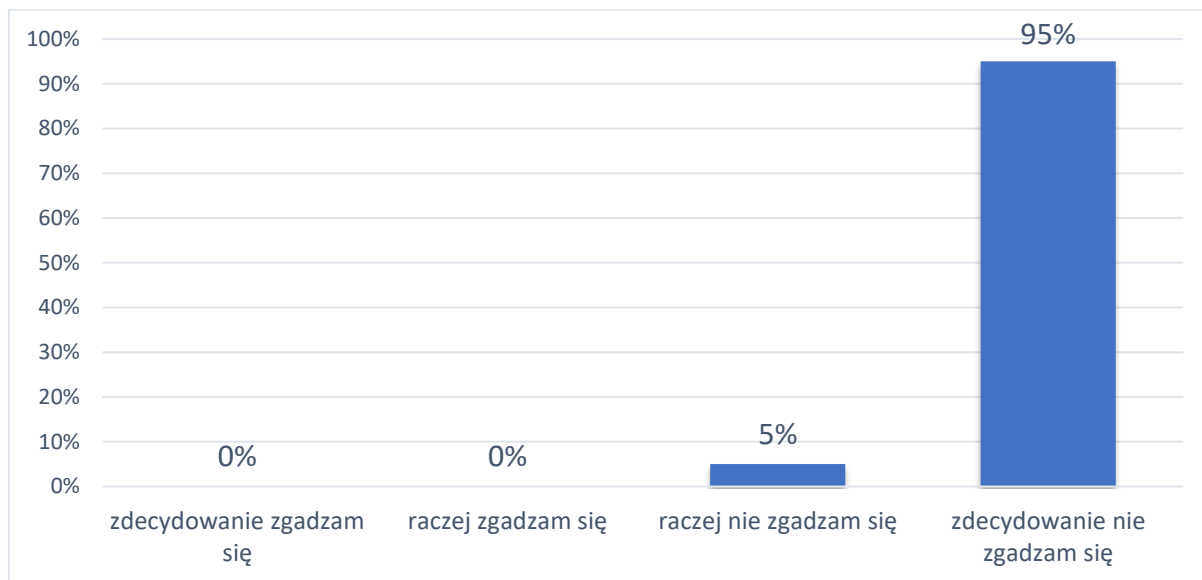
³⁰ Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

Nowe Horyzonty

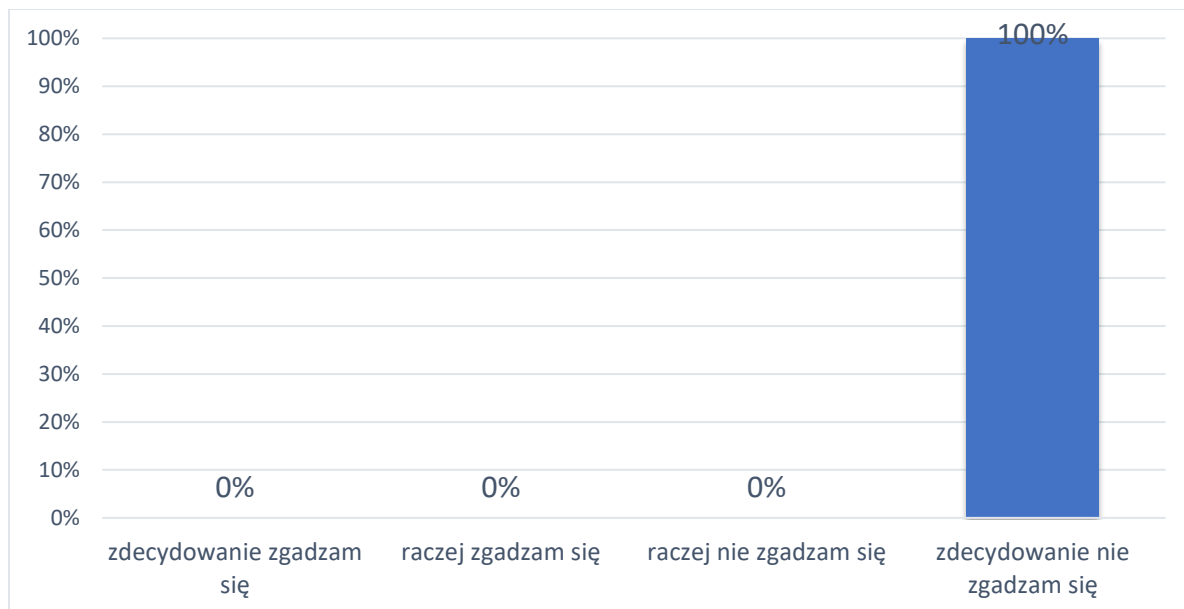
Łącznie wszyscy sprzedawcy uważają, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Wykres 28. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?

100% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.

Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?

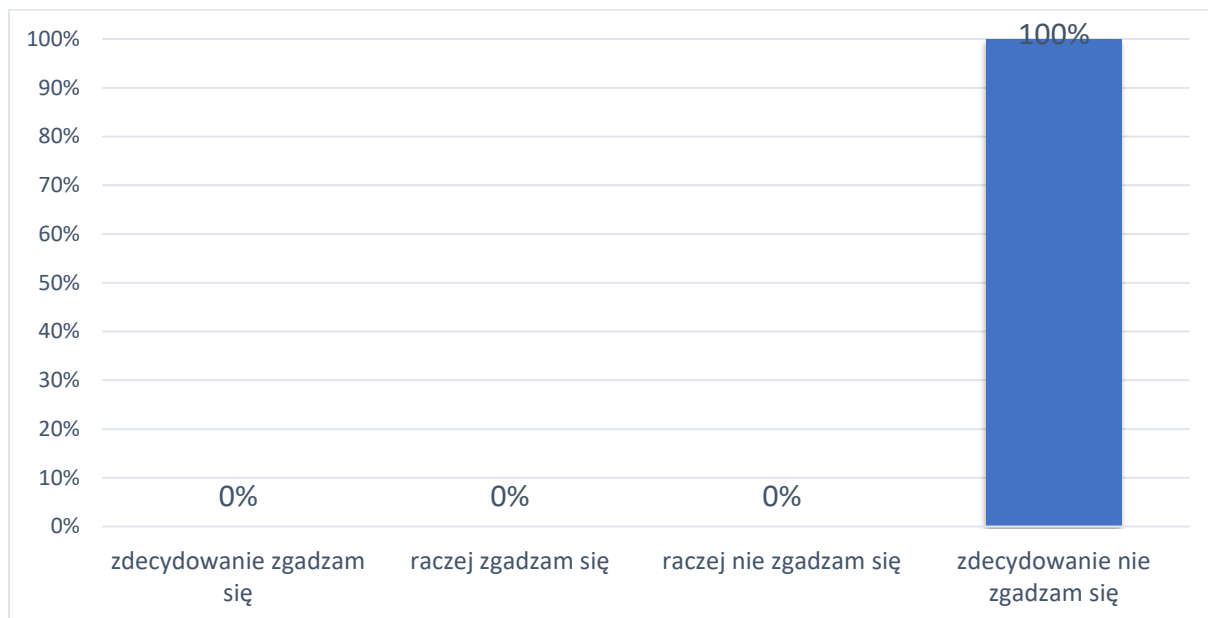

Nowe Horyzonty

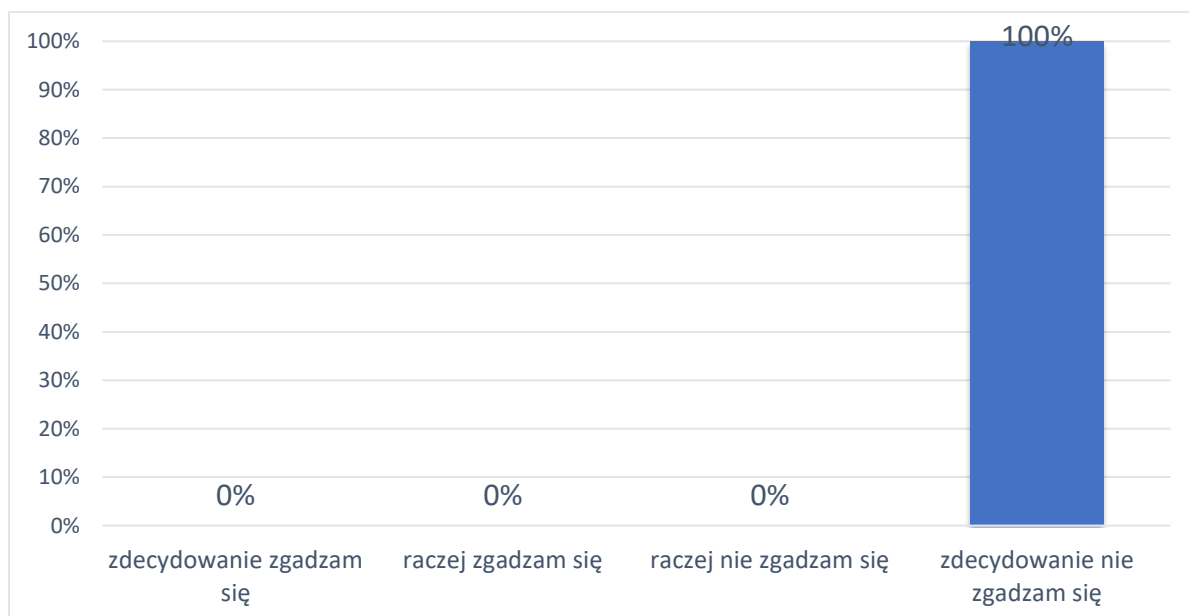
100% badanych sprzedawców uważa, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu.

Wykres 30. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?

Wszyscy badani sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Wiskitki uważają, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

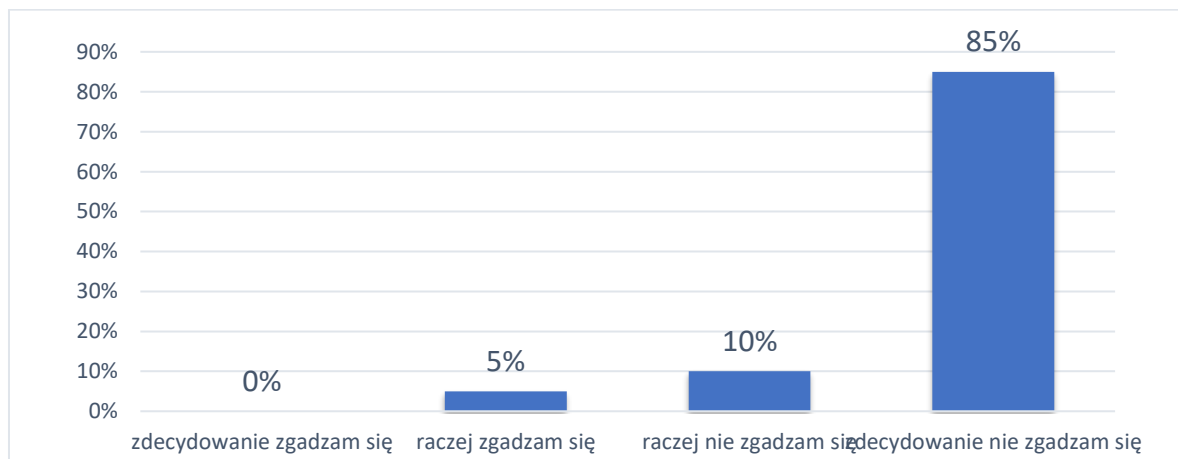
Wykres 31. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?

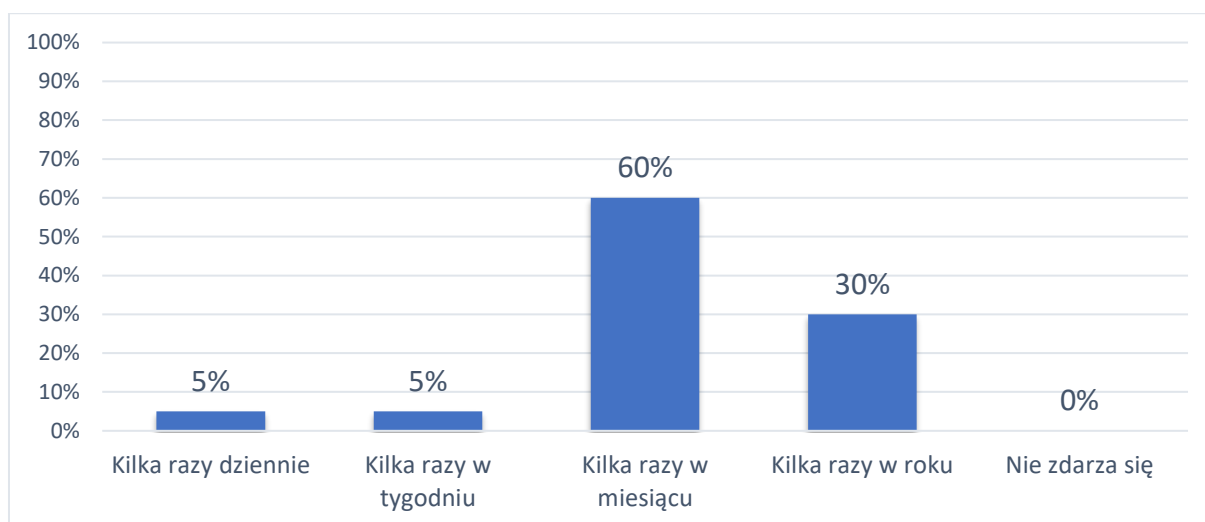
95%³¹ badanych uważa, że w ich okolicy nie znajduje się zbyt duża liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Przeciwnego zdania jest 5% badanych sprzedawców.

Wykres 32. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?

Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Wiskitki deklarują najczęściej, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w miesiącu (60%). Kolejno respondenci wskazali, że takie sytuacje mają miejsce kilka razy w roku (30%). Poza tym, badani zaznaczali, że takie przypadki zdarzają się kilka razy w tygodniu (5%) oraz kilka razy dziennie (5%). Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie w niektórych punktach sprzedaży mogą stanowić nagminny problem.

Wykres 33. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

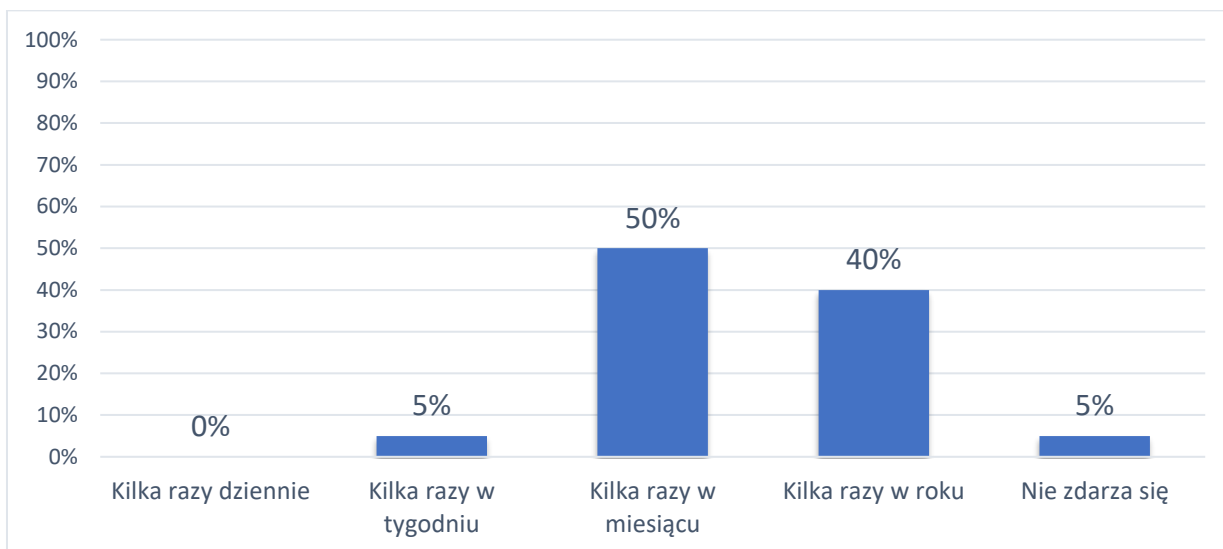
³¹ Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

Nowe Horyzonty

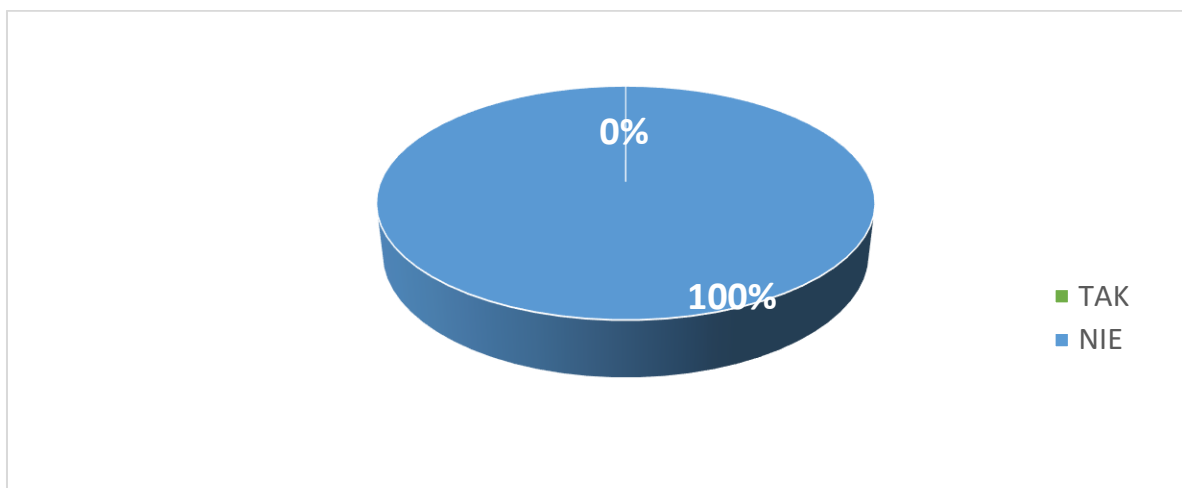
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach może stanowić częsty problem - **50%** badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się **kilka razy w miesiącu**, **40%**, że **kilka razy w roku**, **5%**, że **kilka razy w tygodniu**, a **5%**, że nie zdarzają się **nigdy**.

Wykres 34. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

Wszyscy sprzedawcy odpowiedzieli, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy **nie doszło do nieprzyjemnych zajść** związanych ze **spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu, w którym pracują**.

Wykres 35. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

Nowe Horyzonty

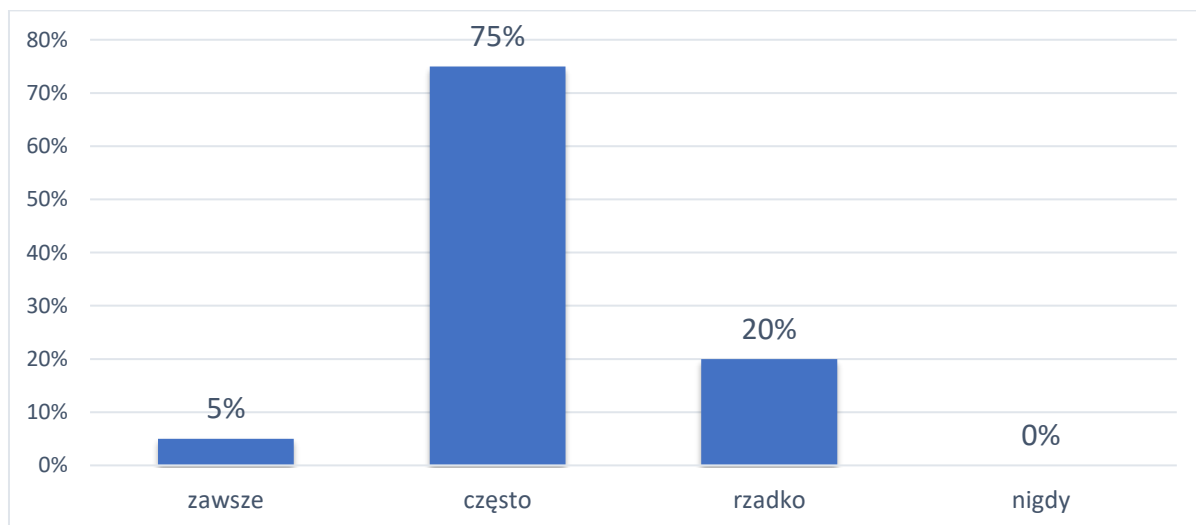
Wszyscy respondenci deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, o której wiedzieli, że nie jest pełnoletnia.

Wykres 36. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

W przypadku wątpliwości, co do wieku, 5% badanych twierdzi, że **zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, 75% robi to **często**, a 20% **rzadko**. Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie większości sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu i wyrobów nikotynowych osobom nieletnim.

Wykres 37. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?

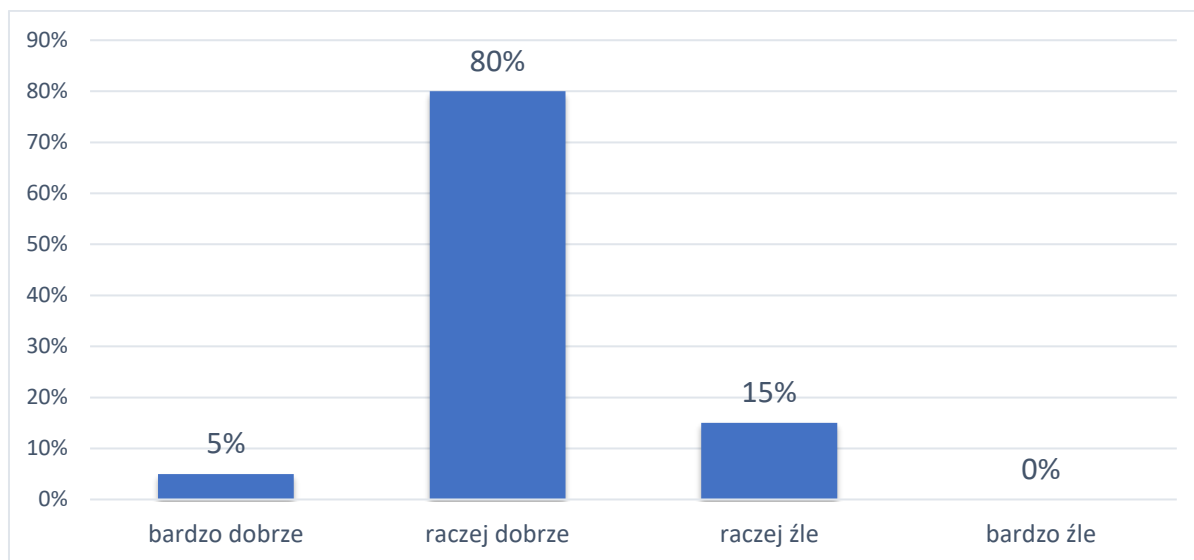

Nowe Horyzonty

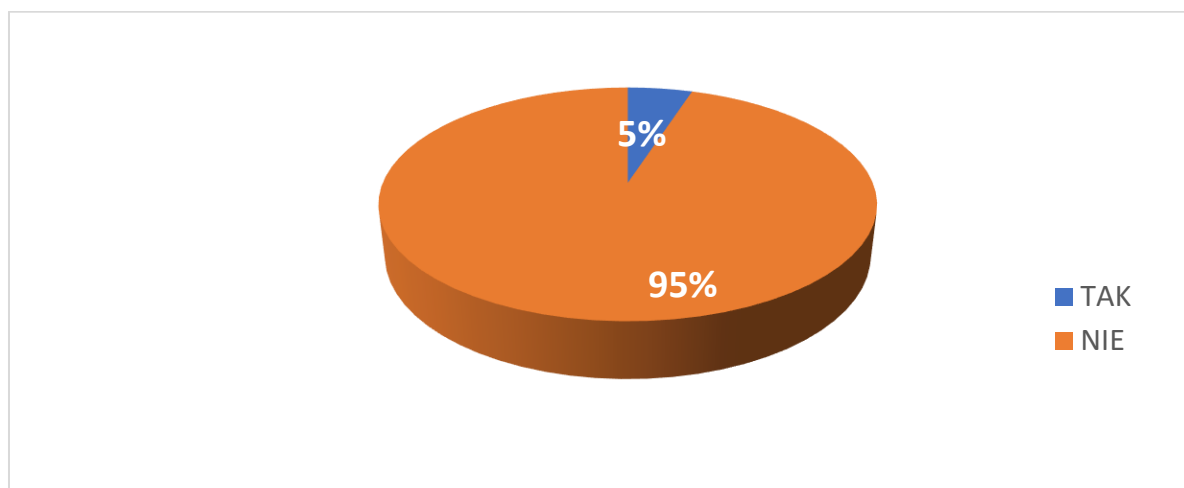
Kolejne badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Wiskitki. **Łącznie 85% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze. Pozostałe 15% oceniło je, jako raczej źle.**

Wykres 38. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

Jeżeli chodzi o wzrost sprzedaży alkoholu podczas pandemii COVID-19, **to jedynie 5% zauważyło taką tendencję.**

Wykres 39. Czy zauważył/a Pan/Pani wzrost sprzedaży alkoholu w okresie pandemii?

Problemy dzieci i młodzieży na terenie Gminy Wiskitki

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- ✓ analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- ✓ zbadanie nasilenia zjawiska przemocy rówieśniczej;
- ✓ poznanie form spędzania czasu wolnego;
- ✓ zbadanie wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną uczniów.

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 oraz klas 7-8 ze szkół podstawowych, a także uczniowie szkół ponadpodstawowych w Gminie Wiskitki. Łącznie w badaniu wzięło udział 315 uczniów.

Tabela 11. Liczebność badanej grupy- uczniowie.

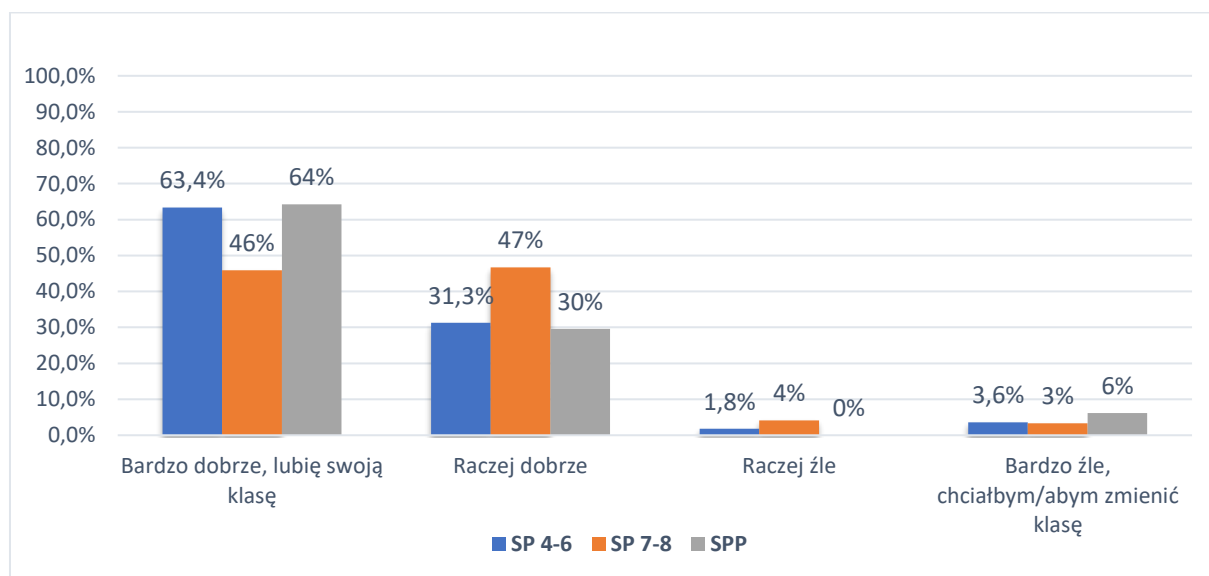
Szkoły podstawowe 4 – 6	112
Szkoły podstawowe 7 – 8	122
Szkoły ponadpodstawowe	81
ŁĄCZNIE	315

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstotliwość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są bardzo zadowalające: **uczniowie dobrze czują się w swoich klasach** (SP 4-6- 94,7%, SP 7-8- 93%, SPP- 94%³²). Nie należy jednak bagatelizować faktu, że **5,3%** uczniów klas 4-6, **7%** uczniów klas 7-8 oraz **6%** uczniów szkół ponadpodstawowych przeciwnie określa swoje odczucia.

Wykres 40. Jak czujesz się w swojej klasie?

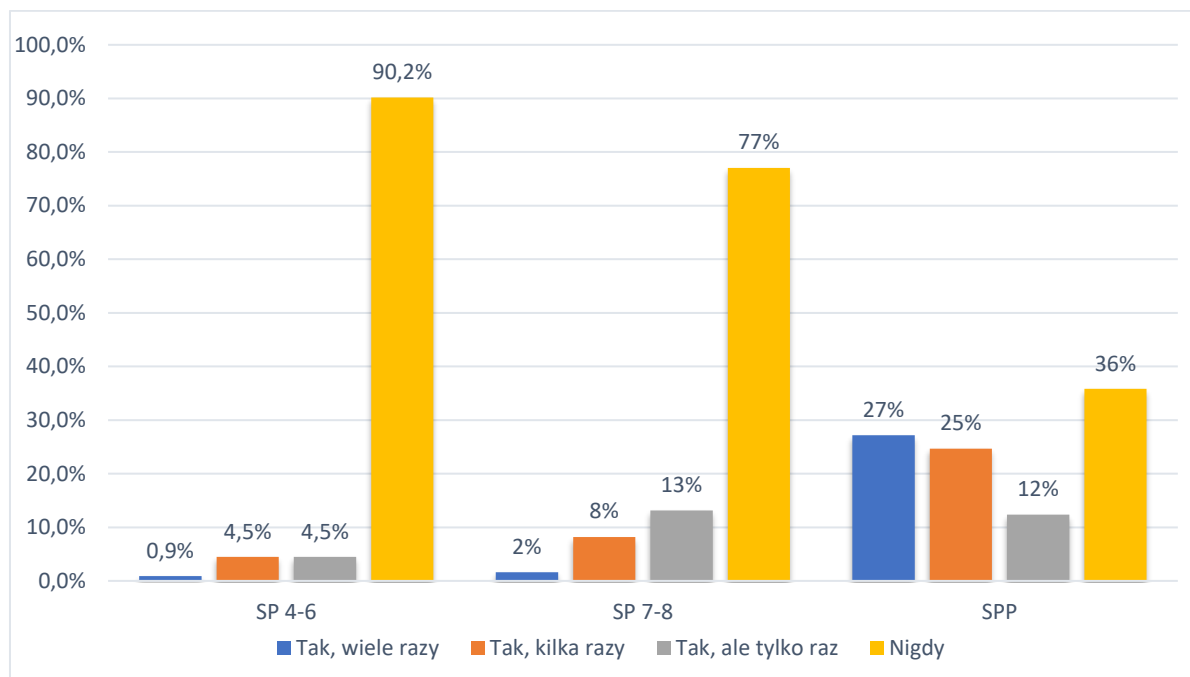
Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie najmłodszych klas szkół podstawowych w sporej części nigdy nie byli na wagarach** (SP 4-6 – 90,2%) **lub byli na nich tylko raz** (SP 4-6 – 4,5%). **4,5%** uczniów klas 4-6 przyznało się, że wagarowało **kilka razy**, a **0,9%**, że **wiele razy**. W przypadku uczniów klas starszych SP odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek byli na wagarach jest wyższy- **23%- 13%** z nich wagarowało **tylko raz**, **8%** **kilka razy**, a **2%** **wiele razy**. Jeżeli chodzi o uczniów szkół ponadpodstawowych, to już tylko **36%** z nich **nigdy nie było na wagarach**. Do **jednorazowego** wagarowania przyznało się **12%** **najstarszych badanych uczniów**. Poza tym, **25%** z nich wagarowało **kilka razy**, a **27%** **wiele razy**.

³² Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę* i *raczej dobrze*.

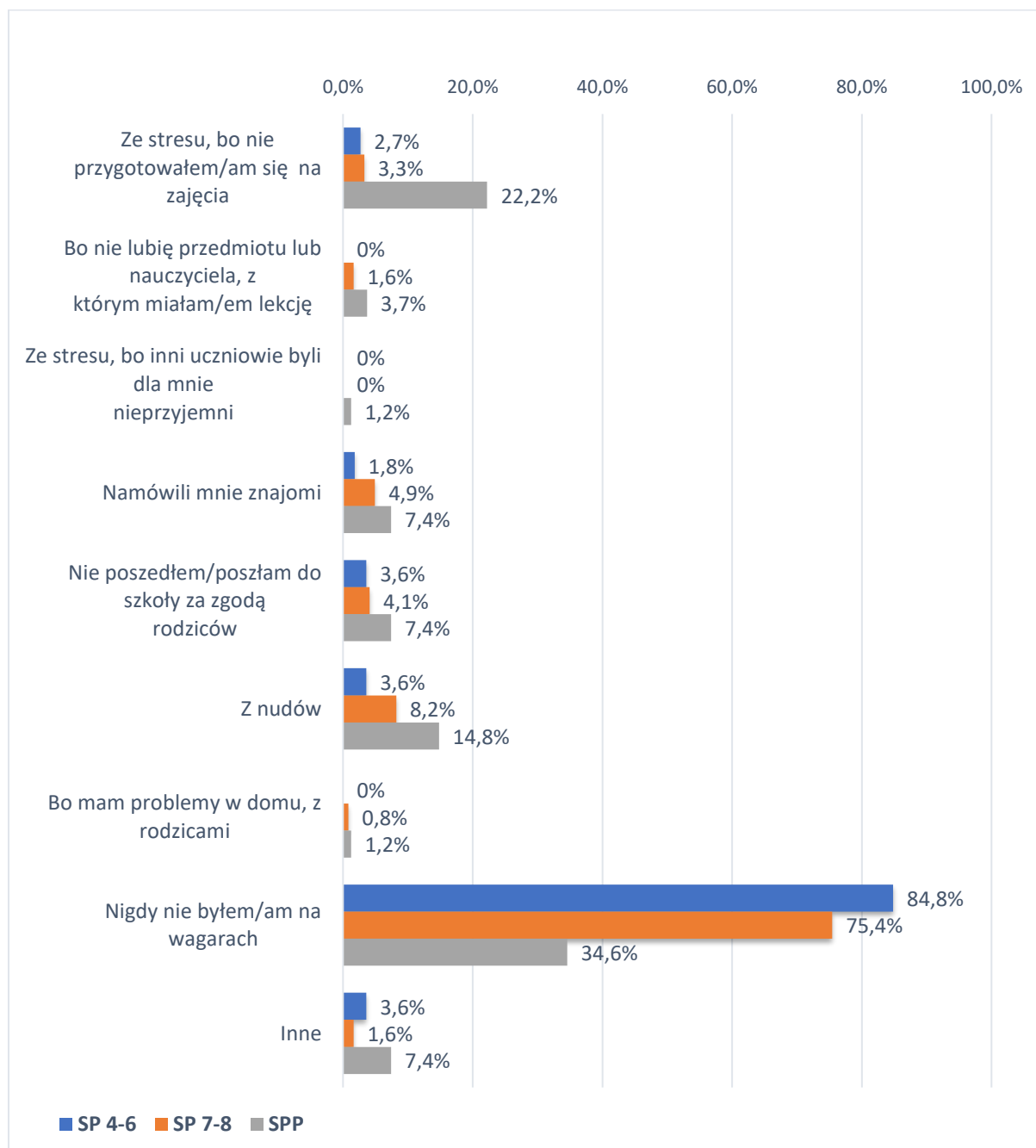
Poza tym, jak często uczniowie wagarują, istotnie wydają się być także powody, dla których decydują się to robić³³. Uczniowie w Gminie Wiskitki **najczęściej wagarują z nudów (SP 4-6- 3,6%, SP 7-8- 8,2%, SPP- 14,8%), ze stresu, bo nie przygotowali się na zajęcia (SP 4-6- 2,7%, SP 7-8- 3,3%, SPP- 22,2%), opuszczają lekcje za zgodą rodziców (SP 4-6- 3,6%, SP 7-8- 4,1%, SPP- 7,4%) oraz za namową znajomych (SP- 4-6-1,8%, SP 7-8- 4,9%, SPP- 7,4%).**

Wykres 41. Czy byłeś kiedyś na wagarach?

³³ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Wykres 42. Powody wagarowania.

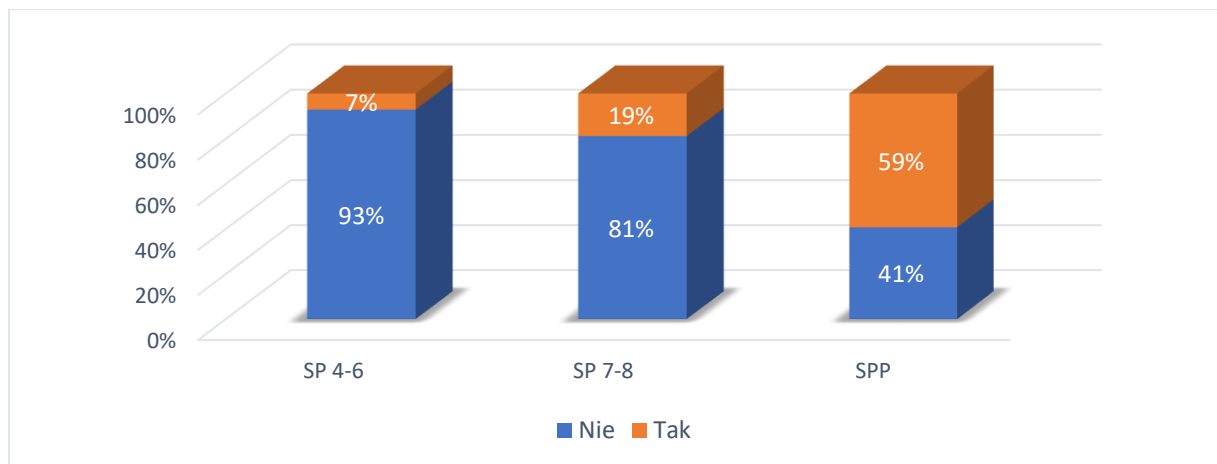

Nowe Horyzonty

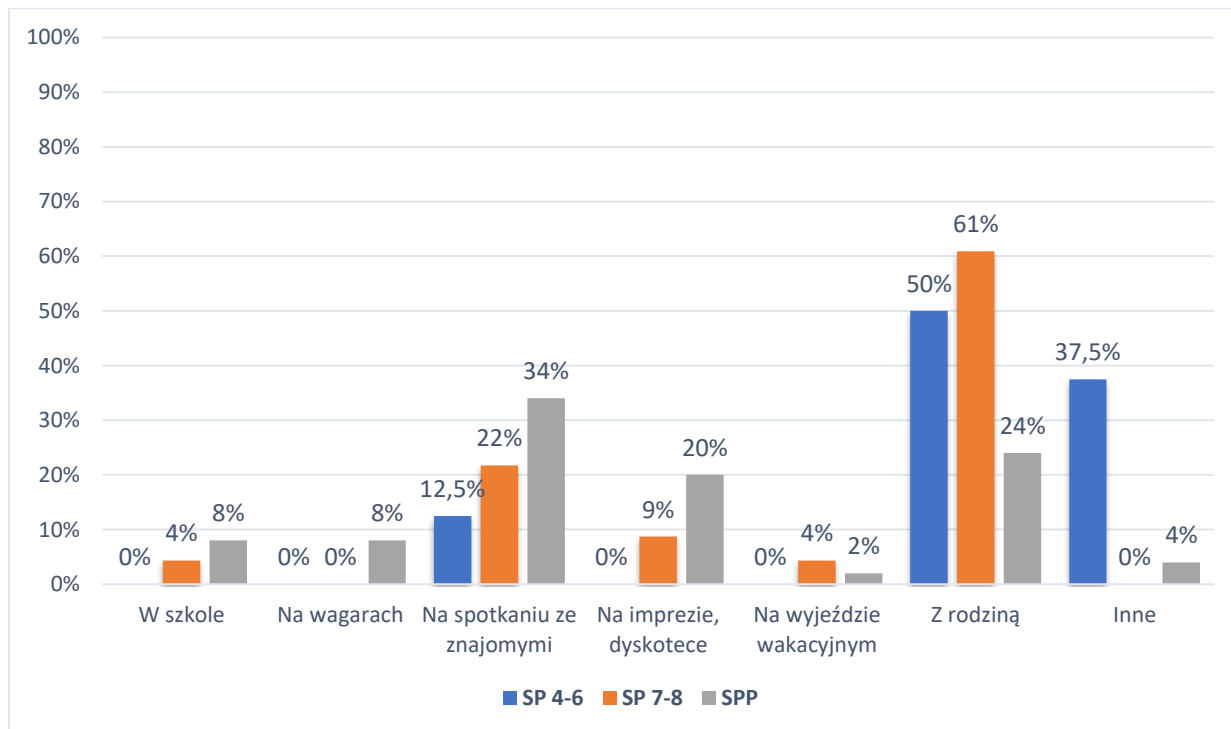
Inicjację alkoholową ma za sobą: 7% badanych uczniów klas 4-6, 19% uczniów klas 7-8 oraz aż 59% uczniów szkół ponadpodstawowych. Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową.

Wykres 43. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?

Najczęściej deklarowanymi **okolicznościami inicjacji alkoholowej** uczniów, którzy mają ją za sobą są: **spotkanie ze znajomymi** (SP 4-6- 12,5%, SP 7-8 – 22%, SPP- 34%) oraz **towarzystwo rodziny** (SP 4-6 – 50%; SP 7-8 – 61%, SPP- 24%).

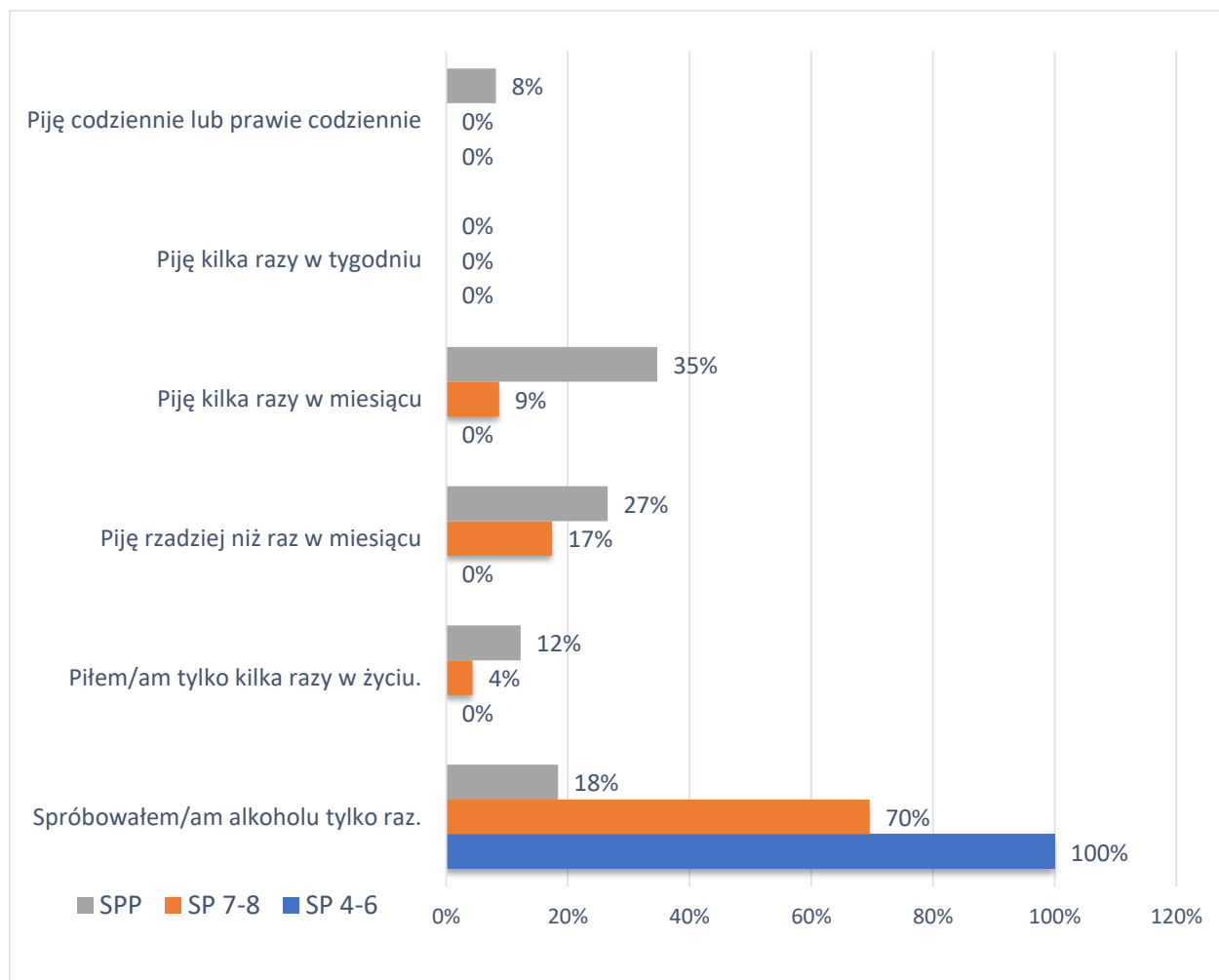
Wykres 44. Okoliczności inicjacji alkoholowej.

Równie istotna jest częstotliwość spożywania alkoholu. Wśród uczniów, którzy mają za sobą inicjację alkoholową najczęściej pojawiała się odpowiedź, która odnosiła się do **jednorazowego (SP 4-6- 100%, SP7-8- 70%, SPP- 18%) spożycia alkoholu**. Pewien odsetek uczniów przyznaje, że spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu (SP7-8- 17%, SPP- 27%), kilka razy w miesiącu (SP 7-8- 9%, SPP- 35%), a nawet codziennie (SPP- 8%).

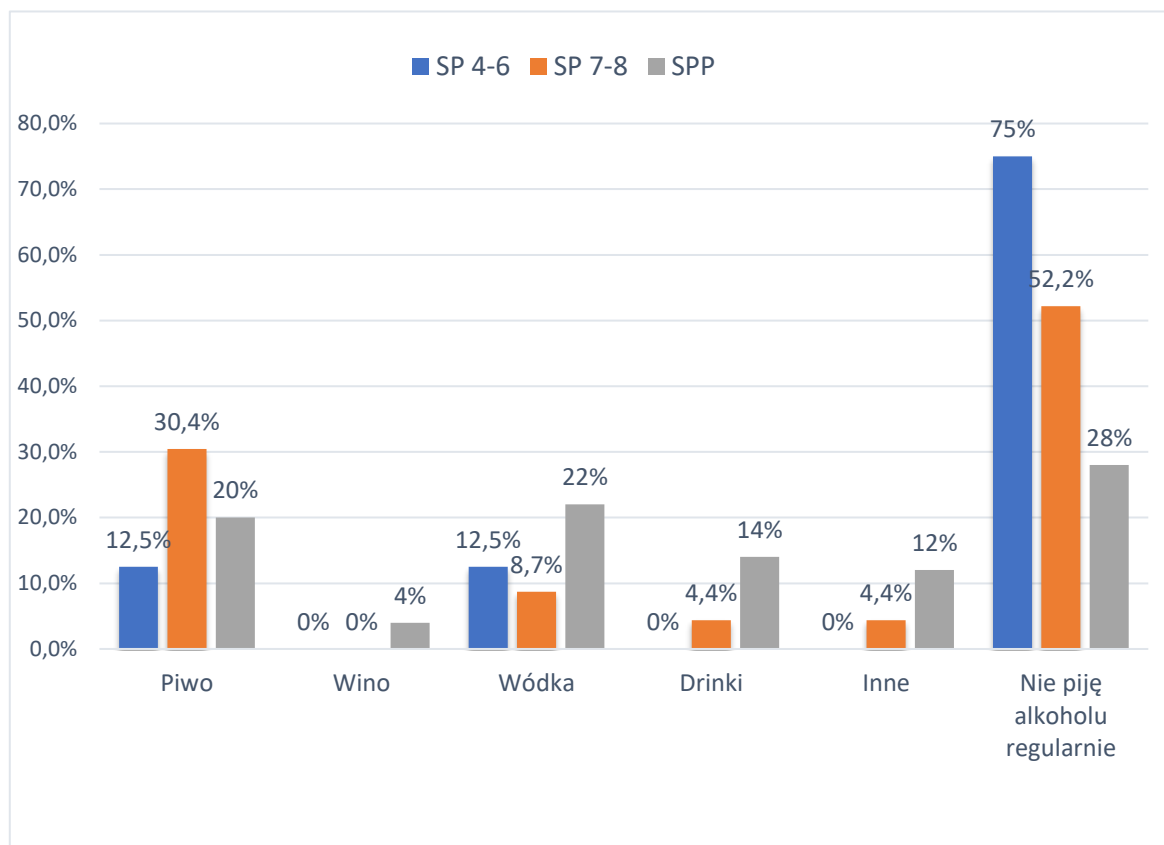
Wykres 45. Jak często pijesz alkohol?

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo** (SP 4-6- 12,5%, SP 7-8 – 30,4%, SPP- 20%) oraz **wódkę** (SP 4-6- 12,5%, SP 7-8- 8,7%, SPP- 22%).

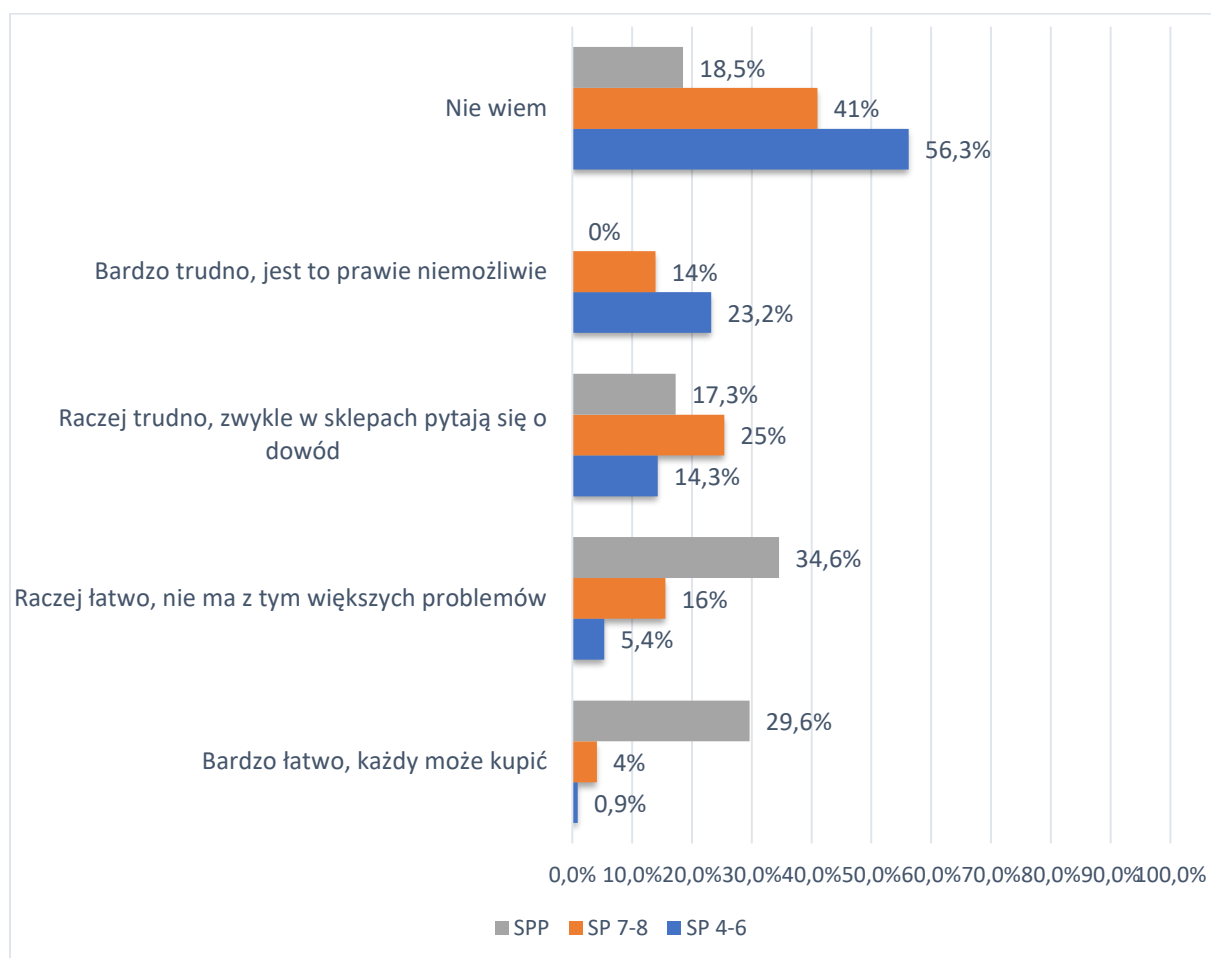
Wykres 46. Rodzaj spożywanego alkoholu.

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Uzyskane wyniki wskazują, że **56,3% uczniów klas 4-6 oraz 41% uczniów klas 7-8, a także 18,5% uczniów szkół ponadpodstawowych nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 lat.** Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Jednakże łącznie **6,3% uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8 i 64,2% uczniów SPP** twierdzi, że jest to **raczej lub bardzo łatwe**. Natomiast łącznie **37,5% uczniów klas 4-6 oraz 39% uczniów klas 7-8 i 17,3% uczniów SPP** uważa, że jest to **trudne lub bardzo trudne**. Oznaczać to może, że ci uczniowie lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

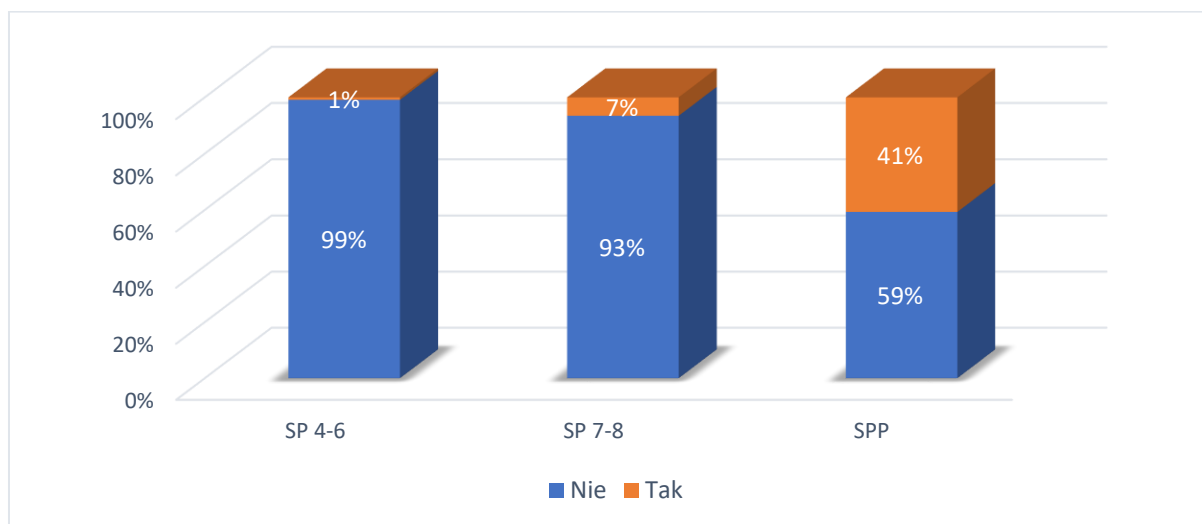
Wykres 47. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

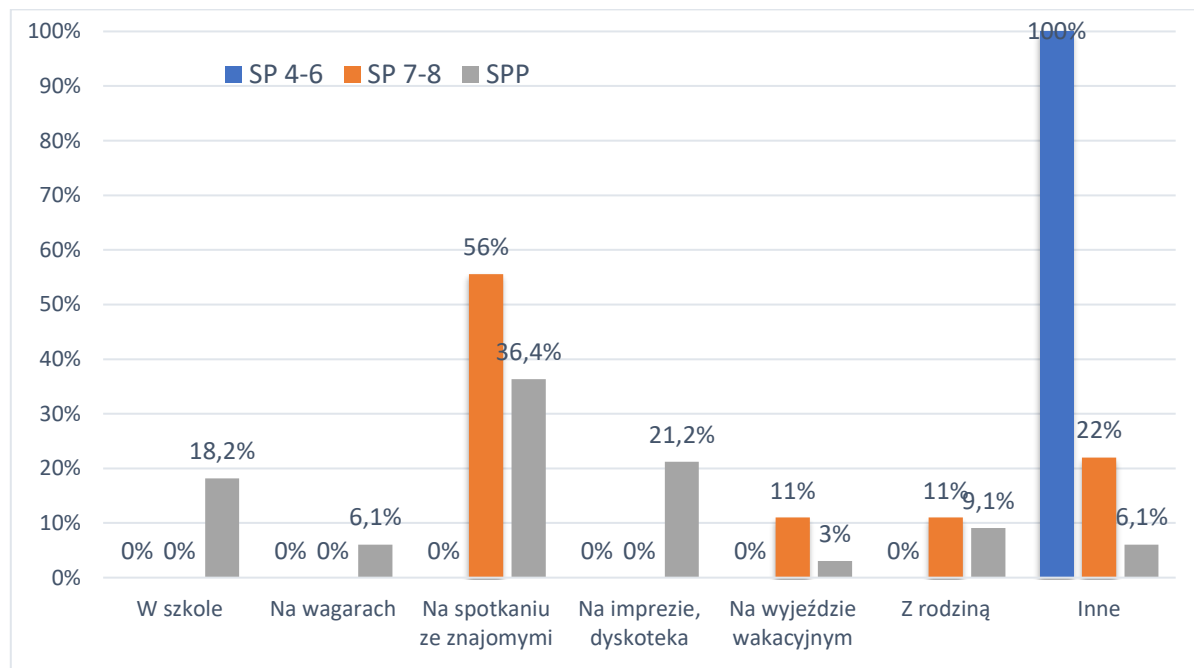
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. Jak wynika z przeprowadzonych badań problem ten dotyczy również dzieci i młodzież z terenu Gminy Wiskitki. **Inicjację nikotynową ma za sobą 1% uczniów klas 4-6, 7% uczniów klas 7-8 oraz aż 41% uczniów SPP.**

Wykres 48. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?

Najczęściej wskazywaną przez uczniów **okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 7-8- 56%, SPP- 36,4%).**

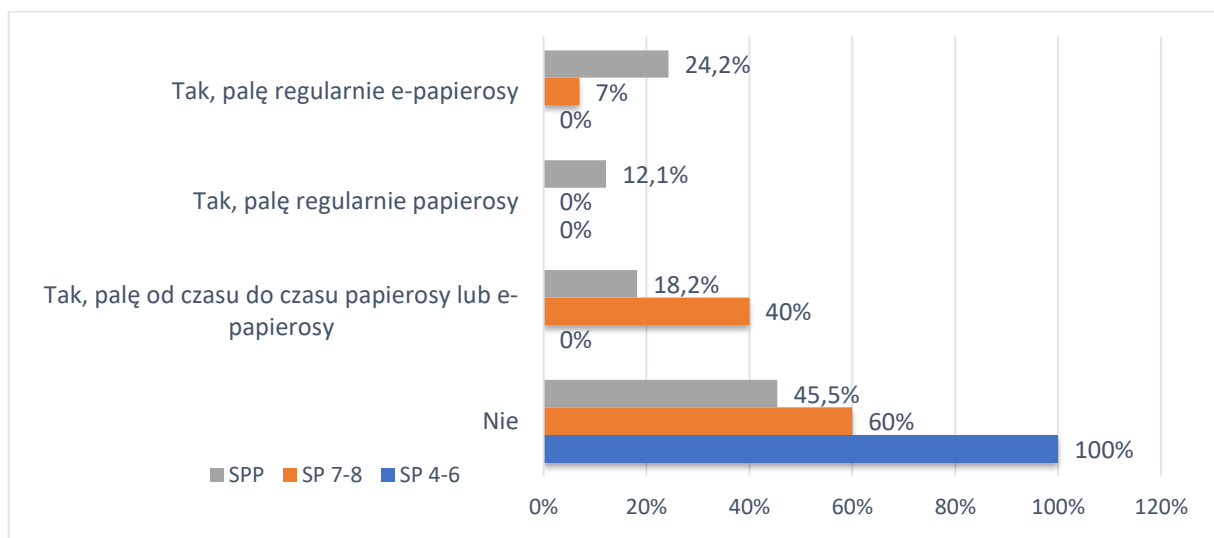
Wykres 49. Okoliczności inicjacji nikotynowej.

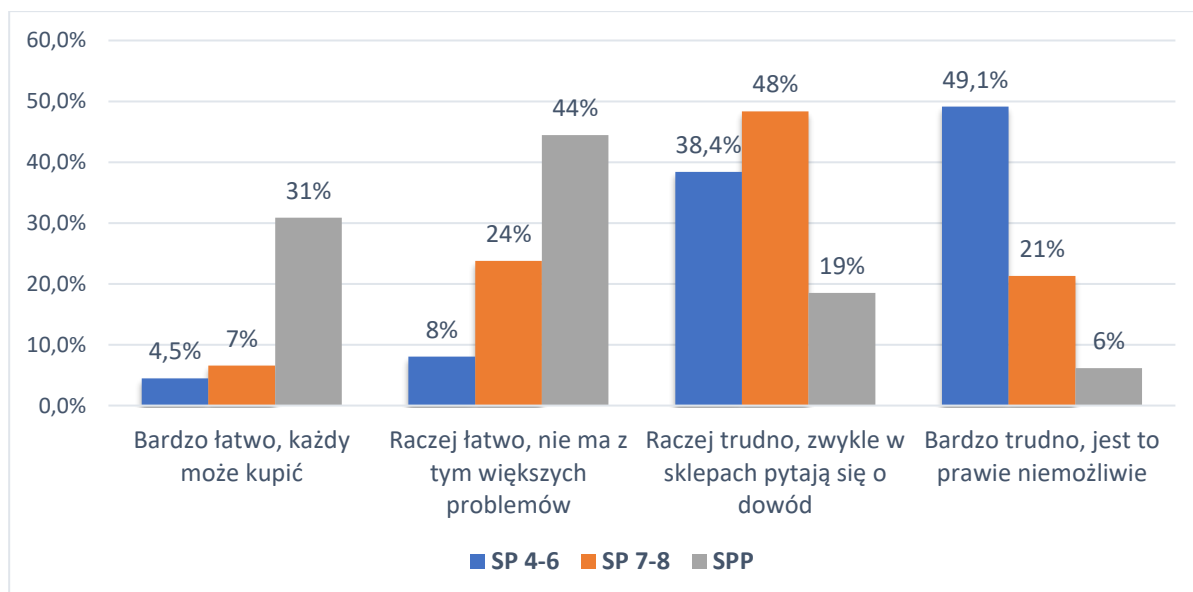
Większość uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 4-6- 100%, SP 7-8- 60%, SPP- 45,5%). Jednakże pewna część uczniów przyznała, że pali od czasu do czasu papierosy lub e-papierosy (SP 7-8- 40%, SPP- 18,2%) lub też pali **regularnie papierosy** (SPP- 12,1%) oraz **e-papierosy** (SP 4-8- 7%, SP 7-8- 24,2%).

Wykres 50. Czy obecnie palisz papierosy?

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Łącznie 87,5% uczniów młodszych oraz 69% uczniów starszych klas szkół podstawowych, a także 25% uczniów szkół ponadpodstawowych oceniło, że zakup papierosów w sklepach jest raczej lub bardzo trudny.** Pozostali uczniowie uznali, że jest to bardzo lub raczej łatwe.

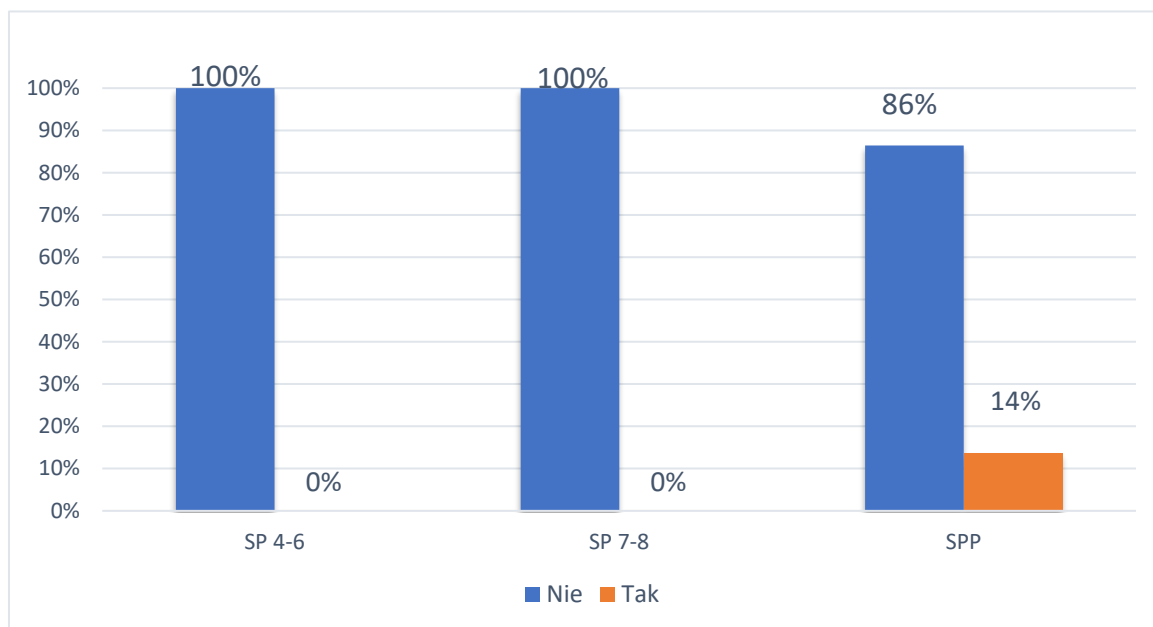
Wykres 51. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków. Jak wynika z deklaracji uczniów, inicjację narkotykową ma za sobą 14% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Wykres 52. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

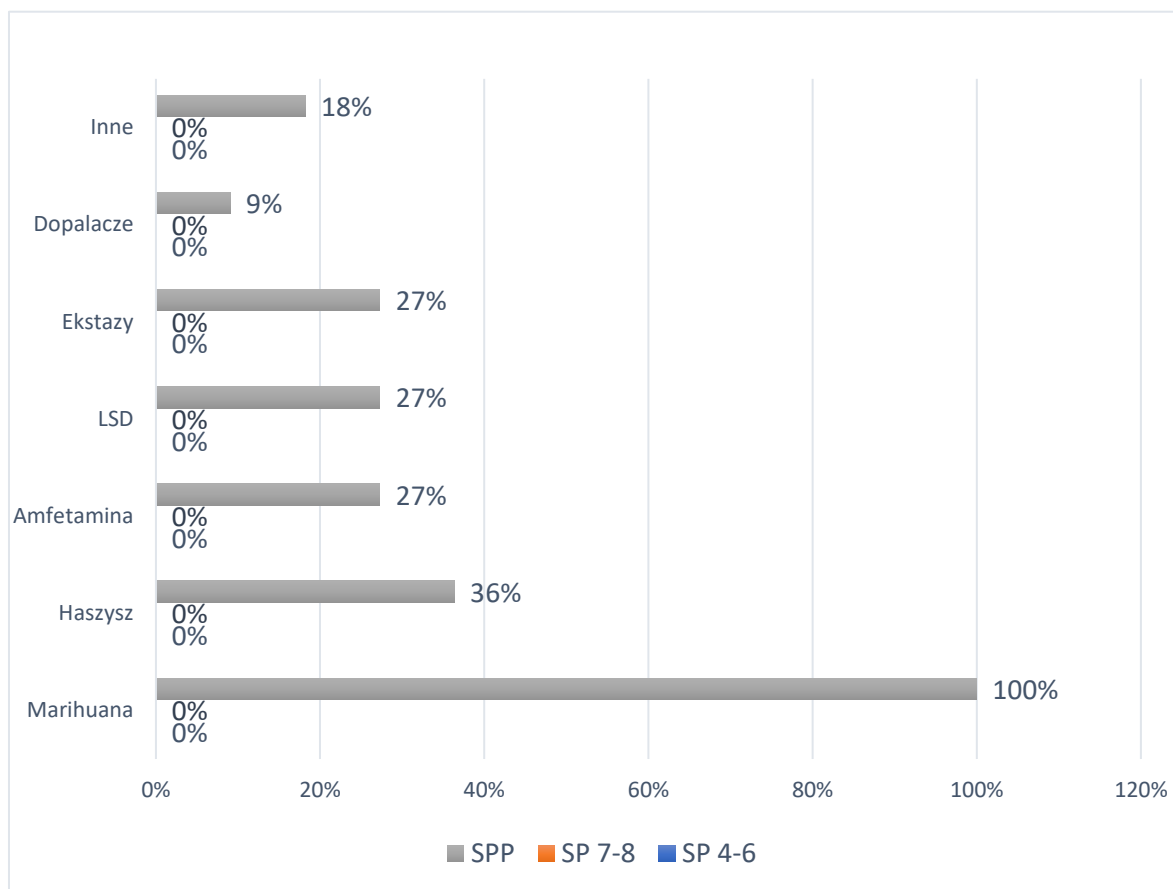
Kolejno uczniowie zostali poproszeni o określenie, jakie substancje do tej pory przyjmowali. Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to najczęściej marihuana (SPP- 100%), haszysz (SPP- 36%), amfetamina (SPP- 27%), LSD (SPP- 27%), ekstazy (SPP- 27%).

Na pytanie: „Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?” uczniowie odpowiadali najczęściej, że przyjmowali owe substancje raz w życiu (SPP- 45,5%). Niepokoi jednak, że 9,1% uczniów szkół ponadpodstawowych wskazało, że zażywało je już kilkakrotnie, 9,1% uczniów SPP przyjmuje je rzadziej niż raz w miesiącu, tyle samo (9,1%) uczniów SPP zadeklarowało, że zażywa je kilka razy w miesiącu i taki sam odsetek- 9,1% uczniów SPP zaznaczyło, że zażywa je kilka razy w tygodniu. Co więcej, 18,2% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że zażywa narkotyki lub dopalacze nawet codziennie³⁴.

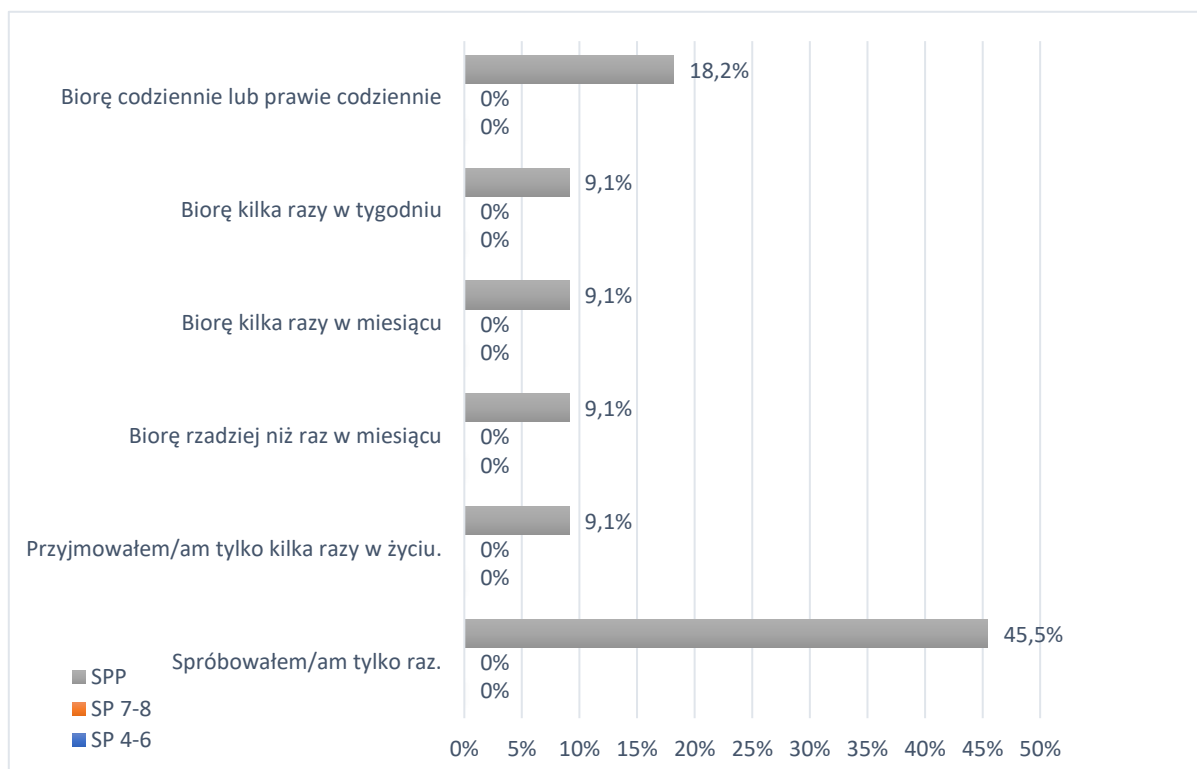
³⁴ Odsetki dotyczą uczniów, którzy deklarują, że mają za sobą inicjację narkotykową.

Wykres 53. Rodzaj przyjmowanych substancji (pytanie wielokrotnego wyboru).

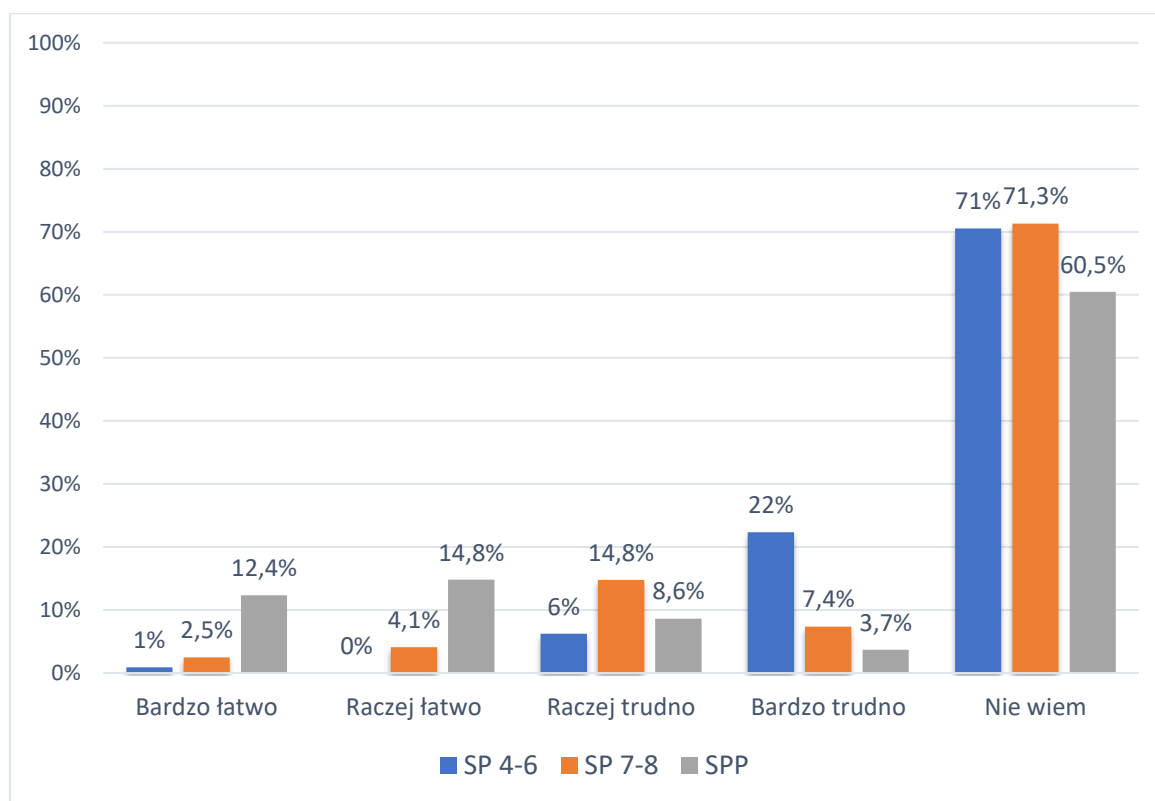

Wykres 54. Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku** (SP 4-6 – 71%; SP 7-8 – 71,3%, SPP- 60,5%). Jednakże, łącznie **1%** uczniów klas 4-6 oraz **6,6%** uczniów klas 7-8 i już **27,2%** uczniów SPP twierdzi, że jest to **łatwe lub bardzo łatwe**. Natomiast **28%** uczniów klas 4-6 oraz **22,4%** uczniów klas 7-8 i **12,3%** uczniów SPP uważa, że jest to **raczej lub bardzo trudne**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Wykres 55. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

Jednym z wielu czynników sprzyjających sięganiu po substancje psychoaktywne jest styl życia zorientowany na zabawę, skoncentrowany na teraźniejszości oraz płytkość i instrumentalny charakter więzi. Okazjonalne sięganie po substancje psychoaktywne (zwłaszcza alkohol) jest związane ze specyfiką wieku dorastania, głównie z zaspokajaniem ważnych potrzeb rozwojowych młodzieży- pokazaniu się otoczeniu w roli osoby dorosłej i niezależnej od autorytetu dorosłych, integracji z rówieśnikami. Większość nastolatków, mimo dużej presji zewnętrznej prezentuje zachowania normatywne.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano zatem postawy i przekonania młodzieży wobec różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczono w tabelach na następnych stronach.

Tabela 12. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	5%	4%	20%	71%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	69%	5%	3%	23%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	4%	2%	7%	87%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	6%	4%	12%	78%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	9%	12%	21%	58%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3,6%	1,8%	8%	86,6%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	63%	18%	5%	14%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	7%	4%	27%	62%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	4%	5%	14%	77%

Tabela 13. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	17,3%	28,4%	23,5%	30,9%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	18,5%	30,9%	25,9%	24,7%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	35,8%	32,1%	13,6%	18,5%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	18,5%	19,7%	27,2%	34,6%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	9%	11%	23%	57%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	5%	7%	19%	69%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9,9%	14,8%	18,5%	56,8%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	61,7%	21%	3,7%	13,6%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	11%	10%	32%	47%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	22%	25%	36%	17%

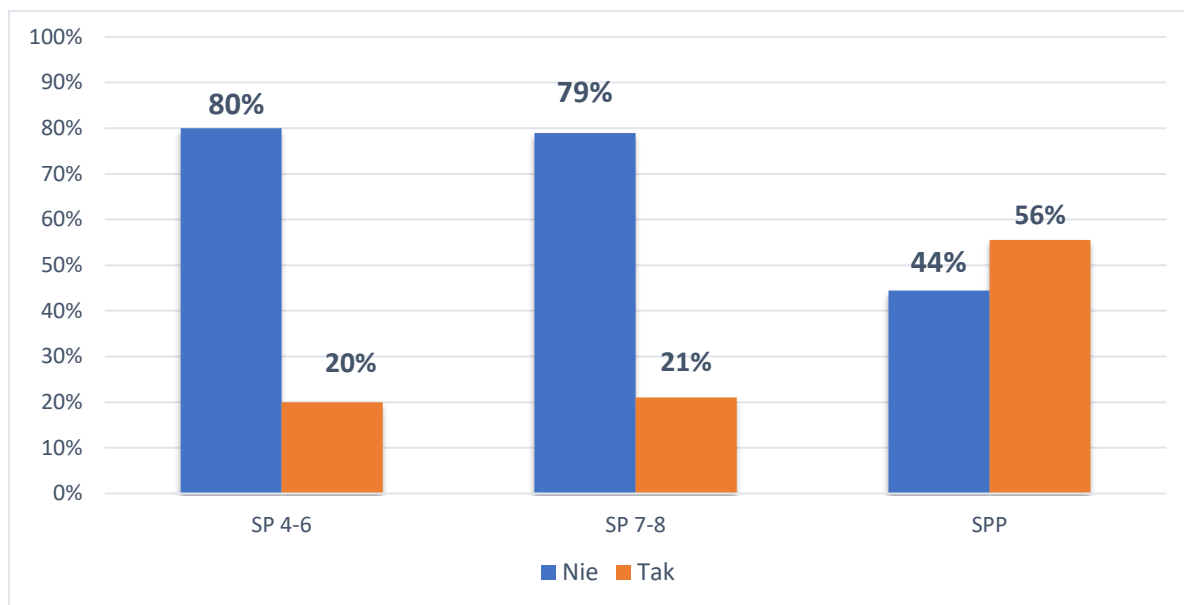
Tabela 14. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych SPP.

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	17,3%	28,4%	23,5%	30,9%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	18,5%	30,9%	25,9%	24,7%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	35,8%	32,1%	13,6%	18,5%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	18,5%	19,7%	27,2%	34,6%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	9%	11%	23%	57%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	5%	7%	19%	69%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9,9%	14,8%	18,5%	56,8%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	61,7%	21%	3,7%	13,6%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	11%	10%	32%	47%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	22%	25%	36%	17%

Następnie zapytano uczniów, czy znają instytucje, które pomagają osobom uzależnionym. Wraz z wiekiem wzrasta odsetek uczniów, którzy posiadają taką wiedzę. **20% uczniów klas 4-6, 21% uczniów klas 7-8 oraz już 56% uczniów szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że zna instytucje, które pomagają osobom uzależnionym.** Badani wymieniali najczęściej Monar, szkołę (pedagog, psycholog, wychowawca), lekarza pierwszego kontaktu, terapeutów.

Wykres 56. Czy znasz instytucje, które pomagają osobom uzależnionym?

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

Przeprowadzone ankiety wśród uczniów Gminy Wiskitki pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

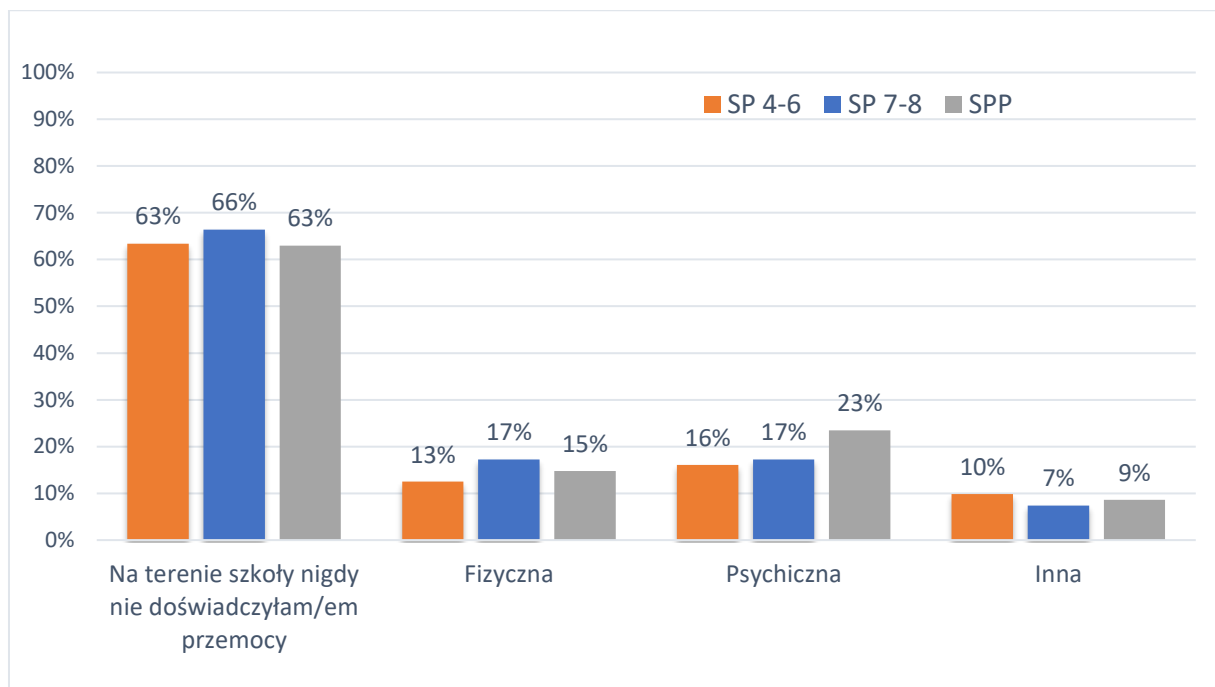
W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie zostali zapytani, o to, jakiego rodzaju przemocy doświadczyli w szkole ze strony rówieśników.

Jak wynika z przeprowadzonych badań ponad połowa badanych uczniów doświadcza przemocy w szkole ze strony rówieśników. Jeżeli chodzi, o **młodszych uczniów SP**, to **63% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole**, **13% z nich doświadczyło przemocy fizycznej**, **16% z nich doświadczyło przemocy psychicznej**, a **10% doświadczyło innych niż wskazane form przemocy**. W przypadku starszych uczniów SP, **66% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów**, **17% z nich doświadczyło przemocy fizycznej**, **17% przemocy psychicznej**, a **7% innej formy przemocy**. Natomiast uczniowie szkół ponadpodstawowych deklarują: **63% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów**, **15% z nich doświadczyło przemocy fizycznej**, **23% przemocy psychicznej**, a **9% innej formy przemocy**. Uzyskane wyniki wskazują, że pewien odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

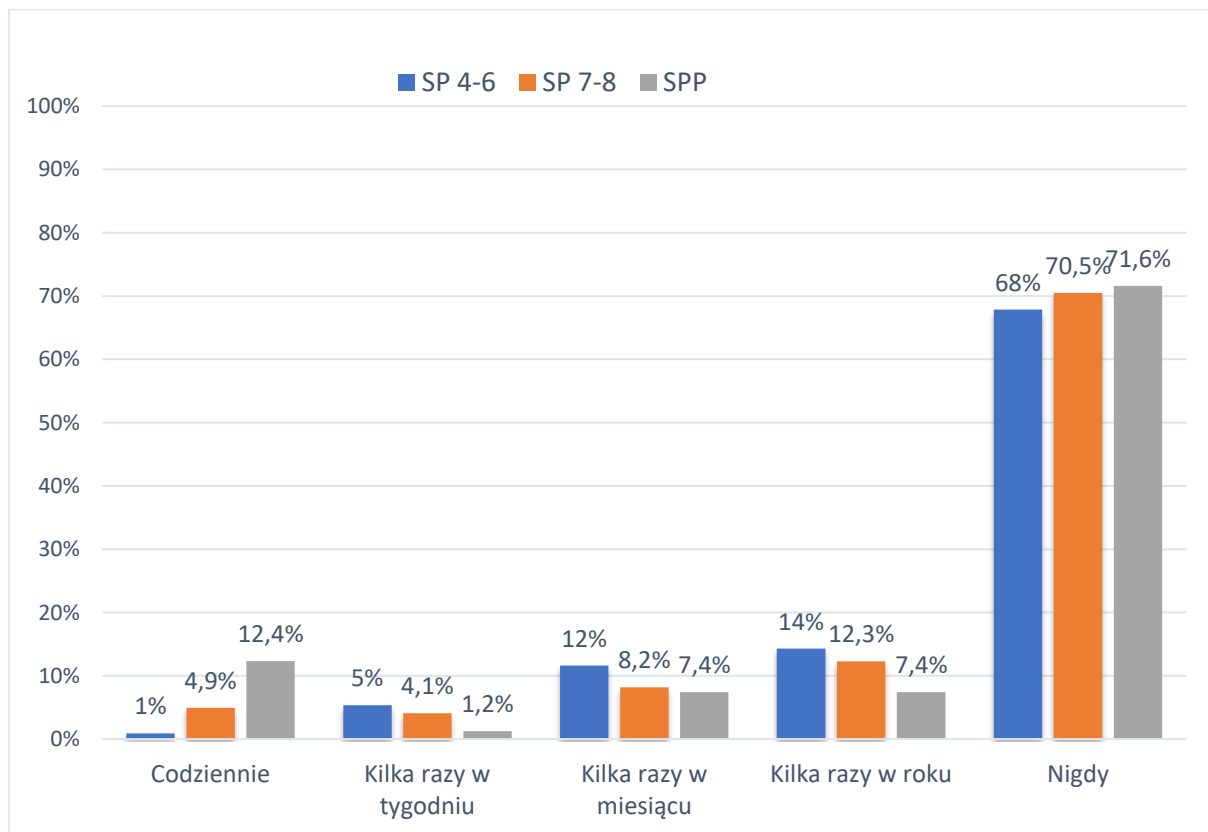
W kolejnym pytaniu **68% uczniów klas 4-6 oraz 70,5% uczniów klas 7-8 i 71,6% uczniów SPP** deklaruje, że **nie są ofiarami przemocy ze strony innych uczniów**. Część uczniów przyznaje, że **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 14%; SP 7-8 – 12,3%; SPP- 7,4%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 12%; SP 7-8 – 8,2%, SPP- 7,4%) doświadcza w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Pewna część uczniów deklaruje, że doświadcza przemocy rówieśniczej w szkole **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 – 4,1%, SPP- 1,2%) lub **nawet codziennie** (SP 4-6 – 1%; SP 7-8- 4,9%; SPP- 12,4%).

Wykres 57. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).

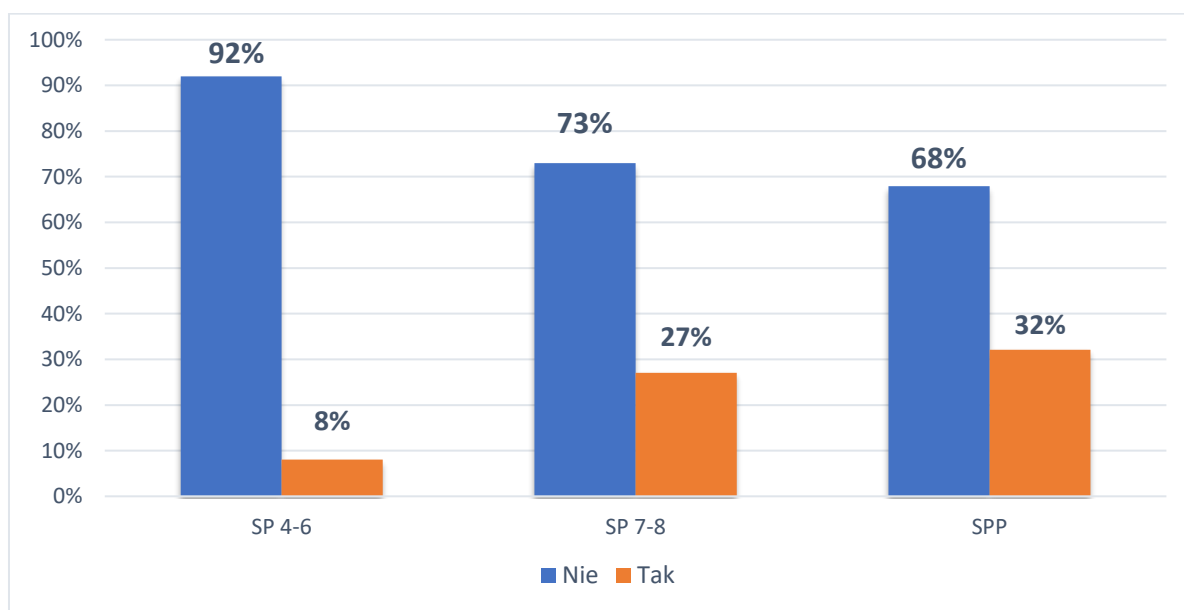
Wykres 58. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?

Poważny problem wśród dzieci i młodzieży, zarówno w zakresie zdrowia psychicznego, jak i funkcjonowania szkolnego, rodzinnego i rówieśniczego stanowią również samouszkodzenia. W ostatnich latach odnotowano rosnącą liczbę młodocianych zgłaszających się do placówek służby zdrowia z powodu różnych form autoagresji. Różnorodność form i funkcji, jakie pełnią samouszkodzenia, powoduje, że obszar ten stanowi duże wyzwanie dla osób zaangażowanych w opiekę oraz leczenie dzieci i młodzieży.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że pewien odsetek dzieci i młodzieży z terenu Gminy Wiskitki może dokonywać różnorodnych aktów autoagresji, zwłaszcza w starszych klasach, co zauważają ich rówieśnicy. Już **8% uczniów klas 4-6, 27% uczniów klas 7-8 oraz 32% uczniów szkół ponadpodstawowych** przyznaje, że **zaobserwowali w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne**.

Wykres 59. Czy zaobserwowałeś/łaś w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne (np. "cięcie się", samookaleczanie)?

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)³⁵.

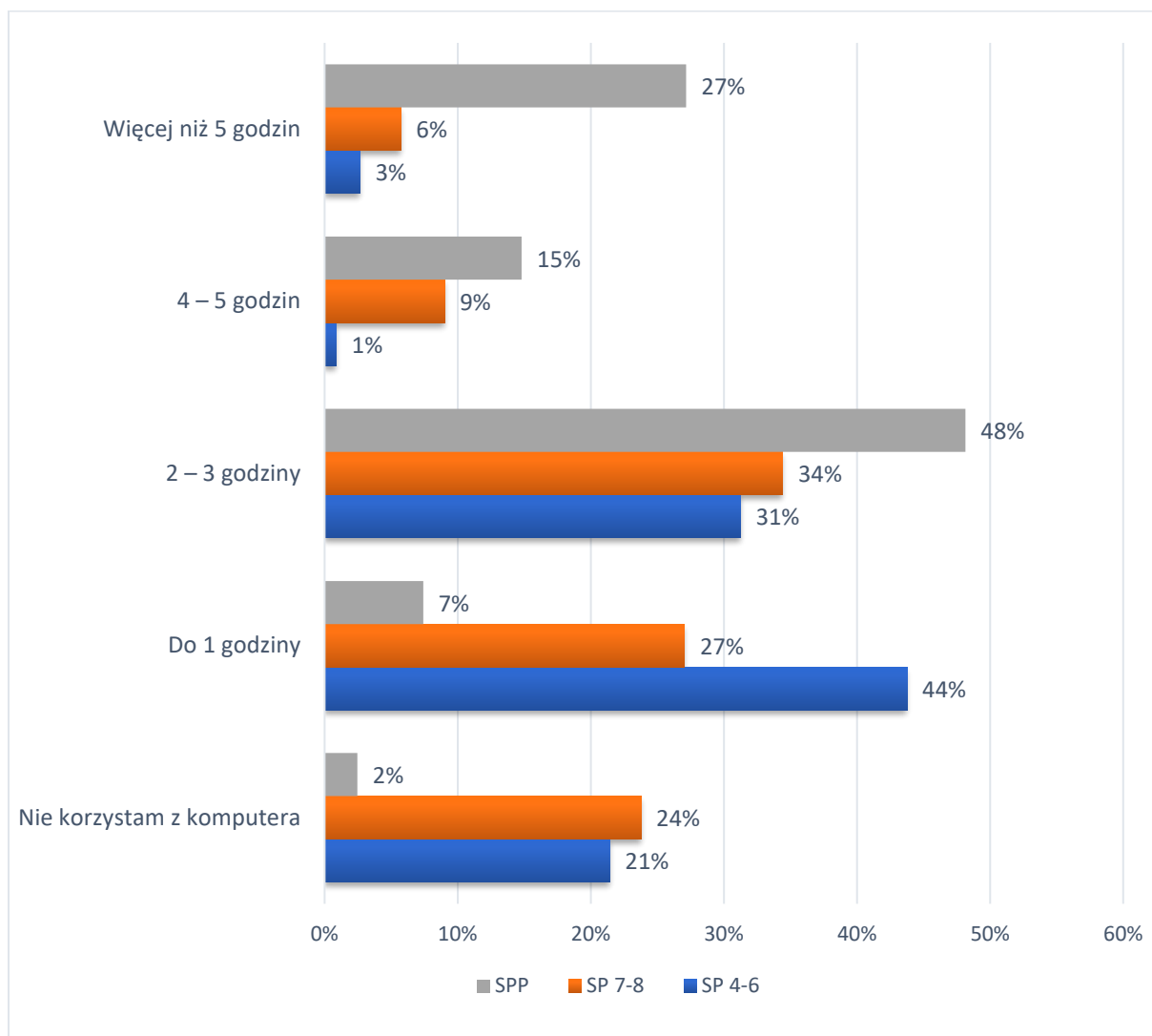
Większość uczniów **spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 4-6 – 31%; SP 7-8 – 34%; SPP- 48%)**. Kolejno, uczniowie spędzają przed komputerem **maksymalnie godzinę dziennie (SP 4-6 – 44%; SP 7-8 – 27%; SPP- 7%)**. Jednakże, **1% uczniów klas 4-6 oraz 9% uczniów klas 7-8 i 15% uczniów SPP deklaruje, że spędza przed komputerem od czterech do pięciu godzin, a 3% młodszych oraz 6% starszych uczniów SP i 27% uczniów SPP nawet więcej niż 5 godzin dziennie**. W praktyce może to oznaczać, że po przyjeździe ze szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu. Pozostałe **21% uczniów klas 4-6 i 24% uczniów klas 7-8 oraz 2% uczniów SPP deklaruje, że nie korzysta z komputera**.

Uczniowie zostali poproszeni o określenie, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe (SP 4-6 – 43%; SP 7-8 – 41%, SPP- 68%), nauka (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 10%, SPP- 4%), strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 7%, SPP- 5%) oraz portale społecznościowe (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 – 11%, SPP- 6%)**. Uczniowie wskazują również na inne (SP 4-6 – 3%; SP 7-8 – 7%, SPP- 14%) formy spędzania czasu przed komputerem takie np. rysowanie, słuchanie muzyki, oglądanie seriali i filmów.

³⁵ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

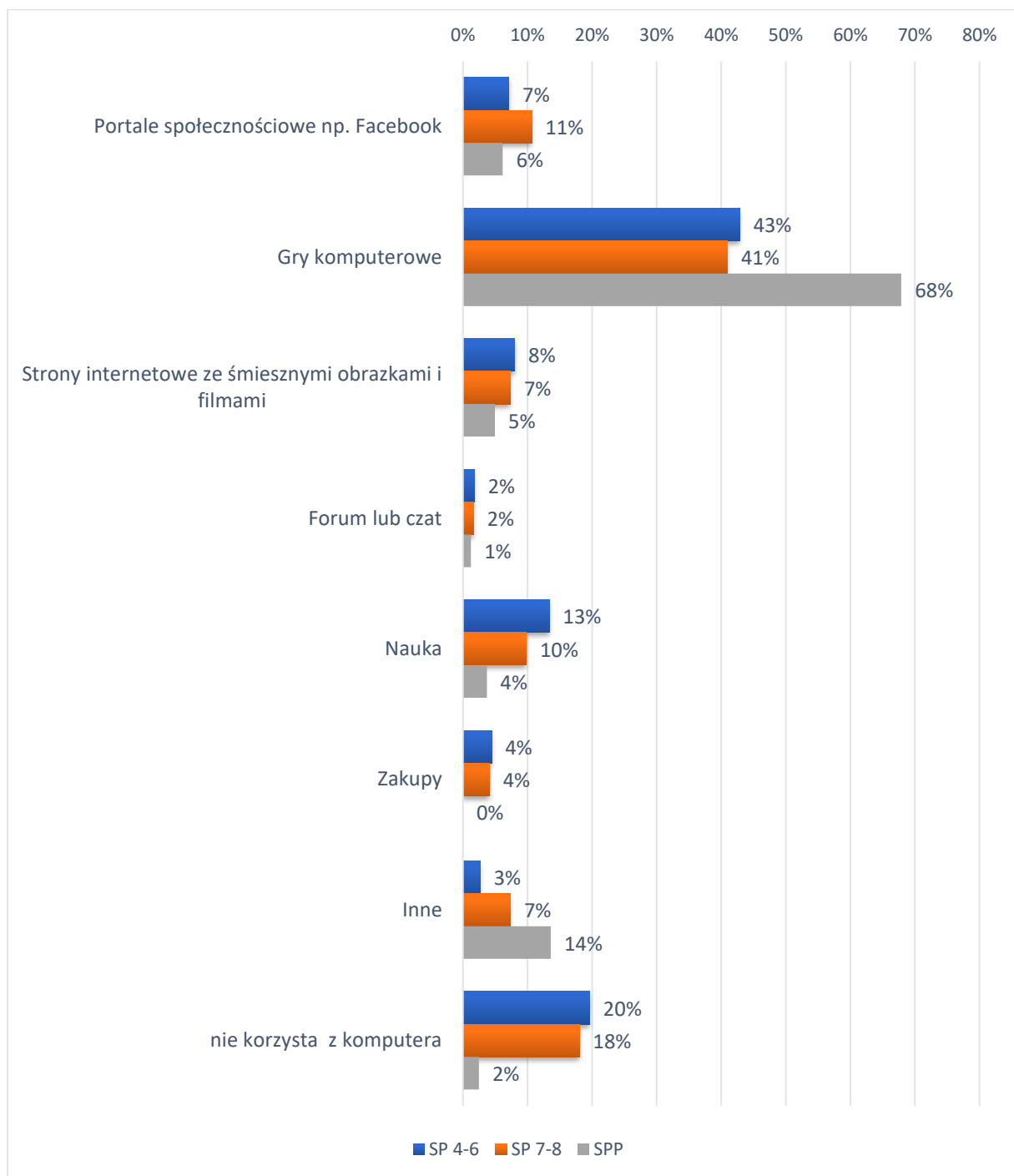

Wykres 60. Częstotliwość korzystania z komputera.

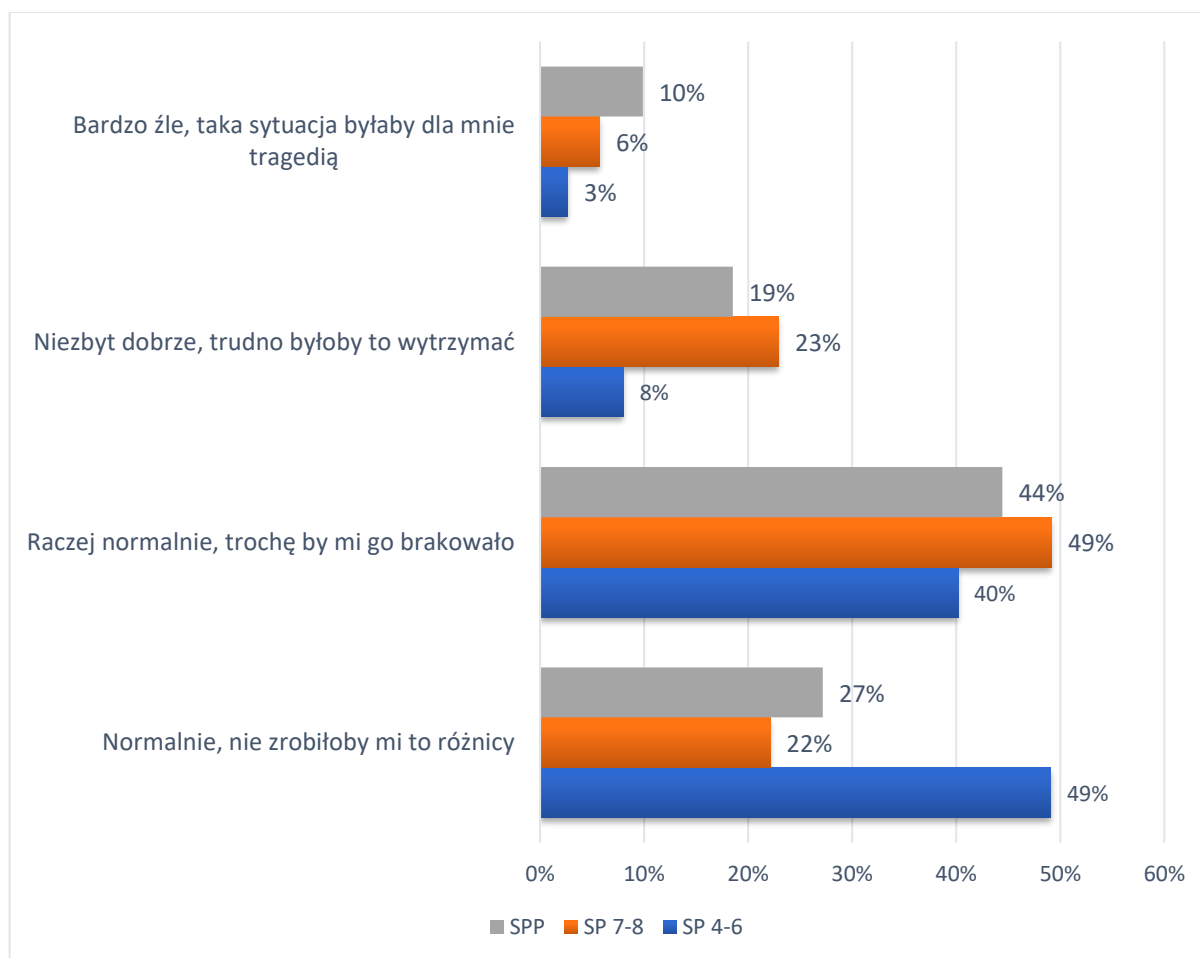
Wykres 61. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Łącznie 89% uczniów klas 4-6 oraz 71% uczniów klas 7-8, a także 71% uczniów SPP deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 23%, SPP- 19%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby bardzo negatywnie (SP 4-6– 3%; SP 7-8 – 6%, SPP- 10%).

Wykres 62. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?

Internet, jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W przeprowadzonym badaniu uzyskane zostały informacje na temat doświadczeń uczniów związanych z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że dzieciom i młodzieży w Gminie Wiskitki nie są obce zjawiska takie, jak ośmieszanie czy nękanie drugiej osoby za pośrednictwem internetu.

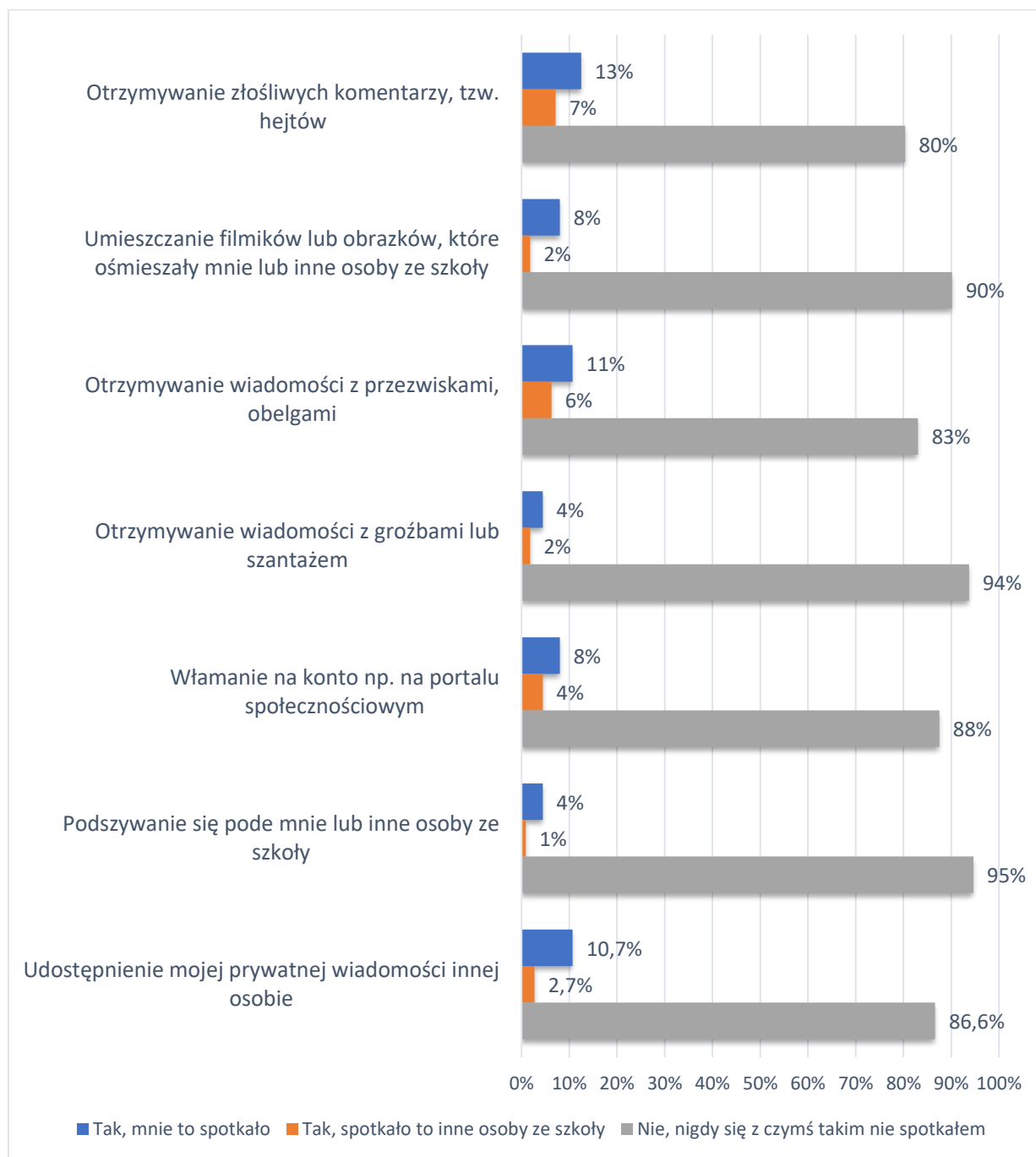

13% uczniów klas 4-6, a także 20% uczniów klas 7-8 SP i 43% uczniów SPP doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie równie często **otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6 – 11%; SP 7-8- 15,6%; SPP- 49%), a nawet z groźbami i szantażem (SP 4-6 – 4%; SP 7-8- 5%; SPP- 26%).** Padali też **ofiarami udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie (SP 4-6 – 10,7%; SP 7-8- 23%; SPP- 36%), włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 4-6 – 8%; SP 7-8- 11%; SPP- 30%), umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 7%; SPP- 23,5%) oraz podszywania się po nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 4%; SPP- 22%).**

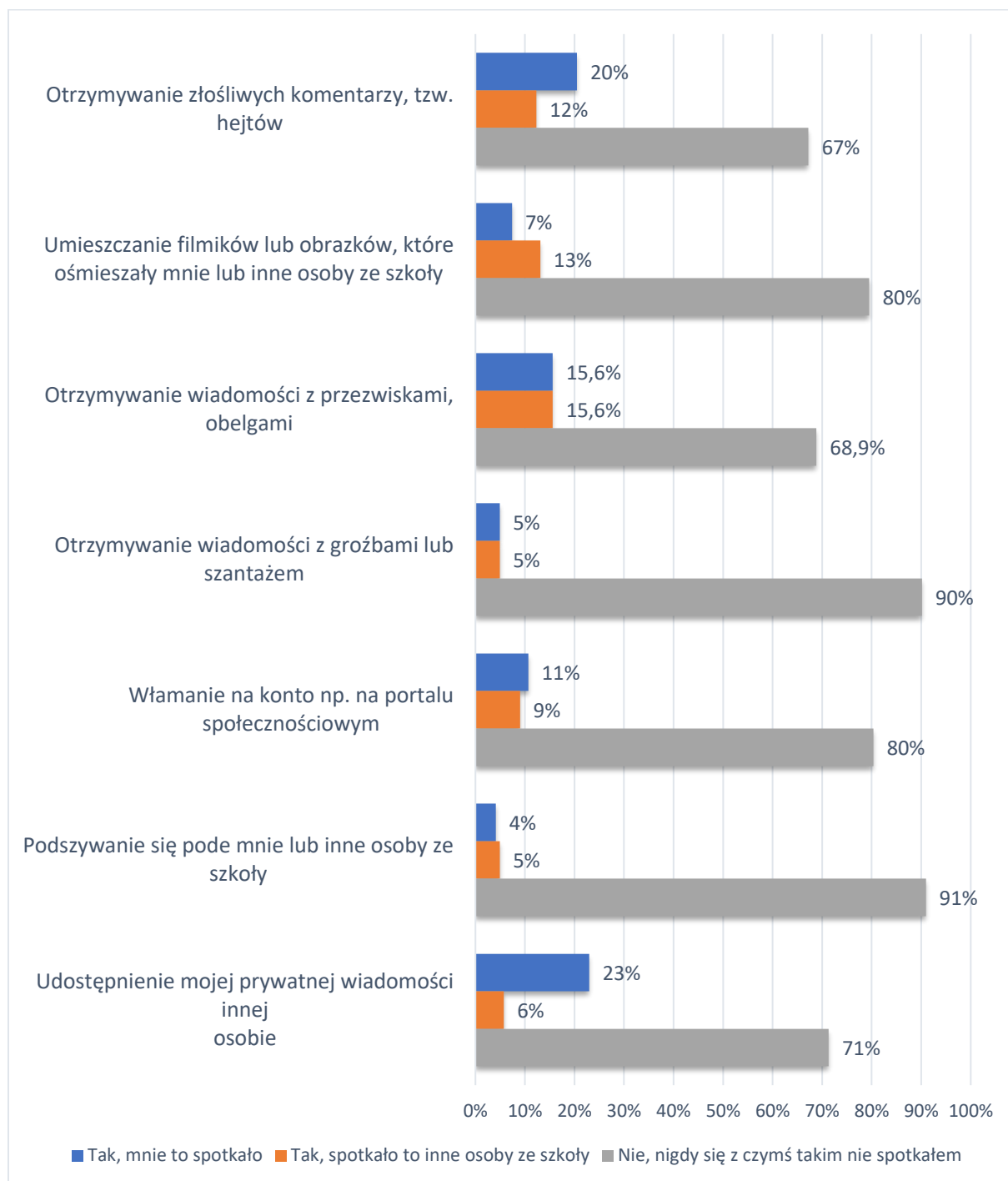

Wykres 63. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.

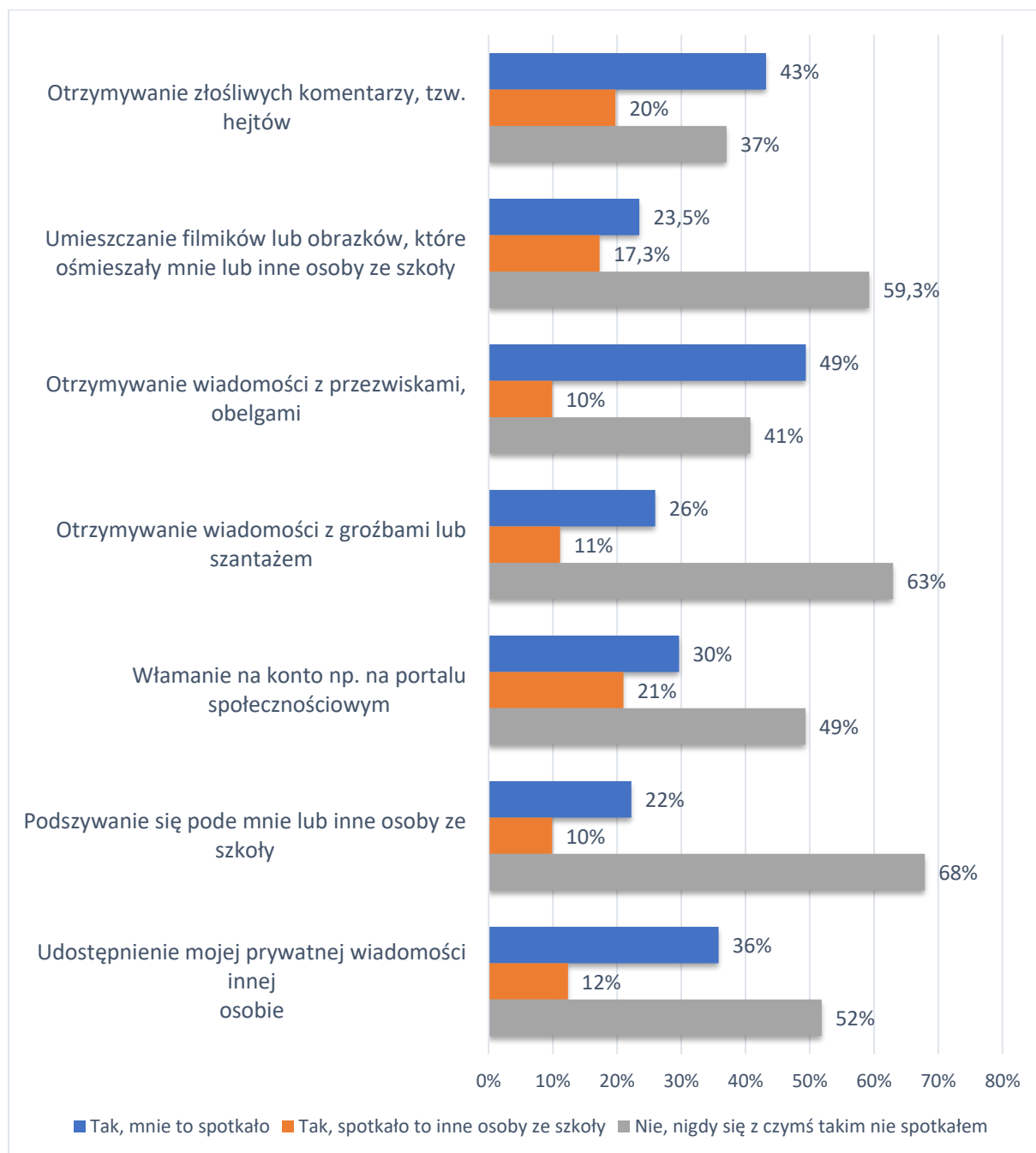

Wykres 64. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.

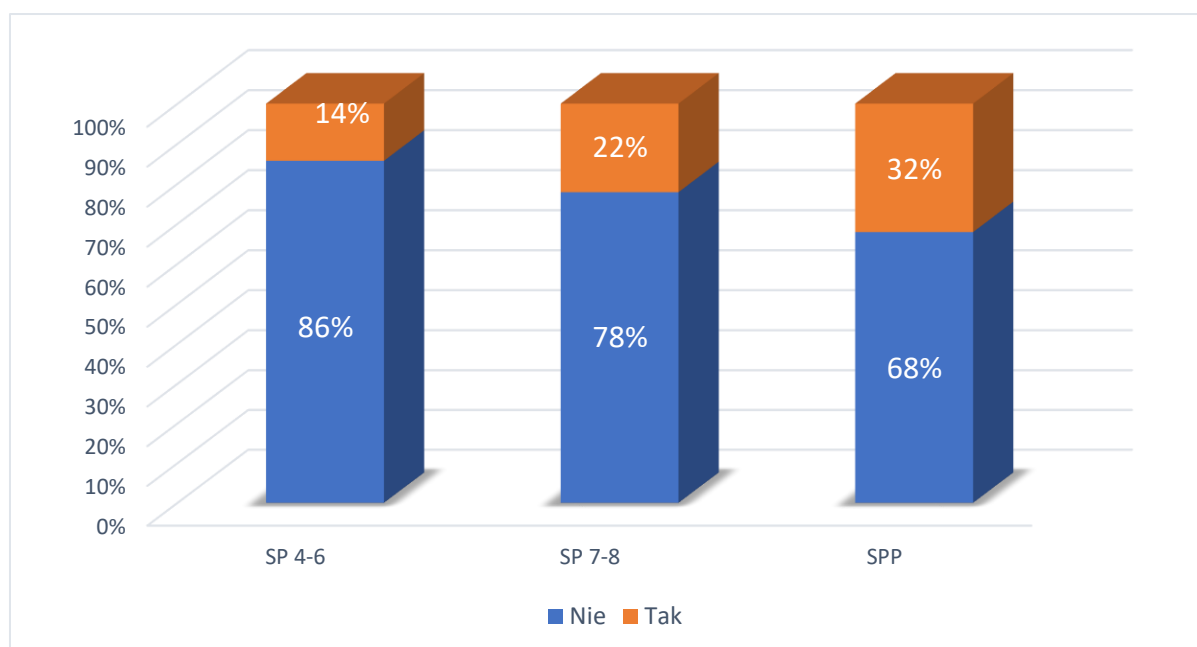
Wykres 65. Styczność z cyberprzemocą- SPP.

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)³⁶. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier³⁷. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki³⁸.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród dzieci i młodzieży w Gminie Wiskitki. **Ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach jest znaczący: SP 4-6 – 14%; SP 7-8 – 22%, SPP- 32%.**

Wykres 66. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?

³⁶ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

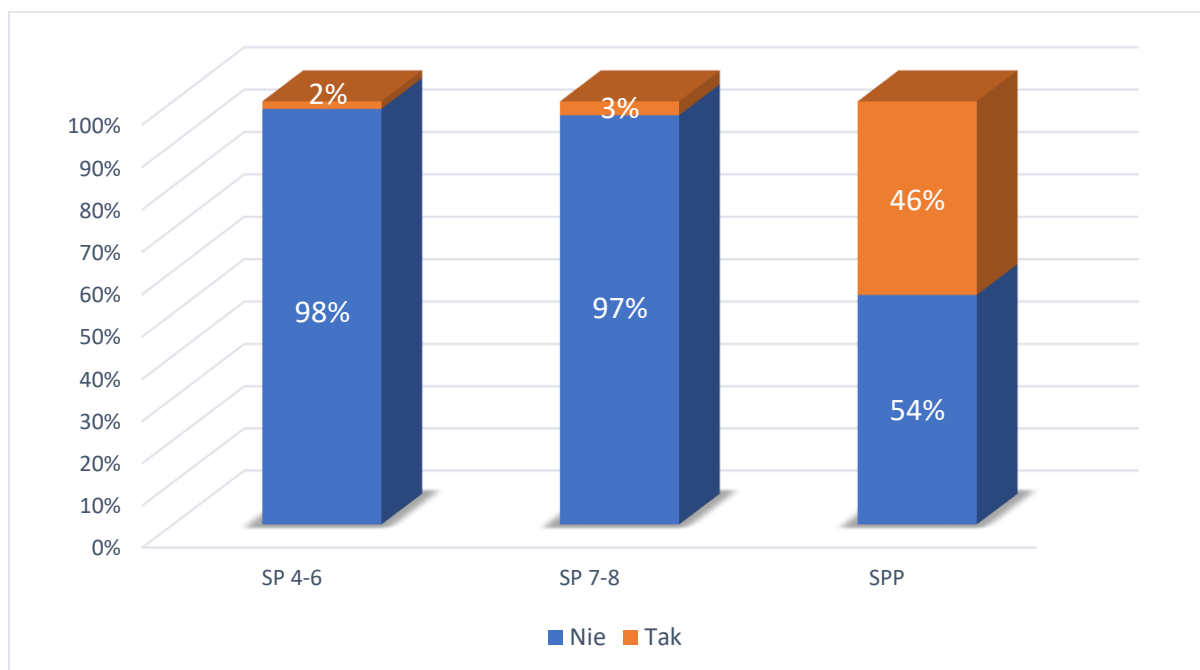
³⁷ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

³⁸ M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

Internetowe gry „na pieniądze” wśród młodzieży szkół podstawowych w Gminie Wiskitki są mniej popularne, natomiast wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych są bardziej popularne, co gry na automatach. 98% młodszych i 97% starszych uczniów klas podstawowych, a także 54% uczniów szkół ponadpodstawowych **nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki**. Jednakże, 2% uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8 i 46% uczniów SPP grało już w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker).

Wykres 67. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?

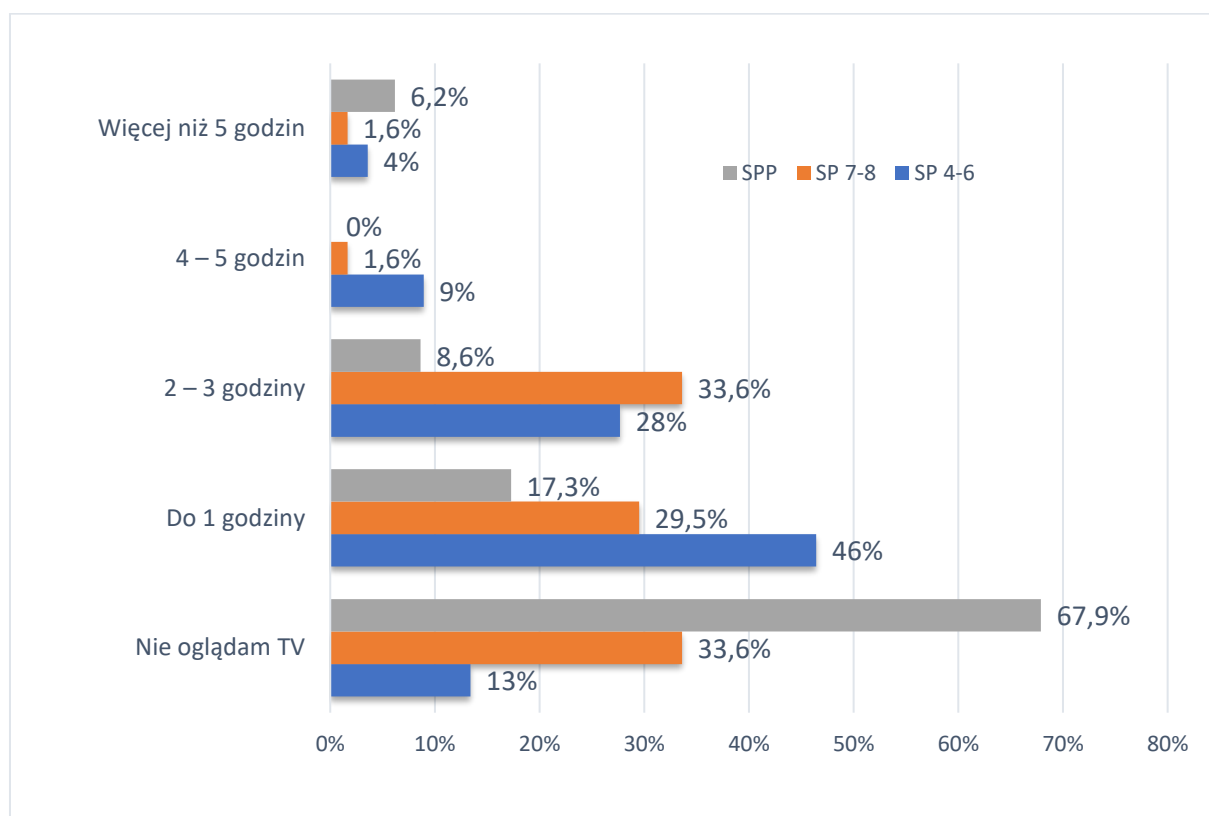

W przeprowadzonej ankiecie zbadano również, w jaki sposób czas wolny spędzają uczniowie szkół podstawowych na terenie Gminy Wiskitki.

Jak wynika z przeprowadzonych badań uczniowie znaczą część swojego czasu przeznaczają na oglądanie telewizji. Najwięcej **uczniów spędza przed telewizorem około godziny dziennie (SP 4-6: 46%, SP 7-8: 29,5%, SPP- 17,3%)**. Jednakże, znaczna część uczniów ogląda telewizję nawet **od 2 do 3 godzin dziennie (SP 4-6: 28%, SP 7-8: 33,6%, SPP- 8,6%)**. Relatywnie niewielki odsetek uczniów **ogląda telewizję powyżej 4 godzin dziennie (SP 4-6: 13%, SP 7-8: 3,2%, SPP- 6,2%)**. Pozostałe 13% uczniów klas 4-6, 33,6% uczniów klas 7-8 oraz 67,9% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że nie ogląda telewizji.

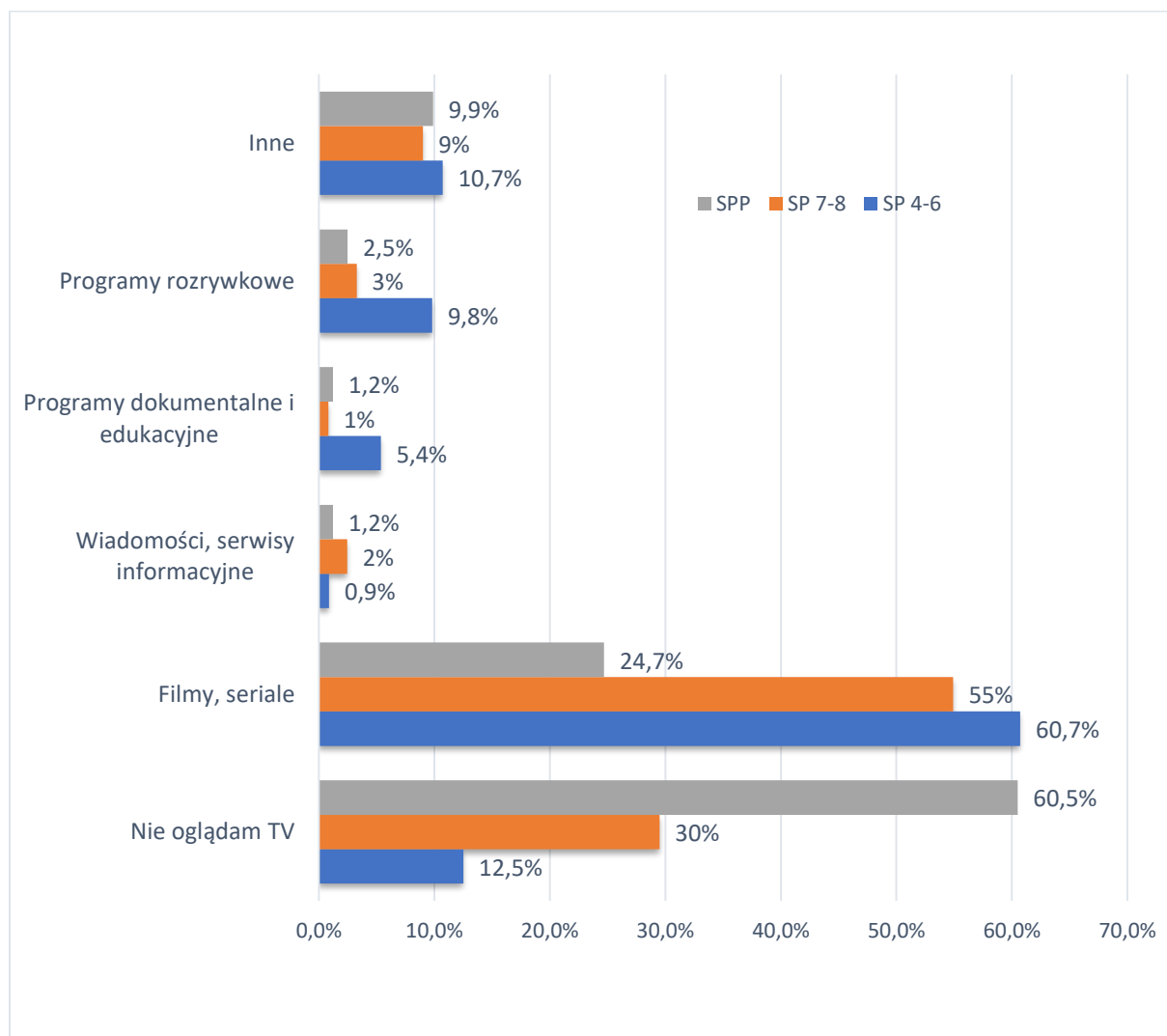
Wykres 68. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?

Wśród **najczęściej** oglądanych programów uczniowie wymieniają **filmy i/lub seriale** (SP 4-6: 60,7%, SP 7-8: 55%, SPP- 24,7%). Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych wskazał na **wiadomości oraz serwisy informacyjne** (SP 4-6: 0,9%, SP 7-8: 2%; SPP- 1,2%), **programy dokumentalne i edukacyjne** (SP 4-6: 5,4%, SP 7-8: 1%. SPP: 1,2%) oraz **programy rozrywkowe** (SP 4-6: 9,8%, SP 7-8: 3%, SPP: 2,5%).

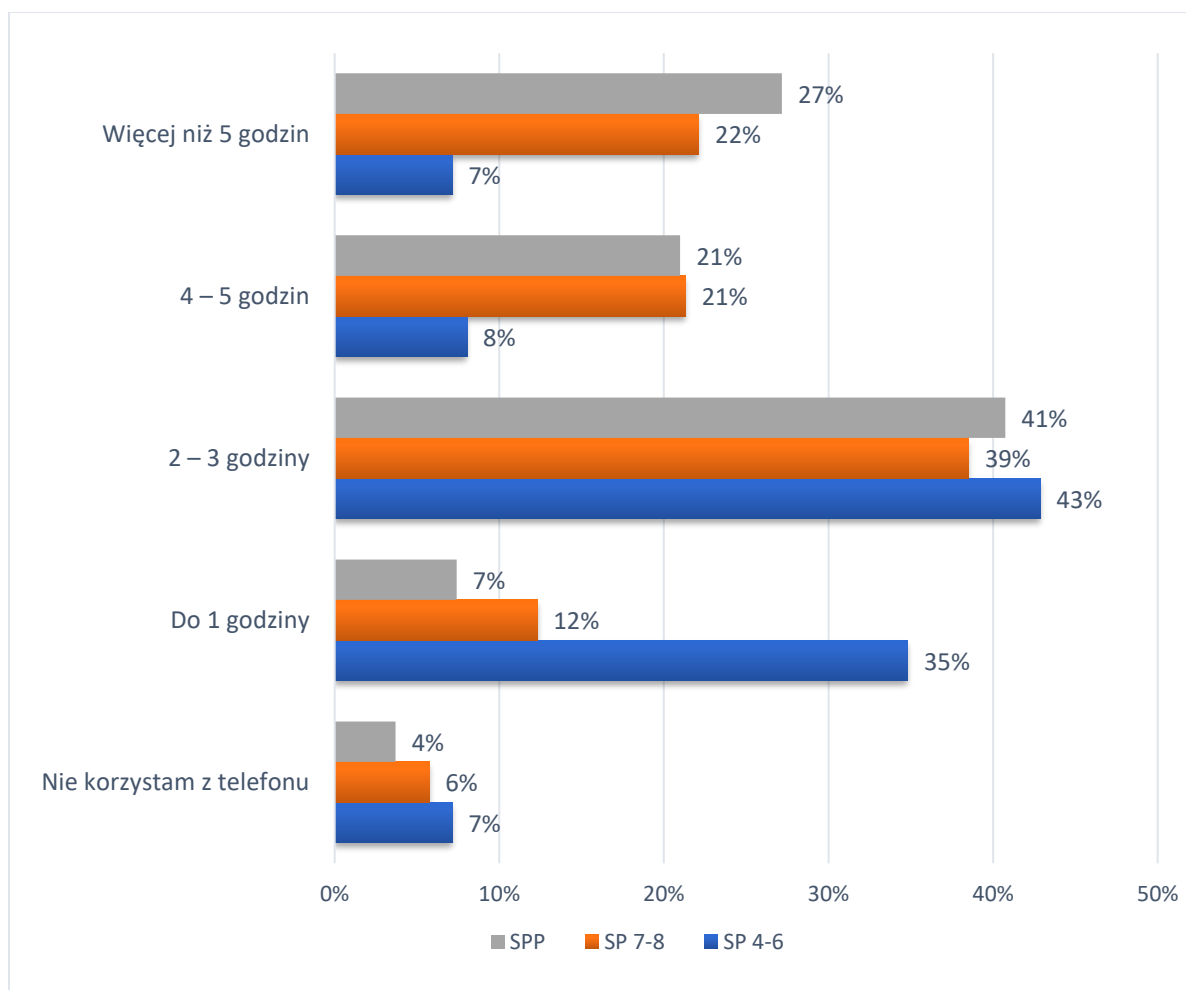
Wykres 69. Rodzaje najczęściej oglądanych programów.

Następnie zapytano uczniów ile czasu dziennie korzystają z telefonu. Jak się okazuje, **43% uczniów klas 4-6 oraz 39% uczniów klas 7-8 i 41% uczniów SPP korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie**. Znaczny niepokój budzi fakt, iż **15% uczniów klas 4-6 oraz aż 43% uczniów klas 7-8 i 48% uczniów SPP** deklaruje, że korzysta z telefonu **4 i więcej godzin dziennie**. Kolejno, uczniowie w ten sposób spędzają czas **około godziny (SP 4-6: 35%, SP 7-8: 12%, SPP: 7%)**. Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że nie korzysta z telefonu: SP 4-6: 7%, SP 7-8: 6%. SPP: 4%.

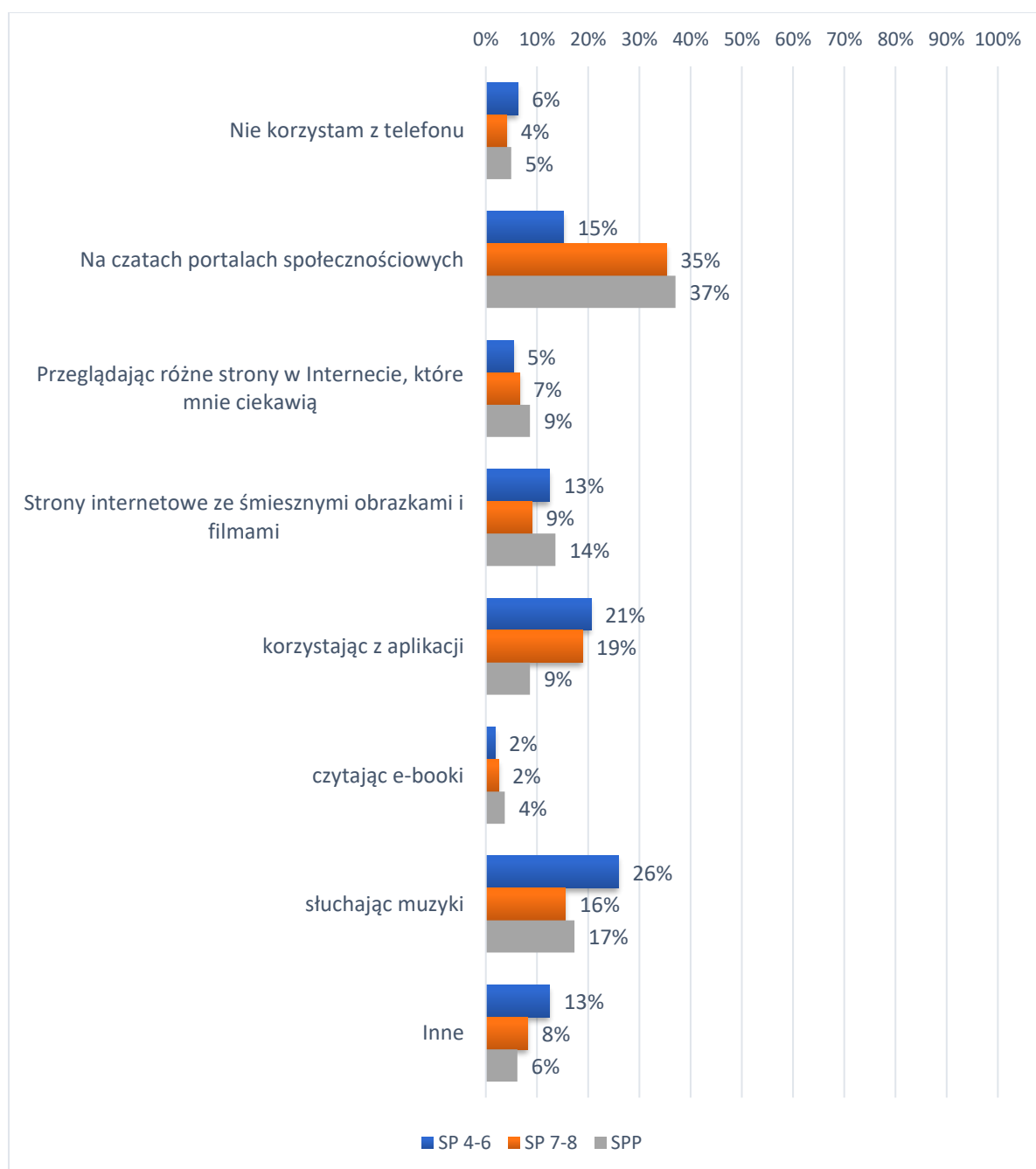
Wykres 70. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

Korzystając z telefonu uczniowie **najczęściej spędzają czas na czatach oraz portalach społecznościowych (SP 4-6: 15%, SP 7-8: 35%; SPP- 37%), słuchając muzyki (SP 4-6: 26%, SP 7-8: 16%; SPP: 17%), korzystając z różnego rodzaju aplikacji (SP 4-6: 21%, SP 7-8: 19%; SPP: 9%), czy też oglądając śmieszne filmiki i obrazki (SP 4-6: 13%, SP 7-8: 9%, SPP: 14%). Część uczniów używa telefonu do przeglądania stron internetowych zgodnie z zainteresowaniami (SP 4-6: 5%, SP 7-8: 7%, SPP- 9%) oraz czytania e-booków (SP 4-6: 2%, SP 7-8: 2%, SPP: 4%).**

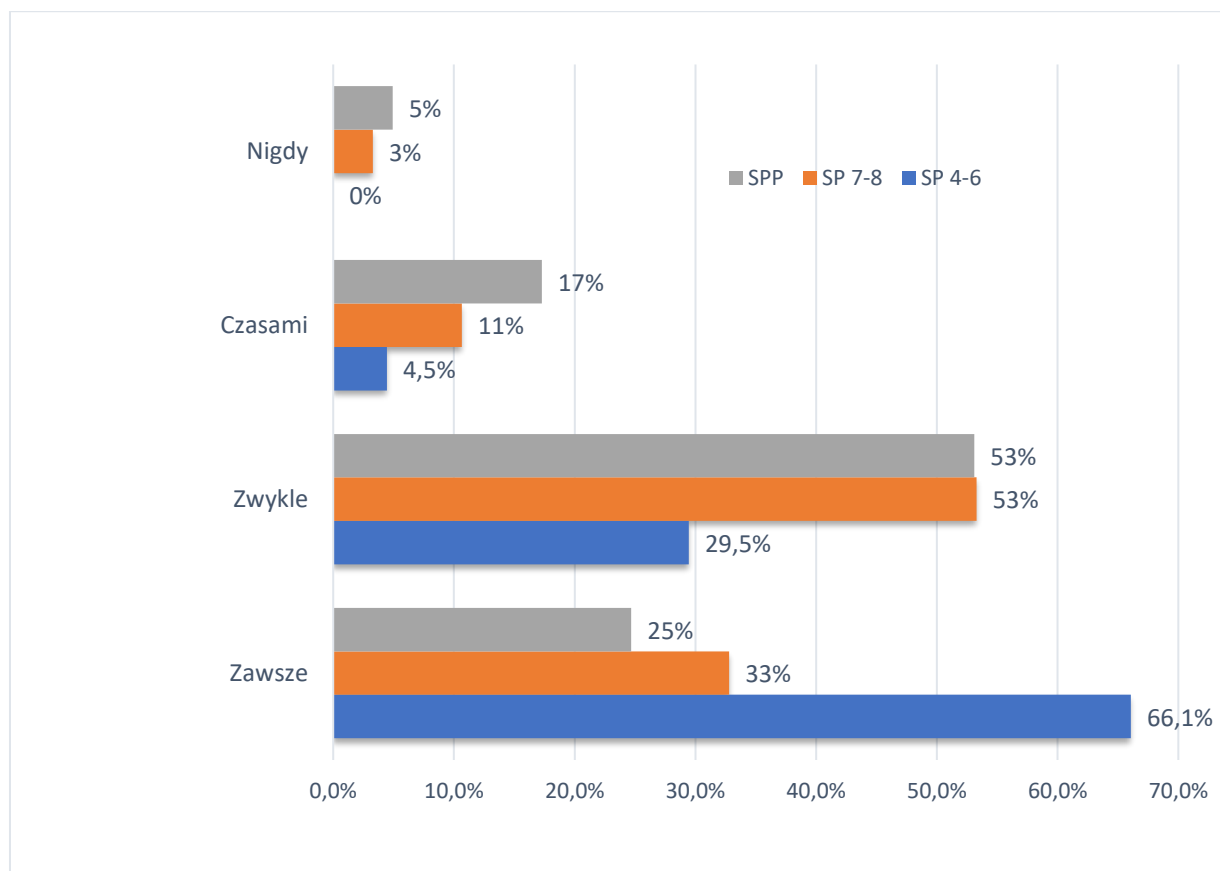
Wykres 71. Na czym spędzasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?

Jak wynika z deklaracji uczniów, ich rodzice najczęściej wiedzą, w jaki sposób spędzają czas wolny. 29,5% uczniów młodszych klas oraz 53% uczniów starszych klas SP i 53% uczniów SPP deklaruje, że ich rodzice zazwyczaj wiedzą, co robią w wolnym czasie. Poza tym, 66,1% uczniów klas 4-6 oraz 33% uczniów klas 7-8 i 25% uczniów SPP przyznaje, że ich rodzice zawsze wiedzą, w jaki sposób spędzają oni czas wolny. Wynika z tego, że uczniowie ci podlegają najczęściej kontroli rodziców. Pozostali uczniowie odpowiedzieli, że ich rodzice **czasami** wiedzą (SP4-6: 4,5%, SP 7-8: 11%; SPP: 17%) lub **też nigdy nie** wiedzą (SP 7-8: 3%, SPP: 5%), co robią wolnym czasie.

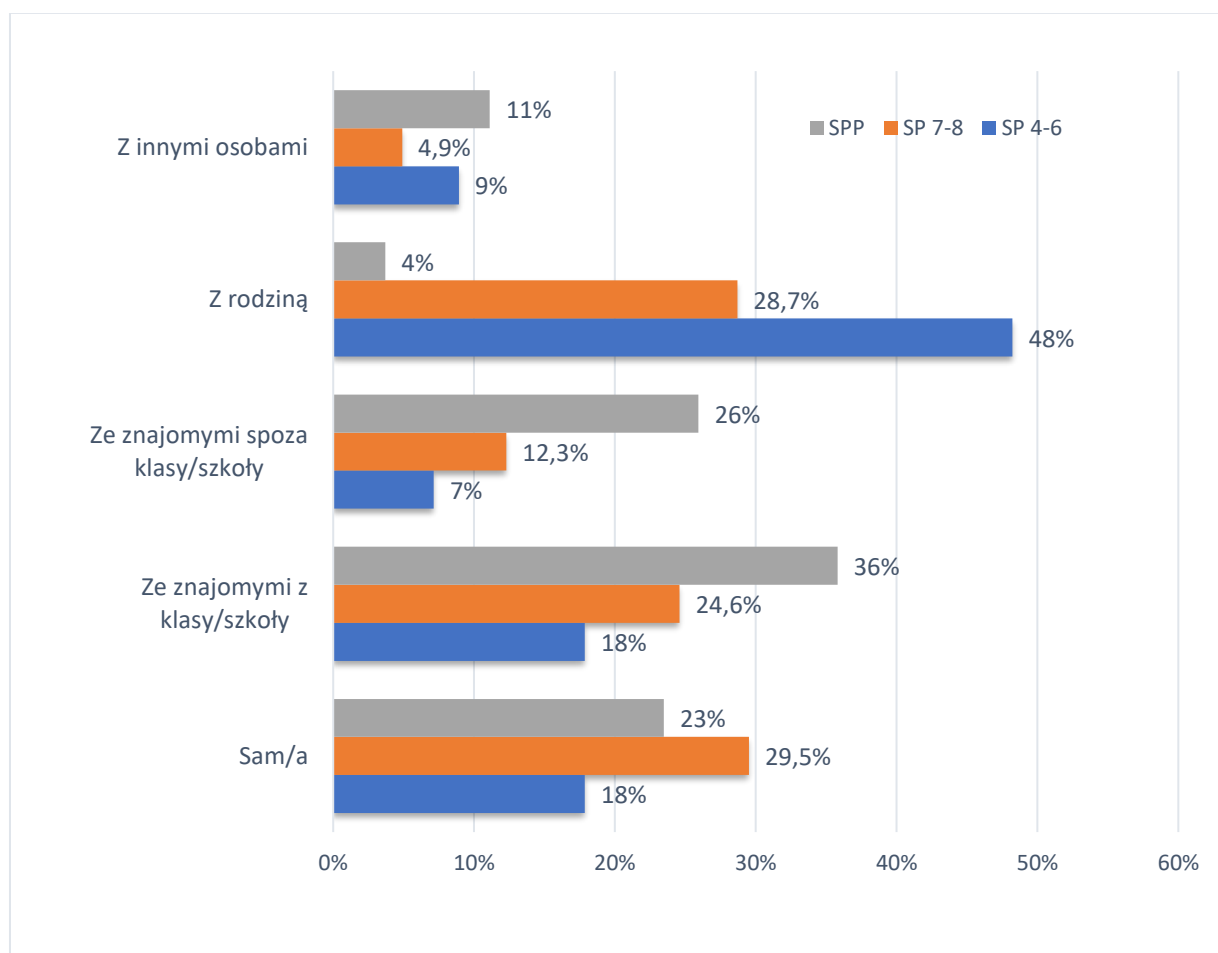
Wykres 72. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?

Uczniowie z Gminy Wiskitki **najczęściej spędzają czas wolny ze znajomymi z klasy/szkoły (SP4-6: 18%, SP 7-8: 24,6%; SPP: 36%)** lub też **w samotności (SP 4-6: 18%, SP 7-8: 29,5%; SPP: 23%)** oraz **w towarzystwie rodziny (SP 4-6: 48%, SP 7-8: 28,7%; SPP: 4%)**. Część uczniów spędza ten czas **ze znajomymi spoza klasy/szkoły (SP 4-6: 7%, SP 7-8: 12,3%; SPP: 26%)**, czy też z **innymi osobami** niż wymienione w ankiecie (SP 4-6: 9%, SP 7-8: 4,9%; SPP- 11%). Wyniki badań wskazują, że wraz z wiekiem maleje ilość czasu spędzanego z rodziną, natomiast wzrasta ilość czasu spędzanego ze znajomymi spoza klasy/szkoły. Jeżeli chodzi o czas z rodziną, to uczniowie najczęściej wskazywali, że spędzają go rozmawiając, natomiast w przypadku czasu spędzonego ze znajomymi zazwyczaj wymieniali spacer, granie w gry komputerowe oraz wspólne zabawy.

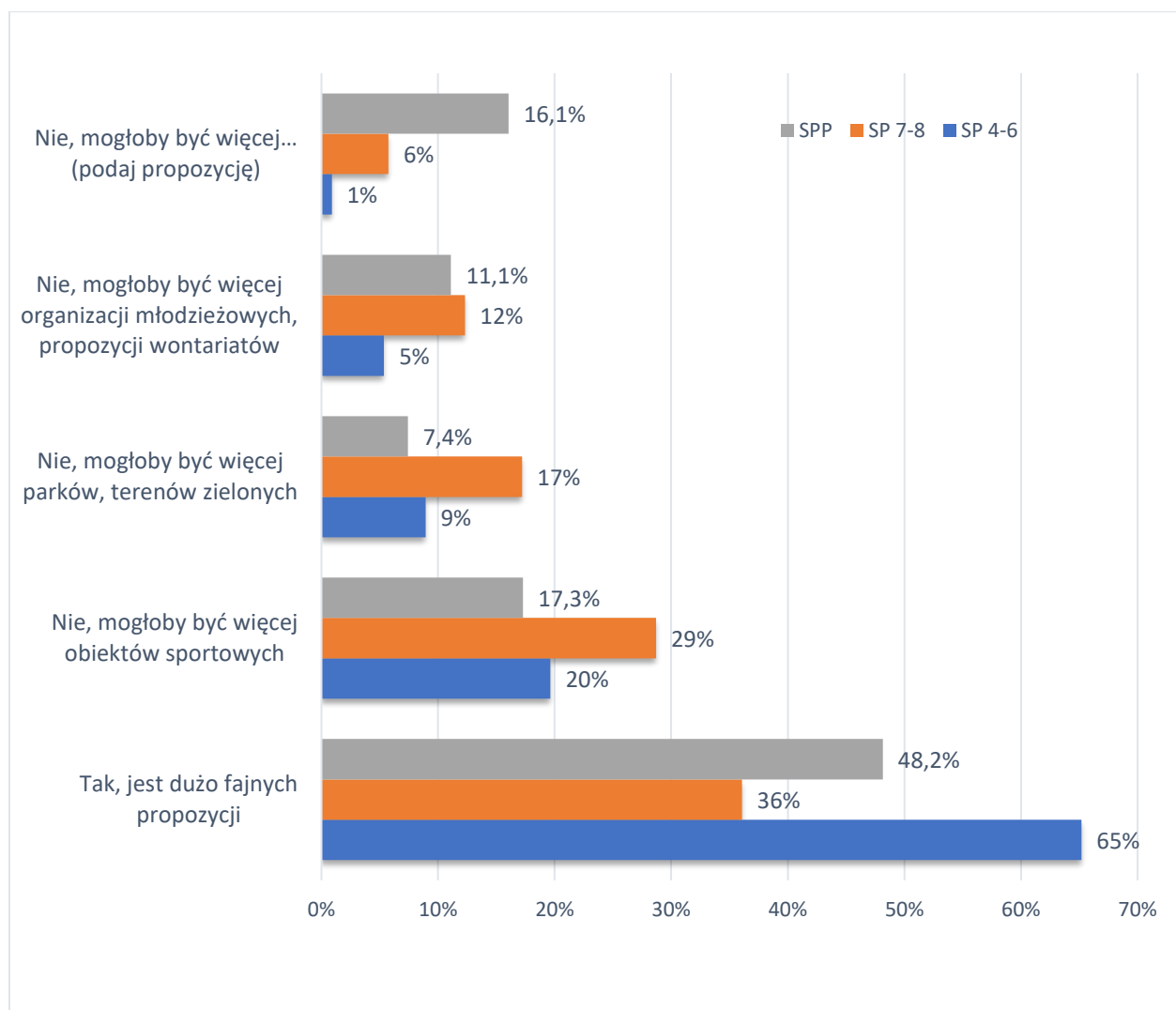
Wykres 73. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Znaczny odsetek badanych uczniów z Gminy Wiskitki uważa, że w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego: SP 4-6: 65%, SP 7-8: 36%; SPP: 48,2%. Jednakże 20% uczniów klas 4-6 oraz 29% uczniów klas 7-8 i 17,3% uczniów SPP uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych, a 9% uczniów klas 4-6 i 17% uczniów klas 7-8 oraz 7,4% uczniów SPP, że mogłoby być więcej terenów zielonych. Z kolei 5% uczniów młodszych klas i 12% starszych klas oraz 11,1% najstarszych badanych uczniów wskazuje, że brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy brakuje placów zabaw oraz miejsc spotkań dla młodzieży.

Wykres 74. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?

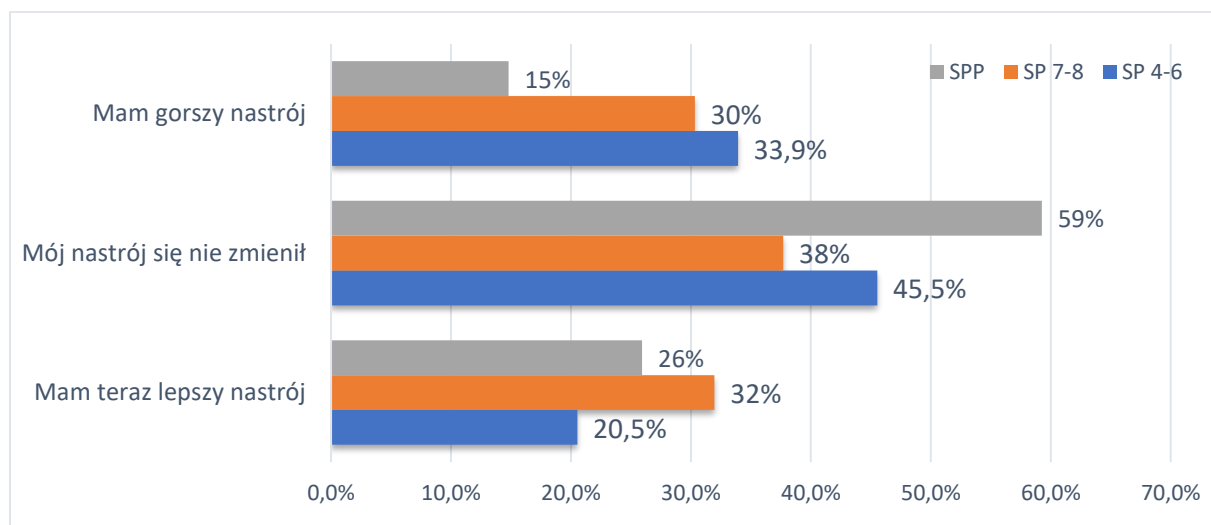

Wybuch pandemii Covid-19 wywołał głębokie zmiany w dotychczasowym sposobie funkcjonowania. Długotrwała izolacja, nauka zdalna, związane z tym ograniczenie kontaktów z kolegami i koleżankami, a także obawy o zdrowie swoje i bliskich czy też żal po ich stracie – m.in. z takimi stresorami muszą zmagać się w trakcie pandemii dzieci i młodzież, co negatywnie wpływa na stan psychiki wielu z nich. Świadczą o tym wyniki licznych badań oraz statystyki z wielu krajów świata, w tym także z Polski. W ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy psychiatrzy odnotowali częstsze występowanie depresji, stanów lękowych, zaburzeń nerwicowych, problemów ze snem i apetytem, a także zespołu stresu pourazowego (PTSD) wśród dzieci i młodzieży.

Wpływ pandemii na psychikę dzieci i młodzieży może przybierać bardzo różne formy - począwszy od utrzymującego się przez dłuższy czas gorszego samopoczucia, poprzez mniejsze lub większe problemy w relacjach z innymi lub nauką, aż po wystąpienie (lub nasilenie) objawów lęku uogólnionego, depresji czy też innego rodzaju (w tym m.in. aktów samobójczych) zaburzeń psychicznych.

W przeprowadzonej ankiecie zapytaliśmy zatem, o to, jakie jest samopoczucie uczniów w porównaniu z okresem przed pandemią. **Znaczny odsetek badanych nie zaobserwował żadnych zmian (SP 4-6-45,5%, SP 7-8- 38%, SPP- 59%), a niektórzy wskazują nawet na poprawę nastroju (SP 4-6- 20,5%, SP 7-8- 32%, SPP- 26%). Jednakże, 33,9% najmłodszych oraz 30% starszych uczniów szkół podstawowych, a także 15% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznaje, że ich nastrój się pogorszył.**

Wykres 75. Jakie jest Twoje samopoczucie w porównaniu z okresem sprzed pandemii?

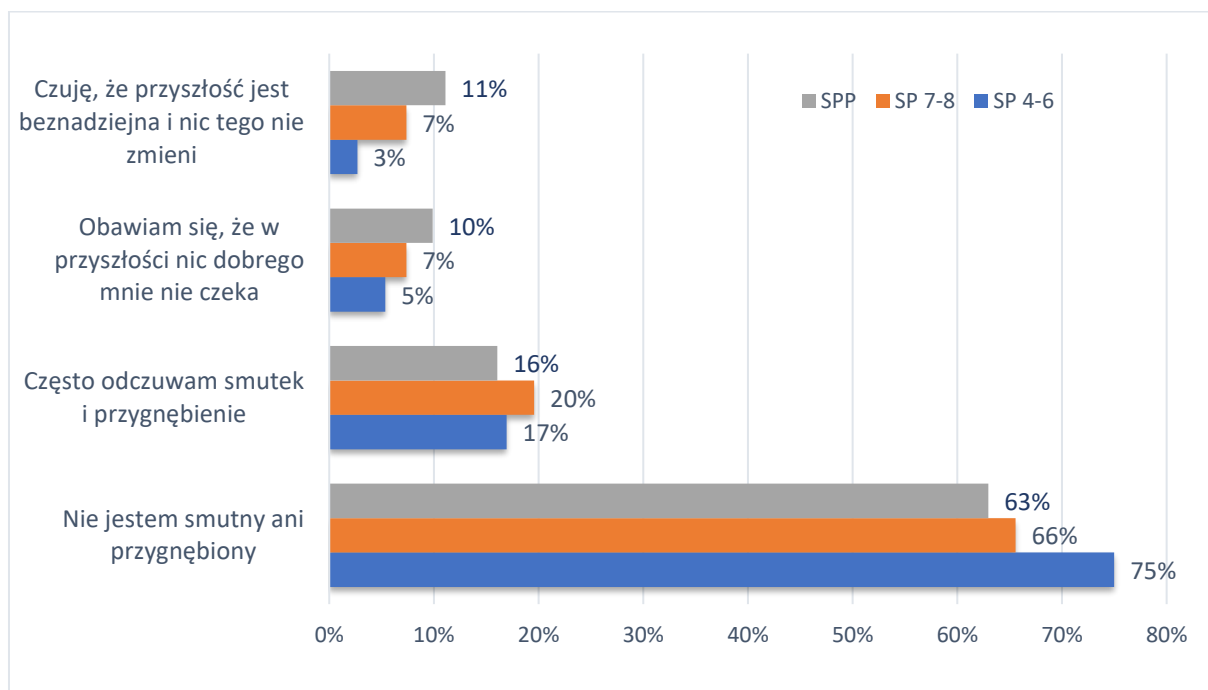
Uczniowie zostali poproszeni również o wskazanie, czy obecnie odczuwają smutek i przygnębienie. Zadawalające jest, że ankietowani zaznaczali najczęściej, że **obecnie nie są smutni ani przygnębieni** (SP 4-6- 75%; SP 7-8- 66%; SPP- 63%). Niepokojące jest jednak, że 17% młodszych oraz 20% starszych uczniów i 16% uczniów szkół ponadpodstawowych często odczuwa smutek i przygnębienie, a 5% młodszych oraz 7% starszych uczniów klas szkół podstawowych oraz 10% najstarszych uczniów obawia się, że w przyszłości nie czeka ich nic dobrego. Z kolei 3% uczniów klas 4-6, 7% uczniów klas 7-8 oraz 11% uczniów szkół ponadpodstawowych ma poczucie, że przyszłość jest beznadziejna i nic nie jest w stanie tego zmienić.

Następnie badani zostali zapytani o to, czy odczuwają obecnie zadowolenie. Zdecydowana większość ankietowanych wskazała, że odczuwa przyjemność z tego, co robi (SP 4-6- 87%, SP-7-8- 71,3%, SPP- 66,7%). Aczkolwiek, 6% młodszych, 13,1% starszych oraz 13,6% najstarszych uczniów wskazało, że nie cieszy ich to, co robią. Natomiast 5% uczniów klas 4-6, 11,5% uczniów klas 7-8 oraz 13,6% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznaje, że obecnie nic nie daje im prawdziwego zadowolenia. Pozostali uczniowie wskazali, że nie potrafią obecnie odczuwać zadowolenia i przyjemności, a wszystko ich nuży (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 4,1%, SPP- 6,2%).

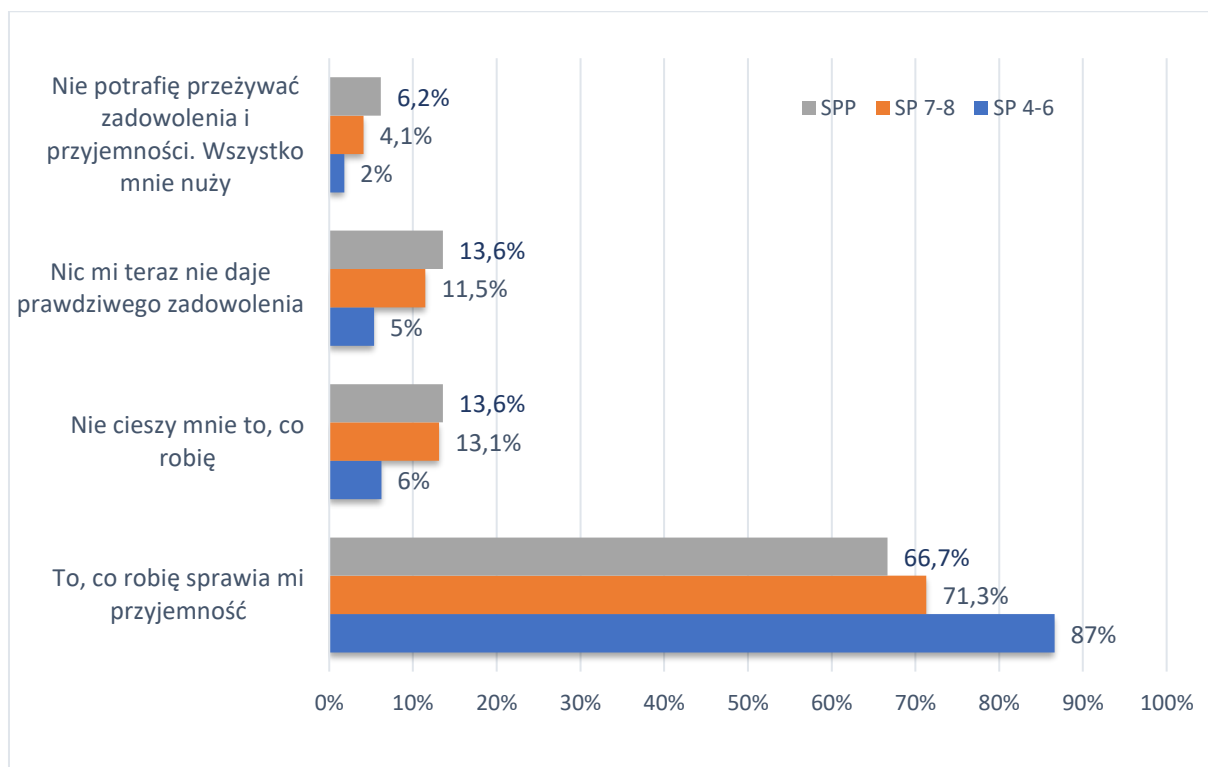
Uzyskane wyniki wskazują na konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerszą skalę (pomocą należy całą populację dzieci i młodzieży).

Wykres 76. Odczuwanie smutku i przygnębienia.

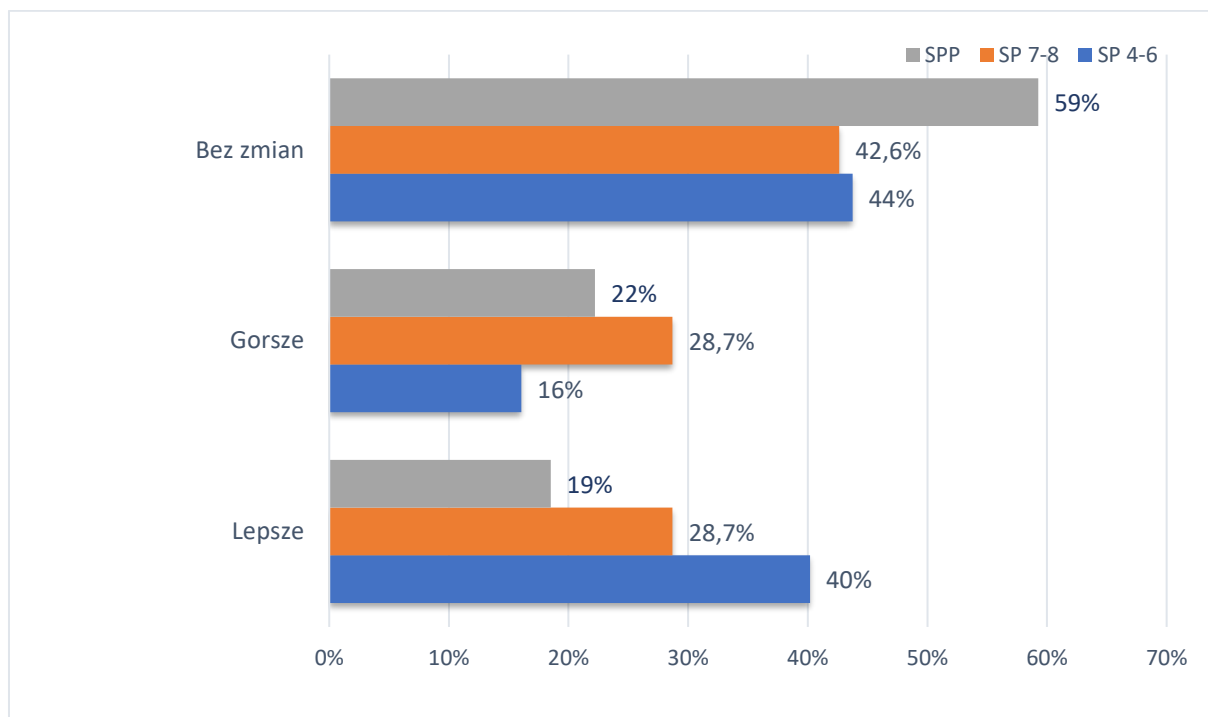
Wykres 77. Czy jesteś zadowolony z siebie?

Jeżeli chodzi o ocenę relacji z rówieśnikami, to badani uczniowie wskazują najczęściej, że pandemia Covid-19 nie miała na nie żadnego wpływu (SP 4-6- 44%; SP 7-8- 42,6; SPP- 59%). Jednakże, 40% młodszych oraz 28,7% starszych a także 19% najstarszych uczniów wskazuje, że relacje te były lepsze. Co ciekawe, 16% uczniów klas 4-6, 28,7% uczniów klas 7-8 oraz 22% uczniów szkół ponadpodstawowych ocenia, że ich relacje z rówieśnikami przed pandemią były gorsze.

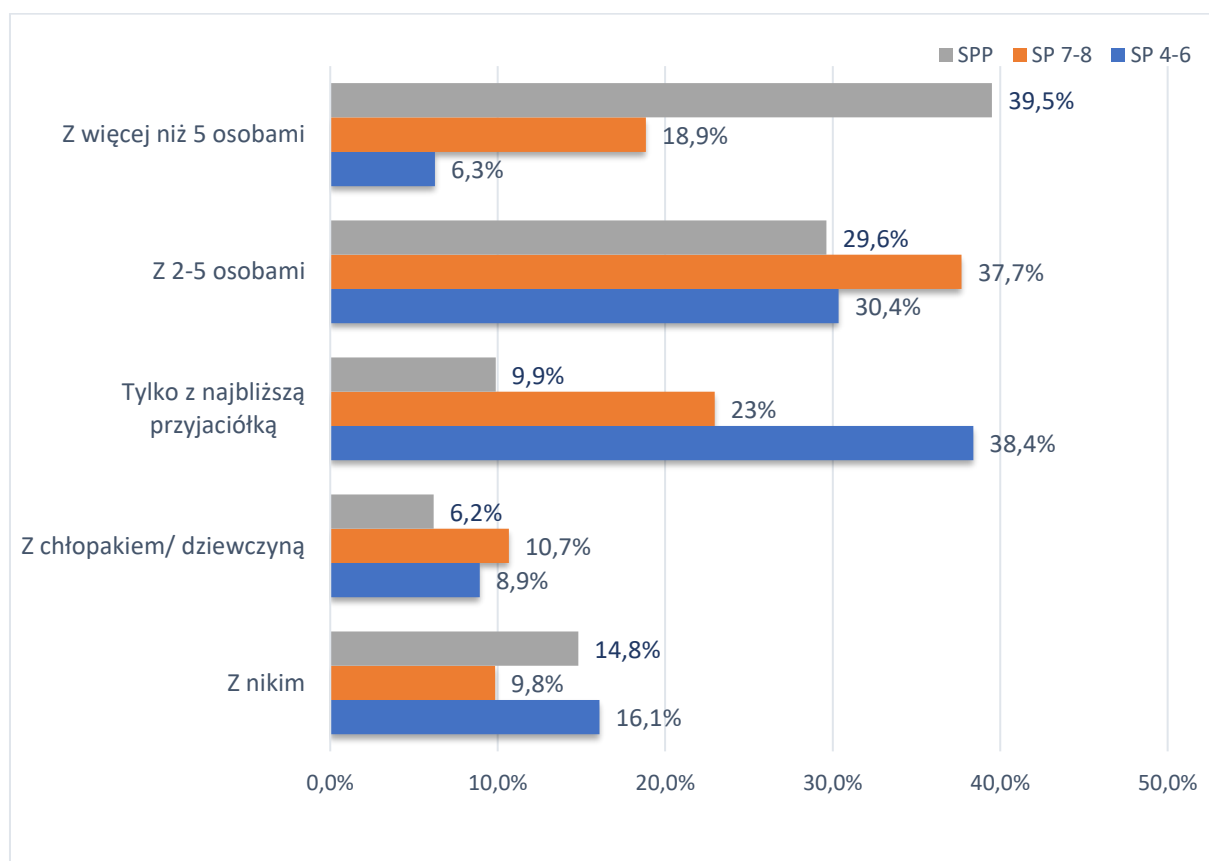
Wykres 78. Moje relacje z rówieśnikami przed pandemią oceniam, jako...

W kolejnym pytaniu w tym obszarze, zapytano uczniów z iloma rówieśnikami utrzymują kontakt w sprawach szkolnych w ciągu tygodnia. Uzyskane wyniki potwierdzają, że dzieci i młodzież ze szkół podstawowych na terenie Gminy Wiskitki utrzymują relacje rówieśnicze nie tylko w szkole, ale również poza nią- **30,4% najmłodszych, 37,7% starszych i 29,6% najstarszych badanych kontaktuje się poza szkołą z 2 do 5 kolegów/koleżanek.** Natomiast **6% uczniów klas 4-6, 18,9% uczniów klas 7-8 oraz 39,5% uczniów szkół ponadpodstawowych poza szkołą utrzymuje kontakt z więcej niż 5 osobami.** Niepokoi jednak, że **16,1% uczniów klas 4-6, 9,8% uczniów klas 7-8 oraz 14,8% uczniów szkół ponadpodstawowych wskazało, że nie utrzymuje kontaktu z nikim.** Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

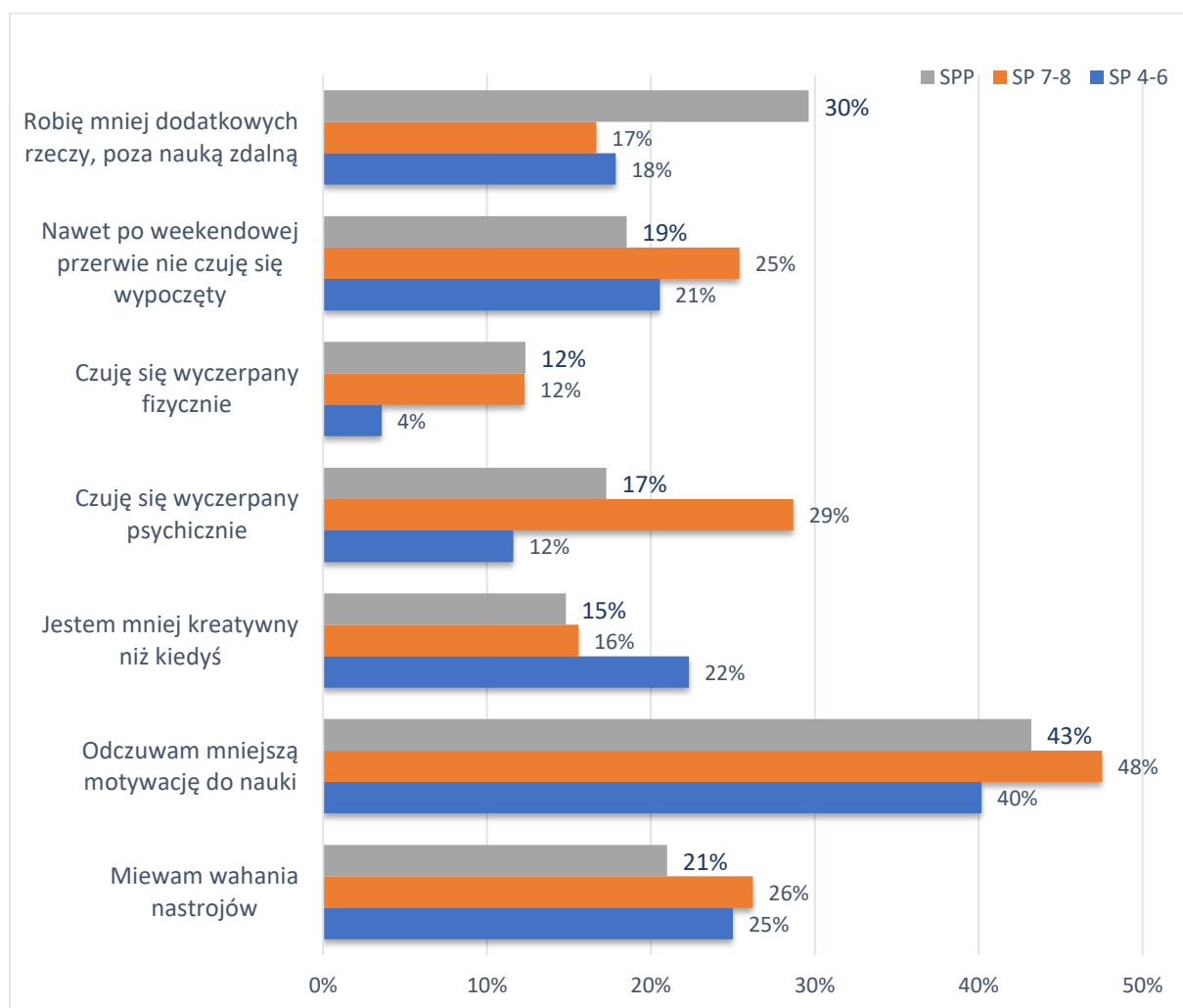
Wykres 79. Z iloma rówieśnikami kontaktujesz się w sprawach pozaszkolnych w ciągu tygodnia?

Zdalna nauka to nic innego, jak edukacja w domu, na tak zwaną odległość. Z wykorzystaniem komputera oraz dostęp do Internetu. Uczniowie wraz z nauczycielem na lekcje łączą się poprzez platformę, dostępną w danej szkole. Zdalna nauka odbywa się w godzinach porannych, w takich samych, jak odbywałyby się lekcje stacjonarnie. Wraz z pandemią koronawirusa nauka online stała się koniecznością, a nie tylko opcją lub wygodą. Uczniowie z Gminy Wiskitki zostali zapytani o ich odczucia związane z edukacją zdalną. Ankietowani wskazywali najczęściej, że odczuwają mniejszą motywację do nauki (SP 4-6- 40%; SP 7-8- 48%; SPP- 43%), są mniej kreatywni (SP 4-6- 22%; SP 7-8- 16%, SPP- 15%), czują się wyczerpani psychicznie (SP 4-6- 12%; SP 7-8- 29%; SPP- 17%), nie są w stanie wypocząć (SP 4-6- 21%; SP 7-8- 25%; SPP- 19%), robią mniej rzeczy dodatkowych (SP 4-6- 18%; SP 7-8- 17%, SPP- 30%), a także miewają wahania nastrojów (SP 4-6- 25%; SP 7-8- 26%, SPP- 21%) oraz czują się wyczerpani fizycznie (SP 4-6- 4%; SP 7-8- 12%, SPP- 12%).

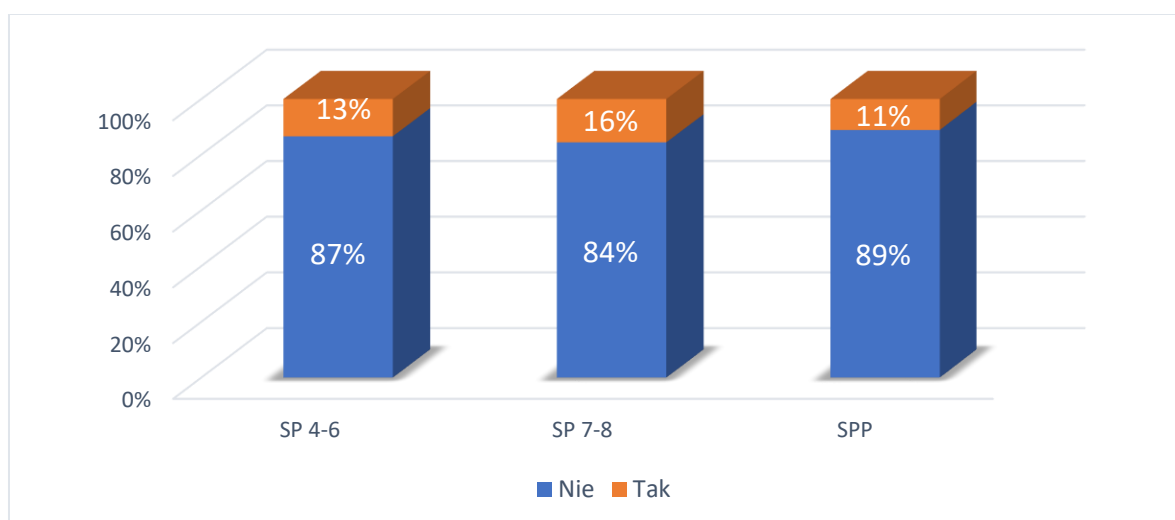
Wykres 80. Jakie masz odczucia związane z edukacją zdalną?

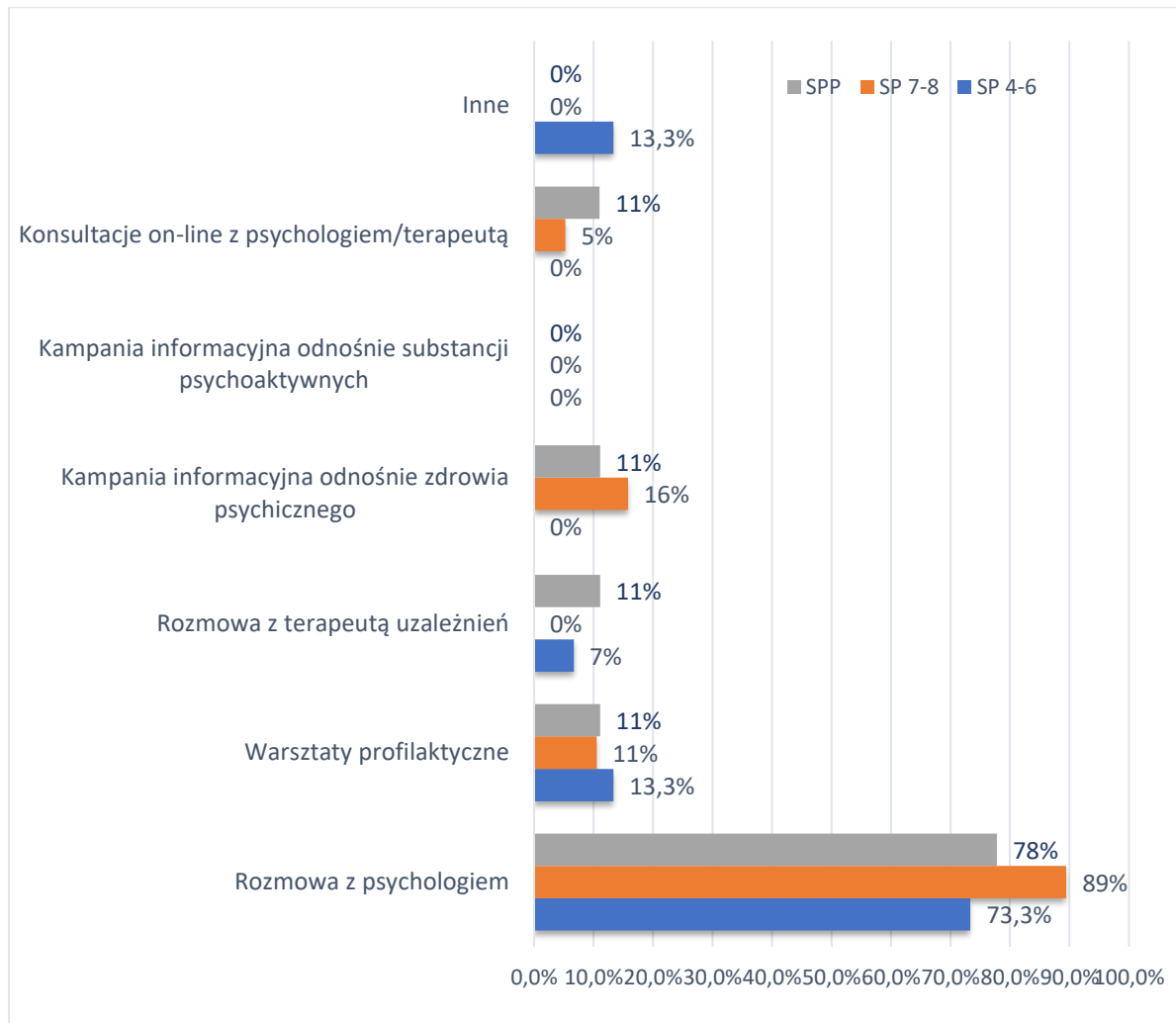
W związku z obniżonym samopoczuciem, **13% uczniów klas 4-8, 16% uczniów klas 7-8 oraz 11% uczniów szkół ponadpodstawowych odczuwa potrzebę specjalistycznego wsparcia.** Jeżeli chodzi o formę pomocy, to uczniowie ci wskazywali na rozmowę z psychologiem (SP 4-6- 73,3%; SP 7-8- 89%; SPP- 78%), warsztaty profilaktyczne (SP 4-6- 13,3%; SP 7-8- 11%; SPP- 11%), konsultacje online z psychologiem lub terapeutą (SP 7-8- 5%; SPP- 11%), rozmowę z terapeutą uzależnień (SP 4-6- 7%; SPP- 11%) oraz kampanię informacyjną odnośnie zdrowia psychicznego (SP 7-8- 16%; SPP- 11%).

Wykres 81. Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)?

Wykres 82. Jakie wsparcie byłoby Ci najbardziej potrzebne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)?

Podsumowanie części diagnostycznej

Podsumowanie badań ankietowych

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Gminie Wiskitki można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców Gminy Wiskitki.

a) Najistotniejszym problemem zdaniem mieszkańców w ich środowisku lokalnym zanieczyszczenie powietrza, wzrost uzależnienia od alkoholu w ostatnim czasie oraz zanieczyszczenie wody.

b) Połowa dorosłych mieszkańców deklaruje, że inicjacja alkoholowa miała u nich miejsce powyżej 18 roku życia, a druga połowa, że pomiędzy 16 a 18 rokiem życia. Uzależnienie od alkoholu jest wśród mieszkańców na relatywnie wysokim poziomie ryzyka- 68% zadeklarowało, że pije alkohol kilka razy w miesiącu lub częściej. Badani deklarują w większości, iż jednorazowo nie spożywają znacznych ilości alkoholu. Wiedza na temat szkodliwości spożywania alkoholu jest wśród mieszkańców na średnim poziomie, żaden z ankietowanych nie wie gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.

c) Palenie wyrobów tytoniowych jest wśród dorosłych mieszkańców Gminy Wiskitki dość popularnym nałogiem. Żaden z badanych nie odpowiedział, że nie pali obecnie wyrobów papierosowych okazjnie, czy też nałogowo.

d) Wszyscy badani twierdzą, że nie mają w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wskazuje to na pozytywną tendencję w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych takich, jak narkotyki czy dopalacze, jednakże nie wyklucza to występowania tego rodzaju uzależnień wśród mieszkańców Gminy Wiskitki. Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania owych substancji, to badani również twierdzą, że nie wiedzą gdzie można nabyć tego typu substancje.

e) Problemem w środowisku lokalnym Gminy Wiskitki jest uzależnienie od komputerów i Internetu- prawie wszyscy mieszkańcy oceniają, że jest to bardzo lub dość powszechne zjawisko w ich najbliższym otoczeniu.

f) Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Wiskitki jest na niskim poziomie ryzyka. Tylko 1% badanych ocenia, że jest to dość powszechne zjawisko w ich środowisku lokalnym.

g) Zaledwie 5% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o braku wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji oraz uzależnieniom behawioralnym i rozpowszechniania wiedzy o konsekwencjach jakie za sobą niosą. Aczkolwiek, kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami, czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.

h) Jak wynika z przeprowadzonych badań dotyczących przemocy w rodzinie- żaden z badanych nie twierdzi, że ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 1% podejrzewa, że tak się dzieje. Należy jednak pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doznających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc. Uzyskane wartości pozwalają sądzić, że większość mieszkańców Gminy Wiskitki nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania. Należałoby jednak zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji na temat tego, że stosowania kar cielesnych jest zakazane przez prawo oraz tego, jakie negatywne konsekwencje niesie za sobą stosowanie kar cielesnych względem dzieci. Dodatkowo, żaden z badanych nie posiada wiedzy na temat instytucji, do których należy się zwrócić, by pomóc osobie, która jest ofiarą przemocy w rodzinie. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

i) Żaden z ankietowanych nie zauważył zmian w swoim nastroju w wyniku izolacji spowodowanej pandemią Covid-19, aczkolwiek większość respondentów zaobserwowało negatywne zmiany w zachowaniu swoich dzieci. Ważne jest więc, aby w najbliższej perspektywie czasowej położyć większy nacisk na aspekt zdrowia psychicznego, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Istotne będzie tutaj wzmocnienie systemów pomocy: społecznej i socjalnej dla mieszkańców, którzy na skutek pandemii znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej oraz psychicznej oraz diagnoza i wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży.

2. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

a) Ankieta wykazała, że próby zakupu napojów alkoholowych przez osoby niepełnoletnie na terenie Gminy Wiskitki w niektórych punktach sprzedaży mogą stanowić nagminny problem.

b) Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży na terenie Gminy Wiskitki nie wydaje się być częstym zjawiskiem, aczkolwiek w niektórych punktach może stanowić zauważalny problem. Żaden ze sprzedawców nie wskazał, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy w obrębie sklepu, w którym pracuje doszło do nieprzyjemnych zająć związanych ze spożywaniem alkoholu.

c) Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż większość sprzedawców odpowiedzialnie podchodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, a zdecydowana większość poważnie traktuje ten zakaz. Mimo wszystko, w zestawieniu tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach na terenie Gminy Wiskitki zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

d) Zdecydowana większość uważa, że w ich okolicy znajduje się odpowiednia ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Jednocześnie, łącznie wszyscy sprzedawcy ocenili funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu, jako raczej i bardzo dobrą.

e) Jeżeli chodzi o wzrost sprzedaży alkoholu podczas pandemii COVID-19, to 5% ankietowanych sprzedawców zauważyło taką tendencję.

3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

a) Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Wiskitki jest na średnim poziomie ryzyka- inicjację alkoholową ma za sobą 7% badanych uczniów klas 4-6, 19% uczniów klas 7-8 oraz aż 59% uczniów szkół ponadpodstawowych. Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową.

b) Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne w towarzystwie rodziny lub podczas spotkań ze znajomymi. Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta.

Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą. Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży powinny mieć zarówno charakter edukacyjny, jak i dostarczać im alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

c) Badania wykazały, że pewien odsetek badanych uczniów pali wyroby tytoniowe. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 1% uczniów klas 4-6, 7% uczniów klas 7-8 oraz aż 41% uczniów SPP. Palenie wyrobów tytoniowych jest więc mniej popularne wśród młodych mieszkańców gminy aniżeli spożywanie alkoholu. Budzi jednak niepokój iż, uczniowie najczęściej wskazują, że podczas spotkań ze znajomymi. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

d) Jak wynika z badań zażywanie substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze nie jest rozpowszechnionym problemem. Do zażywania narkotyków i/lub dopalaczy kiedykolwiek w życiu przyznało się 14% uczniów szkół ponadpodstawowych. Wraz z wiekiem wzrasta odsetek uczniów, którzy posiadają wiedzę na temat instytucji świadczących pomoc osobom uzależnionym. Poza tym, badani w większości twierdzą, że nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku.

Mimo wszystko, należy zwrócić uwagę również na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

e) Kolejnym zauważalnym problemem wśród młodych mieszkańców gminy są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów nawet kilka razy w tygodniu doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze stronnych swoich kolegów i koleżanek w szkole. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują także, że pewien odsetek dzieci i młodzieży z terenu Gminy Wiskitki może dokonywać różnorodnych aktów autoagresji, co zauważają ich rówieśnicy. Otrzymane wyniki powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy, autoagresji oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.

f) Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy na oglądaniu telewizji. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 5 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

g) Już 13% uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8 a także 43% uczniów szkół ponadpodstawowych doświadczyło zjawiska „hejtowania” w przestrzeni internetowej. Uczniowie padali również ofiarami wielu innych działań z zakresu cyberprzemocy. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

h) Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Już 14% młodszych oraz aż 22% uczniów starszych klas szkoły podstawowej i 32% uczniów szkół ponadpodstawowych ma doświadczenia związane z tego typu „rozrywką”. Również internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.

i) Jak wynika z przeprowadzonych badań część badanych uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed telewizorem, komputerem czy korzystając ze smartfonów, przeznaczając go na oglądanie filmów, seriali, korzystanie z portali społecznościowych, rzadko kiedy na naukę, czy programy dokumentalne, informacyjne. Część badanych uczniów przyznaje, że w okolicy brakuje atrakcyjnych propozycji spędzania czasu wolnego, takich jak obiekty sportowe, tereny zielone, organizacje młodzieżowe. Należy poświęcić więcej uwagi ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie gminy. Może istnieć potrzeba szerszego zdiagnozowania zasygnalizowanego problemu.

h) Powrót dzieci do szkół po okresie izolacji wywołanej pandemią Covid-19 rodzi jeszcze większą konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerzą skalę (pomocą należy całą populację dzieci i młodzieży).

Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths- Mocne (silne) strony; Weakneeses- Słabe strony; Opportunities- Szanse; Threats- Zagrożenia.*

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji na podstawie, których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Wiskitki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie, • dodatnie saldo migracji, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • wysoki potencjał turystyczny gminy, • bardzo dobre połączenie komunikacyjne z największymi ośrodkami aglomeracyjnymi, • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych,	• wysoki wskaźnik bezrobocia, • wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, • ujemny przyrost naturalny, • problem bezdomności na terenie gminy, • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w gminie, • zbyt niskie wynagrodzenie pracowników, • niska stopa życiowa części mieszkańców,

- promowanie zdrowego stylu życia, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży,
- aktywna działalność Gminnej Biblioteki Publicznej,
- aktywna działalność klubów sportowych, kół gospodyń wiejskich i innych stowarzyszeń na terenie gminy,
- dobrze rozwinięta struktura sportowo-rekreacyjna, która jest stale modernizowana,
- rozwinięta infrastruktura oświatowa gminy (w tym szkoły, przedszkola, żłobki),
- dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego na terenie gminy,
- wykwalifikowani członkowie ZI oraz GKRPA (stale podnoszący swoje kompetencje),
- zatrudnianie w MGOPS opiekunek środowiskowych świadczących usługi opiekuńcze,
- dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne i organizacje samorządowe,
- efektywna praca asystenta rodziny i pracowników socjalnych zatrudnionych w MGOPS,
- działalność Klubu Senior+ z dostępnością terapeutów,
- realizacja programów osłonowych,
- odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim.
- brak dużych zakładów przemysłowych na terenie gminy,
- niewystarczająca oferta zajęć edukacyjno-korekcyjnych dla sprawców przemocy,
- niewystarczająca oferta zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu,
- brak instytucji prowadzących terapię rodzin znajdujących się w kryzysie,
- niewystarczająca liczba ośrodków wsparcia,
- brak inicjatywy do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych,
- niedostatecznie rozwinięta działalność wolontarystyczna.

SZANSE	ZAGROŻENIA
- wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, - spadek ogólnej liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, - możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, - wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, - promocja gminy, działania wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, - rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, - niska popularność gier hazardowych wśród dorosłych mieszkańców, - zażywanie substancji psychoaktywnych takich, jak narkotyki, dopalacze na niskim poziomie ryzyka.	- wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, - wzrost problemów emocjonalnych związanych z koniecznością utrzymywania dystansu społecznego (np. zanik więzi międzyludzkich, zaburzenia lękowe, alienacja), - rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa (problem o charakterze globalnym), - wzrost liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, - zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, - niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, - wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, - występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, - ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji, - zjawisko przemocy w rodzinie, - wysoki poziom ryzyka uzależnienia od alkoholu wśród dorosłych mieszkańców, - zjawisko przemocy rówieśniczej w szkołach, - problem autoagresji wśród dzieci i młodzieży, - uzależnienie od komputera i nowych technologii (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży), - zjawisko cyberprzemocy,

- rosnąca wraz z wiekiem popularność alkoholu, papierosów wśród uczniów,
- uzależnienia behawioralne (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży),
- negatywny wpływ pandemii Covid- 19 na sytuację społeczno- gospodarczą oraz kondycję zdrowia psychicznego,
- znaczna ilość czasu spędzanego przez dzieci na korzystaniu z nowoczesnych technologii,
- nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE WISKITKI NA LATA 2022-2027

Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Wiskitki jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Wiskitki pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2022– 2027, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- misję gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misja Gminy Wiskitki na lata 2022-2027 brzmi:

Poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez zapewnienie im warunków do wszechstronnego rozwoju oraz budowę skutecznego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a mieszkańcy zostaną zaktywizowani do samodzielnego i konstruktywnego rozwiązywania pojawiających się problemów. Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Prognozowane działania przyczynią się do:

- ✓ poprawy stanu zdrowia i sprawności fizycznej, a także zapewnienia wykwalifikowanej opieki dla osób zależnych, w szczególności starszych i z niepełnosprawnością,
- ✓ aktywizacji zawodowej i społecznej rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami,
- ✓ zwiększenia dostępu do specjalistycznych usług z zakresu działalności prawnej, psychologicznej i opiekuńczej dla osób w trudnej sytuacji,
- ✓ redukcji przyczyn i skutków uzależnień, szczególnie w przypadku osób nieletnich,
- ✓ umożliwienia dogodnych warunków kształcenia i zaspokojenia potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży,
- ✓ sprawnego identyfikowania przypadków przemocy w rodzinie,
- ✓ zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego najuboższym mieszkańcom gminy,
- ✓ podniesienia kompetencji i potencjału osób, ubiegających się o zatrudnienie,
- ✓ zwiększenia świadomości na temat zdrowia psychicznego.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Wiskitki poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Realizacja strategii

Cele i kierunki działań

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wiskitki na lata 2022- 2027 opierać będzie na realizacji czterech celów strategicznych:

1. CEL STRATEGICZNY: Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia działającego na rzecz rodziny i dziecka

I CEL OPERACYJNY – Zapewnienie warunków do nabycia i rozwoju kompetencji oraz umiejętności rodzicielskich, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przejawiających trudności opiekuńczo- wychowawcze

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Rodziny;
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin;
- Systematyczna współpraca Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami;
- Budowanie międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji;
- Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy dziecku i rodzinie;
- Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia rodzinom będącym w kryzysie;
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo;
- Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;

- Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia asystenta rodziny i pracownika socjalnego.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- ✓ liczba osób objętych programami wczesnej interwencji;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa;
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego;
- ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny;
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do wszechstronnego rozwoju oraz dostępu do wysokiej jakości kształcenia

- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej lub pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);
- Tworzenie oferty i infrastruktury aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym w obszarze kultury, sportu i rekreacji
- Realizacja systematycznych zajęć profilaktycznych dla młodzieży w aspekcie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji, uzależnieniom behawioralnym oraz promujących zdrowy styl życia;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i obiektów edukacyjnych;

Nowe Horyzonty

- Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży
- Realizacja programów podnoszących wiedzę i kwalifikacje nauczycieli celem podniesienia jakości i poziomu nauczania;
- Organizowanie konkursów, zawodów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież, w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- Dalsza przebudowa i rozbudowa świetlic wiejskich oraz wykorzystanie ich jako lokalnych centrów kultury i aktywności przy wsparciu animatorów.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- ✓ liczba świetlic wiejskich;
- ✓ liczba projektów przeprowadzonych w świetlicach wiejskich;
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych;
- ✓ liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych;
- ✓ średnie wyniki nauczania w szkołach (%);
- ✓ liczba obiektów szkolnych wyposażonych w nowy sprzęt i narzędzia edukacyjne;
- ✓ liczba działań aktywizujących dzieci i młodzież w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli z zakresu doskonalenia zawodowego;
- ✓ liczba spotkań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz promujących zdrowy styl życia.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

III CEL OPERACYJNY– Tworzenie skutecznego systemu interwencji i pomocy dla ofiar oraz sprawców przemocy w rodzinie, a także zmniejszanie skali zjawiska przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy,
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Udzielanie kompleksowej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieska Karta”, wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe, jak i zapewnienie miejsc noclegowych;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie oraz monitoring zjawiska;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba szkoleń, warsztatów dla pracowników,
- ✓ liczba akcji społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS, GKRPA, ZI

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

2. CEL STRATEGICZNY: Zmniejszanie skali występowania problemów społecznych takich jak: ubóstwo, uzależnienia i bezrobocie oraz przeciwdziałanie ich negatywnym następstwom

I CEL OPERACYJNY: Integracja i aktywizacja osób doświadczających problemu ubóstwa oraz zapewnienie im wsparcia i pomocy adekwatnej do potrzeb

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);

- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia,
- ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii;
- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach oraz promowanie zdrowego stylu życia;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;

- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy;
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym;
- Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia oraz grup samopomocy;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych,
- ✓ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy Miejska, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoły,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

Nowe Horyzonty

III. CEL OPERACYJNY: Reintegracja społeczno- zawodowa osób bezrobotnych oraz zmniejszanie rozmiarów długotrwałego bezrobocia

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych;
- ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;
- ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Klubie Integracji Społecznej;
- ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS, PUP

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

IV. CEL OPERACYJNY: Budowa systemu wsparcia dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością oraz zmniejszanie rozmiarów bezdomności

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy;
- Przekazywanie osobom bezdomnym informacji w zakresie dostępnych dla nich form pomocy;
- Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia
- Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności – przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc
- Wsparcie materialne osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością;
- Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem bezdomności oraz zmotywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia;
- ✓ liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych;
- ✓ liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuacje osób bezdomnych;

- ✓ liczba osób bezdomnych, który została przekazana informacja w zakresie dostępnych dla nich form pomocy;
- ✓ liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy w formie schronienia;
- ✓ liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta, jako organ wykonawczy, M-GOPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, PUP

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

3. CEL STRATEGICZNY: Poprawa warunków socjalno- bytowych oraz aktywizacja i integracja społeczna osób starszych, niepełnosprawnych, dotkniętych długotrwałą chorobą

I CEL OPERACYJNY: Rozwój zintegrowanego systemu pomocy i wsparcia na rzecz osób starszych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej;
- Udzielanie wsparcia osobom spełniającym kryteria ustawowe do pobytu w mieszkaniach chronionych;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz seniorów;
- Organizacja wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową;
- Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów;

- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym zawodowym;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;
- Praca socjalna z osobami starszymi.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym;
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób starszych;
- ✓ liczba osób powyżej 70 roku życia korzystających z pomocy społecznej i formy ich wsparcia;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki– Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, fundusz zdrowia

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: Aktywizacja społeczno- zawodowa oraz wsparcie osób i rodzin z niepełnosprawnością i dotkniętych długotrwałą chorobą

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom;
- Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;

- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy;
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych;
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu z powodu długotrwałej choroby;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym;
- ✓ liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- ✓ ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki– Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

4. CEL STRATEGICZNY: Dalszy rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców

I CEL OPERACYJNY: Ograniczanie negatywnych skutków pandemii Covid-19

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Wzmocnienie działań Zakładów Opieki Zdrowotnej.
- Wsparcie finansowe lub rzeczowe uczniów wykluczonych cyfrowo
- Zapewnienie dostępu do usług psychologicznych i terapeutycznych dla osób potrzebujących wsparcia.
- Promowanie współpracy międzypokoleniowej celem zapewnienia kontaktów społecznych pomiędzy dziećmi, a seniorami.
- Uświadamianie mieszkańców na temat zdrowia psychicznego i problemów z nim związanych, poprzez prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych.
- Ułatwienie uczniom dostępu do pomocy szkolnego psychologa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba osób, korzystających z wsparcia;
- ✓ liczba etatów pracowników ZOZ;
- ✓ liczba zorganizowanych wydarzeń;
- ✓ Liczba uczniów, którym udzielono wsparcia.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS, GKRPA, ZI

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

Nowe Horyzonty

II CEL OPERACYJNY: Wzmacnianie aktywności obywatelskiej mieszkańców oraz rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi, a instytucjami rządowymi i samorządowymi

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Opracowanie i realizacja rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;
- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy;
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- ✓ liczba działań edukacyjnych na temat zjawiska cyberprzemocy i bezpieczeństwa w sieci;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń, klubów sportowych, kół gospodyń wiejskich.

Jednostka realizująca: Gmina Wiskitki – Rada Miasta i Gminy, jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta i Gminy, jako organ wykonawczy, M-GOPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

1. Oceny zasobów pomocy społecznej;
2. Sprawozdanie z działalności Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Wiskitki;
3. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Wiskitki;
4. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wiskitki;
5. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wiskitki;
6. Sprawozdanie ze współpracy Gminy Wiskitki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiskitkach, jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotuje i przedstawi raport z realizacji Strategii Radzie Miasta i Gminy. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań).

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Wskazane, aby ewaluacja końcowa została przeprowadzona w ostatnim roku realizacji Strategii, a jej wyniki stanowiły podstawę do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów);
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii);
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wiskitki na lata 2022- 2027 będą: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych m.in: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak art. sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Nowe Horyzonty

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Tabela 1. Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej.....	23
Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.	26
Tabela 3. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z Gminy Wiskitki w PUP w Żyrardowie.	34
Tabela 4. Zarejestrowani bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy.	34
Tabela 5. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- 2020 rok.....	42
Tabela 6. Procedura Niebieska Karta.	44
Tabela 7. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.	46
Tabela 8. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.	52
Tabela 9. Przekonania dotyczące wychowania.	60
Tabela 10. Przekonania dotyczące przemocy.....	63
Tabela 11. Liczebność badanej grupy- uczniowie.....	76
Tabela 12. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.....	90
Tabela 13. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.....	91
Tabela 14. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych SPP.	92
Tabela 15. Analiza SWOT.	128

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.....	7
Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Wiskitki z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.	27
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Wiskitki z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2018-2020.	31
Wykres 5. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.	48
Wykres 6. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.	48
Wykres 7. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy.	49
Wykres 8. Stopień dostępności lokali w Gminie Wiskitki, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.	49
Wykres 9. Czy wie Pani/Pan gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?	50
Wykres 10. Czy według Pana/Pani alkohol może pomóc radzić sobie z trudnościami życiowymi?	50
Wykres 11. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.	53
Wykres 12. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?	53
Wykres 13. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?	54
Wykres 14. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?.....	55
Wykres 15. Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	55
Wykres 16. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?	56
Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?.....	57
Wykres 18. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień? ...	58
Wykres 19. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?	58
Wykres 20. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?	61
Wykres 21. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?.....	62

Wykres 22. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?	64
Wykres 23. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka odkąd wybuchła pandemia?.....	65
Wykres 24. Czy zaobserwował/a Pan/Pani zwiększenie spożycia alkoholu w swoim środowisku w trakcie trwania pandemii COVID-19?.....	66
Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?.....	68
Wykres 26. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?	68
Wykres 27. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?	69
Wykres 28. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?	69
Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?	70
Wykres 30. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?	70
Wykres 31. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?	71
Wykres 32. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?	71
Wykres 33. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?	72
Wykres 34. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?	72
Wykres 35. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?	73
Wykres 36. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?.....	73
Wykres 37. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?	74

Wykres 38. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?	74
Wykres 39. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?	75
Wykres 40. Czy zauważył/a Pan/Pani wzrost sprzedaży alkoholu w okresie pandemii?.....	75
Wykres 41. Jak czujesz się w swojej klasie?.....	77
Wykres 42. Czy byłeś kiedyś na wagarach?	78
Wykres 43. Powody wagarowania.	79
Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?	80
Wykres 45. Okoliczności inicjacji alkoholowej.	80
Wykres 46. Jak często pijesz alkohol?	81
Wykres 47. Rodzaj spożywanego alkoholu.....	82
Wykres 48. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?	83
Wykres 49. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?	84
Wykres 50. Okoliczności inicjacji nikotynowej.....	84
Wykres 51. Czy obecnie palisz papierosy?	85
Wykres 52. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?.....	85
Wykres 53. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?	86
Wykres 54. Rodzaj przyjmowanych substancji (pytanie wielokrotnego wyboru).	87
Wykres 55. Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?.....	87
Wykres 56. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?	88
Wykres 57. Czy znasz instytucje, które pomagają osobom uzależnionym?	93
Wykres 58. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).	95
Wykres 59. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?.....	95
Wykres 60. Czy zaobserwowałeś/łaś w swoim otoczeniu zachowania autoagresywne (np. "cięcie się", samookaleczanie)?.....	96
Wykres 61. Częstotliwość korzystania z komputera.	98

Wykres 62. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?.....	99
Wykres 63. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?	100
Wykres 64. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.	102
Wykres 65. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.	103
Wykres 66. Styczność z cyberprzemocą- SPP.	104
Wykres 67. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?.....	105
Wykres 68. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?.....	106
Wykres 69. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?	107
Wykres 70. Rodzaje najczęściej oglądanych programów.	108
Wykres 71. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?.....	109
Wykres 72. Na czym spędzasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?	110
Wykres 73. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?.....	111
Wykres 74. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?.....	112
Wykres 75. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?.....	113
Wykres 76. Jakie jest Twoje samopoczucie w porównaniu z okresem sprzed pandemii?.....	114
Wykres 77. Odczuwanie smutku i przygnębienia.	116
Wykres 78. Czy jesteś zadowolony z siebie?	116
Wykres 79. Moje relacje z rówieśnikami przed pandemią oceniam, jako... ..	117
Wykres 80. Z iloma rówieśnikami kontaktujesz się w sprawach pozaszkolnych w ciągu tygodnia? .	118
Wykres 81. Jakie masz odczucia związane z edukacją zdalną?	119
Wykres 82. Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)?	120
Wykres 83. Jakie wsparcie byłoby Ci najbardziej potrzebne (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)?	121